

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ПЕТРОВ Павло

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
з дисципліни
«Міжнародні політичні комунікації. Частина 1»

Дніпро, 2025

УДК: 321

Рекомендовано Вченою радою факультету суспільних наук і міжнародних відносин Протокол № 1 від 18.09.2025 р.

Рецензент:

Іщенко І.В.

д-р. політ. наук, проф. завідувач кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Воронова Т.В.

канд. політ. наук, доц., доц. кафедри політології, соціології та публічного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

П 82 Петров, П. (2025). Навчальний посібник з дисципліни «Міжнародні політичні комунікації. Частина 1». ДНУ: Електронне видання. 167.

Перша частина навчального посібника з дисципліни «Міжнародні політичні комунікації» підготовлена для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. У ній розкрито теоретико-методологічні засади міжнародних політичних комунікацій, охарактеризовано основних акторів міжнародного комунікаційного простору, роль інформаційної влади, стратегічних комунікацій, цифровізації демократії, соціальних мереж та дезінформації у сучасних міжнародних процесах. Окрему увагу приділено прикладним аспектам міжнародних політичних комунікацій, зокрема питанням формування зовнішньополітичного іміджу держави, PR-стратегій, публічної та цифрової дипломатії, парадипломатії й міжінституційної взаємодії. Посібник містить лекційний матеріал, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, глосарій і список джерел та призначений для студентів, викладачів і всіх, хто цікавиться сучасними комунікаційними вимірами міжнародних відносин.

ЗМІСТ

Вступ	4
Методологія навчання та практичні інструменти	7
Робота з джерелами та академічне письмо, академічна доброчесність	17
Зміст і структура лекційного курсу	26
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади міжнародних політичних комунікацій	26
Тема 1. Міжнародні політичні комунікації як наукова категорія та сфера професійної діяльності	26
Тема 2. Актори міжнародних політичних комунікацій: державні та недержавні суб'єкти	36
Тема 3. Інформаційна влада і комунікативні ресурси у світовій політиці	47
Тема 4. Цифровізація демократії та її вплив на міжнародну взаємодію	56
Тема 5. Моделі стратегічних комунікацій у зовнішній політиці держав	65
Тема 6. Міжнародний інформаційний простір та проблема дезінформації	75
Тема 7. Соціальні мережі як інструмент міжнародного політичного впливу	85
Тема 8. Глобальна цифровізація та трансформація міжнародного демократичного порядку	94
Зміст і структура семінарських занять. Семінари 1-8.	104
Зміст і структуру завдань до самостійної роботи. Розділ 1.	133
Глосарій. Частина 1.	154
Список джерел	161

ВСТУП

Сучасний міжнародний порядок дедалі більшою мірою визначається не лише співвідношенням матеріальних ресурсів, воєнно-політичного потенціалу чи економічної могутності держав, а й здатністю суб'єктів міжнародних відносин формувати, транслювати, легітимувати та захищати політично значущі смисли у глобальному комунікаційному середовищі. У XXI столітті міжнародна політика функціонує в умовах інтенсивної цифровізації, платформізації публічної сфери, зростання ролі інформаційного впливу, репутаційної конкуренції, мережових форм мобілізації та динамічної взаємодії державних і недержавних акторів. Саме тому міжнародні політичні комунікації постають не як допоміжний інструмент зовнішньої політики, а як самостійний вимір міжнародних процесів, у межах якого відбуваються боротьба за інтерпретацію подій, конструювання міжнародної легітимності, просування стратегічних наративів і вплив на зовнішні аудиторії.

Для здобувачів спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії вивчення дисципліни «Міжнародні політичні комунікації» має принципове значення, оскільки дозволяє поєднати класичну підготовку у сфері міжнародних відносин із сучасними підходами політичної комунікативістики, медіазнавства, цифрових студій, стратегічного аналізу та міжнародної інформаційної безпеки. Це особливо важливо в умовах, коли війни супроводжуються інформаційно-психологічними операціями, дипломатія дедалі більше функціонує у публічному просторі, міжнародні організації легітимують свою діяльність через дискурсивні практики, а держави, міжнародні інституції, глобальні платформи та мережеві спільноти одночасно стають виробниками та носіями політичного впливу.

Метою першої частини навчального посібника є формування у студентів цілісного уявлення про міжнародні політичні комунікації як складну багатовимірну сферу наукового знання і професійної діяльності. Посібник покликаний розкрити теоретико-методологічні засади дисципліни, дати студентам системне розуміння її понятійно-категоріального апарату, суб'єктного

складу, ресурсної бази, технологічних каналів та інституційних форм функціонування. Водночас він орієнтований на розвиток здатності аналізувати прикладні механізми міжнародного політичного впливу, оцінювати роль стратегічних комунікацій, публічної та цифрової дипломатії, іміджевих стратегій держав, інформаційної протидії дезінформації та новітніх форматів транскордонної взаємодії.

Структурно перша частина посібника охоплює методологію навчання, рекомендації щодо роботи з джерелами й академічного письма, а також два змістові розділи. Перший зосереджений на теоретико-методологічних засадах міжнародних політичних комунікацій і включає питання наукового статусу дисципліни, акторів міжнародної комунікації, інформаційної влади, цифровізації демократії, стратегічних комунікацій, міжнародного інформаційного простору, дезінформації, соціальних мереж і глобальної цифровізації. Другий розкриває прикладні виміри дисципліни через аналіз зовнішньополітичного іміджу держави, PR-технологій, публічної дипломатії, цифрової дипломатії, парадипломатії, міжінституційної взаємодії, цифрових інструментів політичної участі та трансформації політичних інститутів у цифрову епоху.

Особливе значення посібника полягає в тому, що він орієнтований не лише на засвоєння теоретичного матеріалу, а й на формування професійного мислення майбутнього міжнародника. Ідеться про розвиток навичок критичного аналізу джерел, декодування політичних наративів, виявлення комунікаційних стратегій, розуміння логіки інформаційного впливу, інтерпретації цифрових практик міжнародної взаємодії та використання аналітичних інструментів у професійній діяльності. У цьому сенсі навчальний курс спрямований на підготовку фахівця, який здатний не лише орієнтуватися в категоріальному апараті дисципліни, а й діяти як аналітик, комунікатор та інтерпретатор міжнародної реальності в умовах глобалізованого і цифровізованого світу.

Отже, перша частина навчального посібника закладає концептуальну, методологічну та прикладну основу для ґрунтовного вивчення міжнародних політичних комунікацій. Вона покликана сформувати у студентів системне

бачення сучасного міжнародного комунікаційного середовища, розуміння його акторної, інституційної та технологічної структури, а також здатність аналізувати ключові тенденції розвитку світової політики через призму комунікації, інформації та цифрового впливу.

МЕТОДОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА ПРАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

Методологія викладання навчальної дисципліни «Міжнародні політичні комунікації» ґрунтується на поєднанні класичних засад університетської підготовки у сфері міжнародних відносин із сучасними міждисциплінарними підходами, що сформувалися на перетині політичної науки, теорії комунікації, міжнародної інформаційної безпеки, цифрової соціології, стратегічних студій, медіааналізу та прикладної аналітики. Її концептуальна логіка визначається тим, що міжнародні політичні комунікації в сучасному світі функціонують не лише як допоміжний інструмент дипломатичної взаємодії або засіб інформаційного супроводу зовнішньої політики, а як автономний вимір міжнародних процесів, у межах якого відбуваються виробництво, трансляція, конкуренція, рецепція та переінтерпретація політично значущих смислів. Відтак навчання за цією дисципліною має бути орієнтоване не на механічне засвоєння дефініційного апарату, а на формування у здобувачів вищої освіти комплексної аналітичної оптики, здатної поєднувати структурний, інституційний, акторно-мережевий, дискурсивний, когнітивний та технологічний рівні дослідження міжнародної комунікативної взаємодії.

У дидактичному вимірі ця методологія спирається на компетентнісний підхід, у межах якого пріоритет надається формуванню інтегральної здатності майбутнього фахівця інтерпретувати міжнародно-політичні процеси через аналіз комунікаційних стратегій державних і недержавних акторів, оцінювати вплив інформаційного середовища на прийняття зовнішньополітичних рішень, виявляти механізми символічного конструювання міжнародної легітимності, а також застосовувати релевантні інструменти для експертного аналізу, прогнозування та розроблення рекомендацій. Компетентнісний підхід у даному випадку не зводиться до набору операційних навичок; він передбачає інтелектуальне опанування категоріями міжнародного комунікативного порядку, розуміння семантичної природи міжнародного впливу, здатність критично оцінювати джерела, декодувати політичні наративи, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між комунікаційними кампаніями та зміною поведінки

аудиторій, а також враховувати етичні, правові та безпекові аспекти використання інформаційних технологій у міжнародному середовищі.

Методологічно значущим є також системний підхід, що дозволяє розглядати міжнародні політичні комунікації як багаторівневу, поліцентричну та динамічну систему, в якій комунікативні потоки циркулюють між державами, міжнародними організаціями, транснаціональними корпораціями, глобальними платформами, медіаструктурами, громадянськими мережами, експертними спільнотами та індивідуалізованими цифровими аудиторіями. Системність у навчальному процесі означає необхідність аналізу не лише окремих комунікаційних актів, а передусім взаємозалежностей між суб'єктами, каналами, повідомленнями, технологіями поширення, когнітивними ефектами та геополітичними наслідками. Такий підхід орієнтує здобувача на розуміння того, що сучасна міжнародна комунікація є не лінійним передаванням інформації, а складним процесом циркуляції інтерпретацій, де фактичний зміст повідомлення часто поступається значенням контексту, темпоральності, візуальної форми, репутаційного капіталу відправника, алгоритмічної логіки платформи та попередніх когнітивних установок цільової аудиторії.

Поряд із системним підходом фундаментальне значення має міждисциплінарність як базова методологічна установка викладання. Міжнародні політичні комунікації неможливо адекватно дослідити в межах лише однієї наукової традиції, оскільки вони одночасно є політичним процесом, медіатизованою практикою, технологічно опосередкованою взаємодією, соціокультурним конструктом і полем стратегічної конкуренції. Саме тому навчальний курс передбачає інтеграцію категорій політичного реалізму, лібералізму, конструктивізму, критичних теорій міжнародних відносин, теорії мережевого суспільства, концепції м'якої сили, стратегічних наративів, фреймінгу, agenda-setting, медіалізації політики, цифрового суверенітету, інформаційної асиметрії, платформного капіталізму, гібридних загроз і когнітивної безпеки. Залучення цих теоретичних перспектив не має еkleктичного характеру; навпаки, воно дозволяє показати студенту, що кожна аналітична школа

висвітлює окремий сегмент складного комунікаційного явища, а наукова зрілість полягає у вмінні співвідносити різні оптики, виявляти їхню евристичну продуктивність та методологічні обмеження.

Особливе місце в методології навчання займає проблемно-орієнтований підхід, відповідно до якого засвоєння матеріалу відбувається через інтелектуальне опрацювання конкретних суперечностей, кейсів, кризових ситуацій, комунікаційних конфліктів та управлінських дилем. У межах цього підходу студент не є пасивним реципієнтом готових знань, а виступає суб'єктом дослідницького пошуку, який зіставляє альтернативні пояснювальні моделі, формулює гіпотези, аналізує джерельну базу, інтерпретує візуальні та текстові матеріали, виявляє інформаційні маніпуляції, оцінює інституційні стратегії та пропонує власні висновки. Проблемно-орієнтована логіка особливо ефективна для дисципліни, де комунікаційні феномени є ситуативними, контекстуальними та часто суперечливими, а отже потребують не репродуктивної, а евристичної моделі мислення. Саме через аналіз конфліктів інтерпретацій, криз довіри, інформаційних кампаній, дипломатичних скандалів, комунікативних провалів та успішних кейсів публічної дипломатії у студентів формується здатність до професійного розпізнавання латентних смислових структур міжнародної політики.

Важливим складником методології є аналітико-інтерпретаційний підхід, що передбачає послідовне формування навичок деконструкції політичних текстів, офіційних заяв, дипломатичних документів, медійних повідомлень, цифрових кампаній, візуальних образів, меметичних конструкцій та платформних практик. Оскільки міжнародна політична комунікація значною мірою функціонує у формі дискурсивного виробництва легітимності, загроз, ідентичностей і норм, навчання повинно включати елементи дискурс-аналізу, контент-аналізу, фрейм-аналізу, наративного аналізу, семіотичного аналізу та критичного аналізу медіа. Здобувачеві важливо не лише ідентифікувати тему повідомлення, а й встановити, у який спосіб воно конструює політичну реальність, які смислові акценти посилює, які альтернативні інтерпретації

маргіналізує, якими емоційними тригерами оперує, яку модель адресата передбачає, які механізми включення та виключення реалізує. У такий спосіб методологія дисципліни спрямовується на виховання не просто поінформованого, а методологічно озброєного фахівця, здатного працювати з інформацією як зі складним політичним матеріалом.

Не менш значущим є діяльнісно-практичний підхід, оскільки міжнародні політичні комунікації є сферою професійної активності, в якій аналітична рефлексія має поєднуватися з операційною спроможністю. Навчальний процес тому повинен включати моделювання практичних ситуацій: підготовку аналітичних записок, стратегічних комунікаційних планів, кризових меседжів, політичних брифів, позиційних документів, матриць стейкхолдерів, карт інформаційних ризиків, сценаріїв цифрової комунікації та матеріалів для публічної дипломатії. Методологія такого навчання базується на принципі трансферу теоретичного знання у професійно релевантну дію. Теоретичні категорії набувають дидактичної цінності лише тоді, коли студент здатний застосувати їх для аналізу реального міжнародного кейсу, відтворити логіку комунікаційної кампанії, визначити її цільові аудиторії, сформулювати ключові повідомлення, оцінити ймовірні ризики репутаційної ескалації, передбачити можливі реакції зовнішніх акторів та виявити індикатори результативності.

У зв'язку з цим важливого значення набуває кейс-метод як одна з базових технологій викладання дисципліни. Робота з кейсами дозволяє інтегрувати теоретичний матеріал, емпіричні дані, аналітичні інструменти та практичні навички в єдину когнітивну рамку. Методично доцільним є добір кейсів різної складності: від аналізу окремих дипломатичних повідомлень чи інформаційних інцидентів до комплексного дослідження комунікаційної поведінки держави в умовах міжнародної кризи. Освітня цінність кейс-методу полягає в тому, що він сприяє розвитку багатофакторного мислення, навичок аргументованої інтерпретації, здатності працювати з неповною інформацією, вмінню розрізняти фактичний, нормативний та стратегічний виміри ситуації. При цьому студент вчиться оцінювати не лише зміст комунікаційного акту, а й його часову

синхронізацію, аудиторну сегментацію, вбудованість у ширші політичні наративи та його вплив на міжнародний імідж суб'єкта.

Суттєву роль у методології відіграє також симуляційне навчання, яке дозволяє відтворювати умови переговорного процесу, кризового менеджменту, міжінституційної координації та інформаційного реагування. Симуляції є особливо продуктивними для розвитку комунікативної компетентності, оскільки переводять студента із позиції зовнішнього спостерігача у позицію безпосереднього учасника процесу прийняття рішень. У форматі рольових моделей можливо відпрацьовувати поведінку дипломатичних представників, урядових спікерів, радників із стратегічних комунікацій, представників міжнародних організацій, медіааналітиків або модераторів міжнародних платформ. Такий формат сприяє формуванню навичок аргументації, переговорної риторики, оперативного аналізу інформаційної обстановки, адаптації повідомлення до специфіки аудиторії та врахування міжкультурних особливостей комунікації. Одночасно симуляційна методика виявляє для студентів структурні обмеження міжнародної взаємодії, коли навіть комунікаційно досконале повідомлення може не досягти мети через конфлікт інтересів, асиметрію ресурсів або протилежні когнітивні рамки сторін.

Методологія навчання дисципліни передбачає також широке використання дослідницьких практик, спрямованих на розвиток навичок академічного та прикладного аналізу. Йдеться насамперед про роботу з емпіричними матеріалами міжнародних організацій, урядових інституцій, аналітичних центрів, платформ соціальних мереж, баз даних цифрових комунікацій, рейтингів публічної дипломатії, індексів свободи медіа, звітів щодо дезінформації та документів стратегічного планування. Дослідницька складова курсу орієнтована на те, щоб студент поступово опановував логіку наукового пізнання: від постановки дослідницького питання до вибору методу, побудови джерельної бази, операціоналізації понять, аналізу даних і формулювання аргументованих висновків. Особливо важливою у цьому контексті є здатність відрізнити описовий рівень аналізу від пояснювального, нормативний підхід від

аналітичного, фактичну інформацію від інтерпретаційної надбудови, а також верифіковані дані від інформаційного шуму та свідомо сконструйованих маніпулятивних наративів.

Практичні інструменти, що використовуються в межах дисципліни, повинні відповідати природі об'єкта вивчення, а саме його динамізму, цифровій опосередкованості та багатоканальності. Передусім ідеться про інструменти аналітичного читання й порівняльного аналізу текстів, за допомогою яких студенти працюють із зовнішньополітичними доктринами, комюніке, резолюціями, офіційними заявами, політичними промовами, стратегіями цифрової дипломатії та інформаційної безпеки. Ця робота вимагає вміння виявляти концептуальні маркери, інституційні пріоритети, латентні смислові структури, ознаки еволюції політичної лексики, а також семантичні індикатори зміни зовнішньополітичного курсу. Водночас ефективним практичним інструментом є матричний аналіз акторів, який дає змогу систематизувати державні та недержавні суб'єкти міжнародної комунікації за критеріями інституційного статусу, ресурсної бази, каналів впливу, цільових аудиторій, типів повідомлень та стратегічних цілей. Така аналітична рамка дозволяє студентам побачити багаторівневість сучасного комунікаційного середовища та зрозуміти, що міжнародна політична комунікація давно вийшла за межі суто міждержавної дипломатичної практики.

Окреме місце належить інструментам дискурс-аналізу та контент-аналізу, що є необхідними для вивчення політичних наративів, медійних репрезентацій та цифрових кампаній. Практичне опанування цих інструментів передбачає кодування тематичних одиниць, виявлення частотності понять, аналіз фреймів, реконструкцію образу «свого» та «іншого», дослідження емоційної тональності повідомлень, встановлення взаємозв'язку між мовними конструкціями та політичними цілями суб'єкта комунікації. Для студентів спеціальності 291 особливо важливо навчитись працювати не тільки з вербальними, а й з візуальними повідомленнями, оскільки в сучасних міжнародних комунікаціях зображення, символ, інфографіка, відеофрагмент чи мем часто мають не менший

вплив, ніж традиційний дипломатичний текст. Тому до практичного інструментарію мають бути включені елементи візуального аналізу, що дозволяють інтерпретувати символічні коди, естетику політичного образу, механізми емоційної мобілізації, репрезентацію влади та засоби візуальної легітимації політичного меседжу.

Надзвичайно важливими є інструменти цифрового моніторингу інформаційного середовища. У сучасних умовах студент повинен уміти відстежувати динаміку інформаційних потоків, виявляти тренди, аналізувати реакції аудиторій, порівнювати комунікаційні стратегії різних акторів у цифровому просторі, фіксувати ознаки координованих інформаційних впливів. У навчальному процесі це може реалізовуватися через опрацювання відкритих цифрових платформ, аналітичних панелей, баз даних медіаматеріалів, архівів соціальних мереж, інструментів перевірки автентичності контенту, сервісів часової верифікації публікацій та ресурсів для виявлення первинного джерела повідомлення. Використання таких інструментів не повинно мати суто технічного характеру; воно має бути вбудованим у ширшу аналітичну логіку, де цифрові сліди розглядаються як емпіричні індикатори комунікаційних стратегій, репутаційних криз, впливових кампаній або інформаційних операцій.

У структурі практичних інструментів особливої уваги заслуговують методики фактчекінгу та верифікації інформації. Для дисципліни, що безпосередньо пов'язана з міжнародним інформаційним простором і проблематикою дезінформації, критична інформаційна грамотність є не додатковою, а базовою професійною компетенцією. Студент має оволодіти навичками перевірки авторства, дати, контексту, першоджерела, інституційної належності документа, візуальної достовірності зображення, а також навчитись розпізнавати маніпулятивні техніки – селективну подачу фактів, виривання цитат із контексту, емоційну гіперболізацію, фальшиву бінаризацію, псевдоекспертність, фреймову підміну та інструменталізацію статистичних даних. Таке навчання має виразний безпековий вимір, оскільки підготовка фахівця з міжнародних відносин сьогодні неможлива без розуміння того, як

інформаційні викривлення впливають на міждержавні рішення, громадську думку, міжнародну репутацію та стійкість демократичних інститутів.

Не менш необхідними є інструменти стратегічного планування комунікації. У прикладному вимірі студенти повинні навчитися визначати мету комунікаційної кампанії, сегментувати аудиторії, формулювати ключові повідомлення, добирати релевантні канали поширення, синхронізувати меседжі між інституціями, прогнозувати ризики, розробляти індикатори ефективності та оцінювати результати. Для цього до навчальної практики доцільно залучати комунікаційні матриці, карти зацікавлених сторін, таблиці ризиків, моделі кризового реагування, шаблони брифів, сценарії відповіді на репутаційні виклики та формати підготовки публічних позицій. Такі інструменти особливо важливі для розуміння того, що ефективна міжнародна політична комунікація є не спонтанним продукуванням інформації, а результатом стратегічно структурованої, міжінституційно узгодженої та ціннісно навантаженої діяльності.

Значний потенціал у викладанні дисципліни мають аналітичні письмові практики, які виступають водночас і засобом навчання, і способом контролю рівня концептуального засвоєння матеріалу. Написання аналітичних есеїв, політичних меморандумів, коротких policy briefs, порівняльних оглядів комунікаційних стратегій, експертних коментарів до поточних міжнародних подій та рефлексивних нотаток щодо опрацьованих кейсів дозволяє формувати в студентів культуру аргументованого академічного письма. У межах цієї роботи особлива увага має приділятися логіці побудови тези, доказовості аргументації, точності категоріального апарату, коректності використання джерел, стилістичній відповідності жанру та здатності поєднувати теоретичний аналіз із емпіричними спостереженнями. Саме через письмову аналітику студент поступово набуває професійної мови міжнародника, вчиться формулювати складні думки у концептуально вивірєній формі та переходить від поверхового опису явища до його наукового тлумачення.

Важливою рисою методології навчання є також акцент на порівняльності та контекстуальності. Міжнародні політичні комунікації не можуть бути зрозумілими поза конкретним історичним, культурним, регіональним та інституційним контекстом. Саме тому в освітньому процесі необхідно систематично застосовувати порівняльний аналіз комунікаційних моделей різних держав, регіонів, міжнародних організацій та політичних режимів. Порівняльна перспектива дозволяє студентам побачити, що одна й та сама технологія – наприклад, цифрова дипломатія, публічна дипломатія чи робота в соціальних мережах – може мати принципово різні функціональні характеристики залежно від політичної культури, рівня інституційної довіри, типу медіасистеми, структури інформаційного ринку та геополітичного становища актора. Контекстуальний підхід, у свою чергу, запобігає спрощеним універсалізаціям і формує професійну обережність у перенесенні моделей з одного середовища в інше.

Окремим методологічним принципом є розвиток критичного мислення як умови професійної автономії майбутнього фахівця. У сфері міжнародних політичних комунікацій критичне мислення означає не лише схильність до сумніву, а здатність системно перевіряти джерела, зіставляти позиції, розпізнавати приховані інтереси, ідентифікувати ідеологічні рамки, бачити розрив між декларативним і фактичним рівнями політики, аналізувати мовні інструменти легітимації влади та оцінювати наслідки комунікаційних рішень. Методологія навчання повинна бути організована так, щоб студент не відтворював готові оцінки, а формував інтелектуальну стійкість до нав'язаних інтерпретацій. У цьому сенсі дисципліна має не лише пізнавальну, а й світоглядну функцію, оскільки готує здобувача до функціонування в умовах надлишку інформації, політичної поляризації, алгоритмічного посередництва та зростаючого впливу емоційно насичених цифрових повідомлень.

Необхідно також підкреслити, що методологія навчання цієї дисципліни має бути адаптивною до швидкої трансформації комунікаційних технологій. Міжнародне політичне середовище характеризується високим рівнем

технологічної динаміки, внаслідок чого змінюються платформи, формати контенту, алгоритми видимості, моделі споживання інформації та механізми впливу на аудиторії. Це означає, що викладання не може бути побудоване виключно на статичному наборі прикладів чи інструментів; воно має формувати у студента здатність до методологічної мобільності, тобто вміння переносити базові аналітичні принципи на нові типи комунікаційних середовищ. Саме тому важливо, щоб практичні інструменти не сприймалися як технічний додаток до курсу, а як засоби епістемологічного освоєння складної міжнародної реальності.

Таким чином, методологія навчання дисципліни «Міжнародні політичні комунікації» являє собою комплексну інтелектуально-практичну систему, в якій поєднуються теоретична концептуалізація, прикладний аналіз, дослідницька рефлексія, критична інтерпретація та операційне моделювання професійних ситуацій. Її кінцевою метою є не лише передавання студентам знань про сучасні комунікаційні процеси у світовій політиці, а й формування в них здатності діяти як компетентні аналітики, комунікатори та інтерпретатори міжнародної реальності. Практичні інструменти в цій системі виступають не другорядним елементом, а необхідним механізмом інституціоналізації знання, переведення теорії у практику та розвитку професійної суб'єктності майбутнього фахівця у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій. Саме за такої методологічної організації навчальний курс здатний забезпечити підготовку бакалавра, який не лише орієнтується в категоріальному апараті дисципліни, а й володіє аналітичними, комунікативними та інтерпретаційними ресурсами, необхідними для ефективної професійної діяльності в умовах глобалізованого, цифровізованого та конфліктно насиченого міжнародного середовища.

РОБОТА З ДЖЕРЕЛАМИ ТА АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО, АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Робота з джерелами у межах навчальної дисципліни «Міжнародні політичні комунікації» становить не лише технічний елемент освітнього процесу, пов'язаний із пошуком, добором і цитуванням наукової літератури, а й одну з визначальних засад формування професійної культури майбутнього фахівця з міжнародних відносин. У сучасному академічному та професійному середовищі джерело перестає бути лише носієм інформації; воно функціонує як епістемологічна опора дослідження, інструмент верифікації аргументації, засіб входження у фаховий дискурс та механізм інтелектуальної відповідальності автора за висловлені положення. Саме тому навчання роботі з джерельною базою має бути спрямоване не на формальне накопичення бібліографічних позицій, а на формування у здобувачів здатності до критичного відбору, ієрархізації, інтерпретації та коректного інтегрування різнотипних джерел у власний аналітичний текст. Для дисципліни, предметне поле якої охоплює міжнародно-політичні процеси, інформаційні стратегії, цифрові комунікації, публічну дипломатію, дезінформаційні практики, транснаціональні мережі та інституційні механізми продукування політичних смислів, така компетентність має фундаментальний характер, оскільки якість висновків безпосередньо залежить від якості джерельної основи.

Специфіка роботи з джерелами у цій дисципліні полягає в тому, що студент стикається з необхідністю опрацьовувати різномірний масив матеріалів, які відрізняються за статусом, жанром, функцією, рівнем наукової верифікованості та ступенем політичної ангажованості. До джерельної бази належать наукові монографії, статті у фахових рецензованих виданнях, аналітичні доповіді міжнародних організацій, стратегічні документи урядових інституцій, матеріали аналітичних центрів, офіційні заяви дипломатичних відомств, комюніке міжнародних самітів, нормативно-правові акти, статистичні звіти, бази даних, матеріали авторитетних медіа, архіви публічних виступів політичних лідерів, а також цифрові джерела, пов'язані з функціонуванням платформ, соціальних

мереж та онлайн-комунікацій. Уміння працювати з таким різноманіттям передбачає насамперед чітке усвідомлення того, що не всі джерела мають однакову епістемологічну вагу. Наукова стаття, офіційна стратегія, журналістський матеріал і пост у соціальній мережі можуть бути однаково корисними для аналізу, але вони виконують різні функції: одні слугують для теоретичного обґрунтування, другі – для реконструкції інституційної позиції, треті – для емпіричної ілюстрації, четверті – для дослідження дискурсивних або комунікаційних практик. Відтак студент повинен не лише знаходити інформацію, а й розуміти методологічний статус кожного джерела, його межі застосування та потенційні ризики некритичного використання.

У навчальному процесі особливо важливо формувати навички критичної оцінки джерела, що передбачає аналіз авторства, інституційної належності, часу створення, цільової аудиторії, методології підготовки матеріалу, способу аргументації, наявності чи відсутності посилань на емпіричні дані, а також можливих ідеологічних, політичних або комерційних зацікавлень. Для міжнародних політичних комунікацій це має виняткове значення, оскільки значна частина матеріалів, з якими працює студент, уже є елементом певної комунікаційної стратегії і не може розглядатися як нейтральний інформаційний ресурс. Офіційний документ держави репрезентує не лише позицію інституції, а й спробу символічного самопредставлення; аналітична записка think tank може поєднувати експертність із просуванням певної нормативної рамки; матеріал медіа може відображати специфіку редакційної політики; контент соціальних мереж часто функціонує в логіці емоційної мобілізації та алгоритмічного посилення. Отже, джерелознавча культура у цій дисципліні нерозривно пов'язана з розвитком аналітичної пильності та вмінням бачити за інформаційним повідомленням його політичний контекст, інституційний інтерес і дискурсивну функцію.

Не менш важливим аспектом є здатність розмежовувати первинні та вторинні джерела, що має не формальний, а аналітичний сенс. Первинні джерела – дипломатичні заяви, офіційні документи, стенограми виступів, міжнародні

угоди, програмні тексти, публічні комунікаційні матеріали, візуальний контент, цифрові кампанії – є безпосередніми свідченнями політичної комунікації і дозволяють реконструювати мову, образи, аргументи, символічні акценти та стратегії самопрезентації суб'єктів міжнародної взаємодії. Вторинні джерела – монографії, наукові статті, огляди, аналітичні дослідження – забезпечують інтерпретаційну рамку, теоретичне осмислення та порівняльну перспективу. Зріле академічне письмо потребує збалансованого поєднання цих двох груп джерел: надмірна залежність від первинних матеріалів може призвести до описовості, тоді як опора лише на вторинну літературу часто породжує відірваність від емпіричної фактури. Саме тому студент повинен навчитися інтегрувати джерела різного типу у єдину аргументаційну структуру, де фактичний матеріал і теоретичне узагальнення перебувають у відносинах взаємного підсилення.

Питання добору джерел тісно пов'язане з культурою бібліографічного пошуку. У підготовці бакалавра надзвичайно важливо сформувати навичку працювати не за логікою випадкового інтернет-пошуку, а відповідно до академічних критеріїв релевантності, достовірності, тематичної відповідності та наукової репутації видання. Це означає, що студент повинен орієнтуватися у типології академічних ресурсів, розуміти значення наукових баз даних, електронних бібліотек, репозитаріїв університетів, офіційних сайтів міжнародних організацій, урядових архівів та професійних аналітичних платформ. Разом із тим необхідно виховувати розуміння того, що доступність джерела не тотожна його якості, а висока цитованість не завжди гарантує його придатність для конкретного дослідницького завдання. Тому робота з джерелами має супроводжуватися постійним уточненням дослідницького питання, понятійного апарату, часових меж, регіональної специфіки та аналітичної перспективи, оскільки тільки за цих умов пошук джерел стає інструментом наукового мислення, а не механічним збиранням інформаційних фрагментів.

Академічне письмо в контексті дисципліни «Міжнародні політичні комунікації» слід розглядати як інституційно унормовану, логічно впорядковану

та концептуально насичену форму інтелектуальної діяльності, спрямовану на артикулювання, обґрунтування та презентацію науково значущих положень. Воно не є лише технікою викладу думок, а виступає способом наукового конструювання реальності, у межах якого автор вибудовує проблематику, визначає аналітичну оптику, впорядковує емпіричний матеріал, формулює аргументи, полемізує з іншими дослідницькими позиціями та пропонує власне інтерпретаційне рішення. Для студентів спеціальності 291 академічне письмо має не лише освітню, а й професіоналізаційну функцію, оскільки в подальшій практиці вони працюватимуть з аналітичними записками, policy briefs, позиційними документами, експертними висновками, комунікаційними концепціями та іншими жанрами, що вимагають концептуальної точності, доказовості й мовної дисципліни.

Однією з базових характеристик якісного академічного письма є чіткість дослідницької логіки. Текст повинен мати внутрішню структурну когерентність, у межах якої постановка проблеми, аналіз наявних підходів, виклад емпіричного матеріалу, аргументація та висновки перебувають у логічному взаємозв'язку. У роботах з міжнародних політичних комунікацій особливо важливо уникати описової надмірності, тематичної розмитості та жанрової невизначеності, коли автор накопичує значний обсяг матеріалу, але не підпорядковує його єдиному аналітичному задуму. Академічний текст повинен бути вибудований навколо чітко сформульованої тези або дослідницького питання, яке задає напрям інтерпретації та відмежовує релевантну інформацію від другорядної. У цьому контексті студент має навчитися не лише «писати про тему», а й розгортати аргумент щодо теми, тобто послідовно доводити певне положення, спираючись на джерела, поняття, дані та аналітичні процедури.

Необхідною умовою академічного письма є понятійна точність. Дисципліна, присвячена міжнародним політичним комунікаціям, оперує складним категоріальним апаратом, до якого належать такі поняття, як стратегічні комунікації, публічна дипломатія, м'яка сила, інформаційний вплив, дезінформація, медіатизація політики, цифровий суверенітет, акторність,

легітимність, політичний наратив, фрейм, репутаційний капітал, когнітивна безпека, комунікативна асиметрія та інші. Використання цих термінів потребує не механічного запозичення, а усвідомленого дефінітивного контролю. Студент має розуміти історію поняття, контекст його застосування, відмінність між суміжними категоріями, а також ризики семантичного змішування. Некоректне вживання термінів знижує науковий рівень тексту, розмиває аналітичну точність і створює враження концептуальної невизначеності. Тому академічне письмо у цій дисципліні є водночас школою понятійної дисципліни та інтелектуальної відповідальності за смислову коректність висловлювання.

Не менш значущою є аргументативна культура письма. Науковий текст не може будуватися на декларативних твердженнях, оцінкових судженнях без доказової бази чи риторичних ефектах, що підміняють аналітичне обґрунтування. Кожне суттєве положення повинно бути або підкріплене авторитетним джерелом, або виведене шляхом логічного аналізу, або підтверджене емпіричним матеріалом. Для студентів особливо важливо усвідомити різницю між фактом, інтерпретацією, припущенням і нормативною оцінкою. Академічна зрілість виявляється не в категоричності тону, а в умінні точно окреслити межі власного твердження, вказати підстави для висновку, продемонструвати обізнаність із альтернативними позиціями та обґрунтувати, чому саме обрана інтерпретація є переконливою. Такий підхід формує у майбутнього фахівця культуру доказового мислення, без якої неможливі ні якісне дослідження, ні професійна аналітична діяльність.

Важливе місце в академічному письмі посідає коректне цитування та належне оформлення посилань. Посилання виконують не лише довідкову функцію, а є механізмом інтеграції індивідуального тексту в колективний простір науки. Через систему цитувань автор демонструє, на які інтелектуальні традиції він спирається, з ким вступає в науковий діалог, які концепції використовує, які дані запозичує і де проходить межа між власним внеском і вже наявним знанням. Навчання цитуванню повинно бути спрямоване на подолання двох крайнощів: з одного боку, безсистемного та надмірного цитування, коли текст втрачає

авторську суб'єктність, а з іншого – прихованого запозичення, коли думки, формулювання чи дані інших авторів використовуються без належного посилання. Коректне цитування є формою академічної чесності, але також і показником методологічної культури, оскільки дає змогу читачеві перевірити джерело, простежити логіку аргументації та оцінити надійність використаної бази.

У цьому контексті академічна доброчесність набуває фундаментального значення як нормативна та ціннісна основа освітнього й наукового процесу. Вона охоплює не лише відмову від прямого плагіату, а значно ширший комплекс принципів, серед яких чесність у використанні джерел, достовірність подання результатів, самостійність виконання завдань, коректність інтелектуальних запозичень, повага до авторського права, відповідальність за точність фактів, неприйнятність фабрикації та фальсифікації даних, а також недопустимість маніпулятивного викривлення позицій інших авторів. Для дисципліни, що досліджує комунікацію як механізм формування довіри, легітимності та смислового порядку, академічна доброчесність має особливий світоглядний статус: студент, який вивчає міжнародні комунікаційні процеси, сам повинен бути носієм комунікативної відповідальності, тобто діяти у власній академічній практиці відповідно до принципів прозорості, доказовості та інтелектуальної чесності.

Проблематика плагіату в сучасному освітньому середовищі потребує особливої уваги не лише як дисциплінарне порушення, а як симптом глибшої деформації академічної культури. Плагіат у будь-якій формі – дослівне копіювання без посилання, парафраз без атрибуції, компіляція чужих текстів, некоректне використання перекладених джерел, запозичення структури аргументації без вказівки на автора – руйнує основи наукової комунікації, оскільки нівелює принцип авторської відповідальності та спотворює механізми визнання інтелектуального внеску. У підготовці бакалаврів важливо не обмежуватися репресивним розумінням плагіату як проступку, а формувати позитивне усвідомлення цінності авторства, оригінальності мислення та

коректного входження у наукову дискусію. Студент має зрозуміти, що науковий текст не втрачає цінності від опори на чужі праці; навпаки, його якість зростає тоді, коли чужі ідеї інтегруються чесно, точно й продуктивно, стаючи підставою для власного аналітичного розвитку теми.

Не менш небезпечними порушеннями академічної доброчесності є фабрикація та фальсифікація. У сфері міжнародних політичних комунікацій спокуса до таких практик може виникати через бажання посилити аргументацію статистичними даними, покращити переконливість прикладу або адаптувати емпіричний матеріал до попередньо сформульованої тези. Однак вигадані факти, перекручені цитати, вибіркове подання джерел, ігнорування невігідних даних або довільне трактування документів є несумісними з науковою етикою. Навчальний процес повинен формувати у студента звичку до максимально коректного поводження з матеріалом: якщо даних недостатньо, це потрібно прямо визнати; якщо інтерпретація має дискусійний характер, це слід позначити; якщо джерело містить внутрішні суперечності, їх необхідно показати, а не приховувати. Така практика інтелектуальної чесності є основою академічної довіри та запорукою професійної репутації майбутнього фахівця.

Особливої актуальності в сучасних умовах набуває питання використання цифрових інструментів і технологій штучного інтелекту в академічному письмі. У контексті доброчесності вирішальним є не сам факт застосування технологічних засобів, а спосіб їхнього використання та ступінь авторського контролю над результатом. Цифрові інструменти можуть бути корисними для пошуку джерел, упорядкування бібліографії, мовного редагування, попередньої структуризації матеріалу чи технічної перевірки тексту, однак вони не повинні підміняти самостійне мислення, аналітичну роботу та індивідуальне формулювання висновків. Якщо студент використовує зовнішні інструменти без критичної перевірки, без розуміння змісту згенерованих формулювань або без належного декларування цього факту відповідно до правил закладу освіти, виникає ризик порушення академічної доброчесності, а також зниження реальної якості навчання. Тому важливо виховувати не технофобію, а відповідальну

цифрову грамотність, яка поєднує ефективне використання інструментів із збереженням авторської автономії та академічної прозорості.

Академічне письмо також передбачає високий рівень мовностилістичної культури. Для наукового тексту характерні точність, логічна послідовність, термінологічна виваженість, аргументативна насиченість, відсутність емоційно-оцінкової надмірності та стилістичної розхристаності. Водночас складність наукового стилю не повинна перетворюватися на семантичну непрозорість або штучну громіздкість. Якісний академічний текст є не просто «складним», а концептуально дисциплінованим, де кожен абзац виконує аналітичну функцію, кожне поняття має визначене місце у логіці дослідження, а синтаксична складність виправдана потребою точного передавання змістових відтінків. Для студентів важливо розвивати вміння переходити від побутового або публіцистичного способу письма до власне академічного, де особиста думка має бути перетворена на аргументовану наукову позицію, а інтуїтивне враження – на концептуально оформлене судження.

У роботі над письмовими завданнями принципового значення набуває редакторська самоперевірка тексту. Академічне письмо не є одномоментним актом фіксації думки; воно передбачає послідовні етапи планування, написання, звіряння з джерелами, структурного редагування, мовностилістичного уточнення, логічного доопрацювання та перевірки коректності посилань. Саме на етапі саморедагування виявляються прогалини аргументації, невиправдані повтори, дефінітивна нечіткість, логічні розриви, неточності у використанні джерел і потенційні порушення доброчесності. Виховання культури редагування сприяє розвитку академічної самодисципліни та вчить студента сприймати текст не як завершений продукт першого написання, а як результат інтелектуальної роботи, що потребує критичної дистанції та відповідальності за кінцеву форму.

Формування навичок роботи з джерелами, академічного письма та дотримання принципів академічної доброчесності має розглядатися як інтегрований процес. Неможливо якісно писати без культури джерельної роботи, так само як неможливо коректно працювати з джерелами без розуміння жанрових

і методологічних вимог академічного тексту. У цій єдності студент поступово набуває здатності бути не лише споживачем готового знання, а повноцінним учасником академічної комунікації, який уміє шукати, відбирати, критично осмислювати, коректно інтерпретувати та відповідально презентувати інформацію. Для дисципліни «Міжнародні політичні комунікації» це особливо важливо, оскільки її предметне поле безпосередньо пов'язане з аналізом смислів, дискурсів, репрезентацій, стратегій впливу та механізмів довіри. Студент, який не засвоїв культури джерельної верифікації та академічної чесності, не може бути повноцінним аналітиком міжнародних комунікацій, бо сам виявляється вразливим до маніпуляції, поверховості та репродукування неперевіраних наративів.

Отже, робота з джерелами, академічне письмо та академічна доброчесність у структурі навчального посібника повинні постати не як допоміжний технічний блок, а як одна з ключових засад підготовки бакалавра спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Їхня освітня функція полягає у формуванні джерелознавчої культури, навичок доказового письма, відповідального ставлення до інтелектуальної праці та здатності діяти в академічному середовищі відповідно до принципів чесності, прозорості, верифікованості й авторської відповідальності. У ширшому сенсі йдеться про формування професійної етики міжнародника, для якого точність інформації, коректність інтерпретації, чесність аргументації та повага до чужого інтелектуального внеску є не формальними вимогами, а базовими умовами фахової легітимності. Саме тому цей компонент навчального курсу виконує не лише навчальну, а й світоглядно-інституційну функцію, закладаючи підвалини тієї академічної та професійної культури, без якої неможливе становлення компетентного фахівця у сфері міжнародних політичних комунікацій.

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади міжнародних політичних комунікацій

Тема 1. Міжнародні політичні комунікації як наукова категорія та сфера професійної діяльності

Міжнародні політичні комунікації в сучасному науковому дискурсі постають як одна з найбільш складних, багатовимірних і методологічно насичених категорій суспільствознавчого знання, оскільки вони репрезентують не лише окремий сегмент міжнародної взаємодії, а й фундаментальний механізм продукування, циркуляції, інтерпретації та інституційного закріплення політично значущих смислів у глобальному середовищі. Їх теоретичне осмислення вимагає виходу за межі вузького розуміння комунікації як процесу передачі інформації від суб'єкта до об'єкта, адже у міжнародному політичному контексті комунікативний акт набуває значення інструменту владного впливу, способу конструювання міжнародної легітимності, форми репрезентації інтересів, механізму символічного домінування та засобу інституціоналізації певних моделей світосприйняття. У цьому сенсі міжнародні політичні комунікації слід розглядати як поліфункціональний феномен, що поєднує в собі риси соціального процесу, політичної технології, когнітивної практики, інформаційної інфраструктури та професійної діяльності.

У системі сучасного суспільствознавчого знання поняття міжнародних політичних комунікацій формується на перетині кількох потужних дослідницьких традицій – теорії міжнародних відносин, політичної науки, комунікативістики, медіазнавства, глобалістики, соціальної психології, стратегічних студій та цифрової соціології. Така міждисциплінарна природа категорії зумовлена тим, що комунікація у міжнародному середовищі не є ані суто технічним каналом обміну повідомленнями, ані нейтральним механізмом інформування, а виступає способом організації міжнародно-політичної

реальності. Через комунікацію актори міжнародних відносин формують уявлення про загрози й можливості, конструюють образи союзників і противників, легітимують зовнішньополітичні рішення, просувають власні цінності, інтерпретують конфлікти та нав'язують бажані смислові рамки глобальному інформаційному простору. Саме тому міжнародні політичні комунікації доцільно трактувати як специфічну форму соціальної взаємодії, в межах якої боротьба за ресурси, статус і вплив здійснюється не лише через матеріальні інструменти, а й через контроль над символічним виробництвом політичної дійсності.

У широкому епістемологічному сенсі міжнародні політичні комунікації охоплюють сукупність процесів, завдяки яким державні та недержавні актори на міжнародній арені здійснюють обмін інформацією, передають політичні сигнали, формують інтерпретаційні моделі, впливають на поведінку зовнішніх аудиторій та забезпечують смисловий супровід зовнішньополітичної діяльності. Однак така дефініція залишається недостатньою, якщо не врахувати, що зміст міжнародної політичної комунікації визначається не лише тим, що саме повідомляється, але й тим, хто говорить, через які канали здійснюється передавання повідомлення, в яких історичних і геополітичних обставинах воно функціонує, які когнітивні реакції викликає та які практичні наслідки породжує. Відтак сучасне наукове розуміння міжнародних політичних комунікацій дедалі більше зміщується від лінійної моделі «повідомлення – канал – адресат» до складної моделі багаторівневого смислотворення, де інформація, влада, ідентичність, наратив і технологія перебувають у стані постійної взаємодії.

Місце міжнародних політичних комунікацій у структурі науки про міжнародні відносини визначається тим, що вони є не периферійним, а системоутворювальним елементом міжнародного процесу. Традиційно наука про міжнародні відносини концентрувалася на вивченні війни і миру, балансу сил, дипломатії, міжнародних інституцій, зовнішньої політики, інтеграційних процесів та глобального врядування. Проте в умовах інформаціоналізації та цифровізації світової політики стало очевидно, що жоден із зазначених

феноменів не може бути адекватно пояснений без урахування комунікаційного виміру. Війна супроводжується інформаційно-психологічними операціями, дипломатія дедалі більше функціонує в режимі публічної видимості, міжнародні організації легітимують свою діяльність через дискурсивні практики, зовнішньополітичні стратегії держав спираються на стратегічні комунікації, а інтеграційні чи дезінтеграційні процеси багато в чому залежать від того, які наративи домінують у суспільному просторі. Таким чином, міжнародні політичні комунікації поступово перетворюються на окрему предметну площину міжнародних відносин, що дозволяє досліджувати не лише матеріальні, а й смислові, символічні та когнітивні аспекти глобальної політики.

У межах науки про міжнародні відносини міжнародні політичні комунікації виконують подвійну функцію. З одного боку, вони є самостійним об'єктом дослідження, тобто явищем, яке має власну внутрішню структуру, логіку розвитку, інституційні форми та специфічні механізми впливу. З іншого боку, вони виступають аналітичним інструментом, що дозволяє по-новому інтерпретувати класичні міжнародні процеси, виявляючи приховані смислові механізми політичної взаємодії. Наприклад, аналіз дипломатії крізь призму комунікації дозволяє побачити її не тільки як переговорну практику, але і як процес конструювання міжнародної довіри; дослідження міжнародного конфлікту з урахуванням комунікативного чинника виявляє важливість наративів, інформаційних операцій та символічної мобілізації; вивчення зовнішньої політики у комунікативному ключі демонструє, що успішність державної стратегії значною мірою визначається здатністю не лише діяти, а й пояснювати, інтерпретувати та легітимувати власні дії у міжнародному середовищі. У такий спосіб міжнародні політичні комунікації набувають статусу методологічного мосту між класичною теорією міжнародних відносин і новітніми підходами до аналізу глобального політичного процесу.

Наукове вивчення міжнародних політичних комунікацій спирається на низку підходів, кожен із яких висвітлює окремий аспект цього складного явища. Реалістична традиція дає змогу розглядати комунікацію як інструмент реалізації

національних інтересів, засіб демонстрації сили, механізм стримування або тиску, а також форму стратегічного сигналізування в умовах міжнародної анархії. Ліберальний підхід акцентує увагу на ролі комунікації у розбудові міжнародної кооперації, посиленні взаємозалежності, інституційному посередництві та демократизації зовнішньополітичних процесів. Конструктивізм, у свою чергу, надає особливого значення дискурсивному виробництву норм, ідентичностей та колективних уявлень, підкреслюючи, що міжнародна реальність не лише об'єктивно існує, а й соціально конструюється через комунікативні практики. Критичні теорії виявляють у міжнародній комунікації нерівність доступу до виробництва смислів, ідеологічне домінування, структурну владу глобальних медіаінститутів та асиметрії інформаційного контролю. Комунікативний підхід, розвинений у межах політичної комунікативістики, дозволяє досліджувати канали, повідомлення, аудиторії, ефекти впливу, технології переконання та роль медіа у транснаціональному просторі. Нарешті, мережевий і цифровий підходи фокусуються на трансформації міжнародної комунікації в умовах платформізації, алгоритмічного посередництва та зростання ролі цифрових інфраструктур у формуванні глобального інформаційного порядку.

Структурно-функціональний аналіз міжнародних політичних комунікацій дозволяє виявити їхню внутрішню архітектоніку та багаторівневу організацію. Суб'єктами міжнародної політичної комунікації виступають не лише держави як традиційні носії суверенної зовнішньополітичної волі, але й міжнародні організації, міжурядові об'єднання, транснаціональні корпорації, неурядові організації, глобальні медіаструктури, аналітичні центри, цифрові платформи, мережеві спільноти, діаспори, впливові індивіди, а в окремих випадках – навіть децентралізовані онлайн-рухи, які здатні генерувати значущі політичні ефекти у міжнародному середовищі. Така множинність суб'єктів свідчить про те, що міжнародні політичні комунікації давно вийшли за межі класичної міждержавної дипломатії й набули характеру поліцентричного простору, у якому акторність формується не лише через юридичний статус, а й через здатність продукувати

впливові смисли, мобілізувати аудиторії, забезпечувати інформаційну видимість та підтримувати стійкість власних наративів.

Об'єкти міжнародної політичної комунікації також не можуть розумітися спрощено. Йдеться не тільки про конкретні зовнішні аудиторії, до яких адресуються повідомлення, але і про ширші соціально-політичні утворення: міжнародну громадську думку, елітні експертні кола, дипломатичні спільноти, транснаціональні мережі, інституційні структури глобального врядування, регіональні спільноти, а також внутрішні аудиторії держав, які дедалі частіше стають частиною зовнішньополітичної комунікації. Сучасна міжнародна політична комунікація функціонує в умовах розмиття кордону між внутрішнім і зовнішнім, оскільки цифрові медіа унеможливлюють чітке територіальне обмеження комунікативних потоків. Внаслідок цього одне й те саме повідомлення може одночасно виконувати функцію дипломатичного сигналу, інструменту внутрішньої легітимації, механізму міжнародного позиціонування та елементу інформаційного протиборства.

Канали міжнародної політичної комунікації охоплюють широкий спектр формальних і неформальних механізмів передавання смислів. До формальних каналів належать дипломатичні документи, офіційні заяви, міжнародні переговори, саміти, комюніке, декларації, урядові стратегії, інституційні брифінги, публічні виступи політичних лідерів та діяльність закордонних представництв. До неформальних – матеріали медіа, цифрові платформи, соціальні мережі, експертні коментарі, публічні кампанії, культурні події, візуальні продукти, мережеві практики громадянської дипломатії та інші форми символічного впливу. В умовах цифрової трансформації особливого значення набувають гібридні канали, у яких інституційні й неінституційні форми комунікації взаємодіють між собою, а офіційне повідомлення миттєво потрапляє у простір медіаінтерпретацій, користувацьких реакцій та алгоритмічно модифікованого поширення. Це означає, що ефективність міжнародної політичної комунікації дедалі менше залежить лише від наміру відправника і дедалі більше – від архітектури середовища, в якому повідомлення циркулює.

Рівні міжнародної політичної комунікації також є багатовимірними. Її можна аналізувати на міждержавному рівні, де відбувається класичне дипломатичне спілкування; на міжінституційному рівні, де взаємодіють урядові структури, міжнародні організації та координаційні механізми; на транснаціональному рівні, де комунікація здійснюється між недержавними акторами через кордони; на суспільному рівні, де формуються уявлення міжнародної громадськості; а також на індивідуально-мережевому рівні, де окремі користувачі цифрових платформ можуть брати участь у глобальних політичних дискусіях. Таке багаторівневе бачення дозволяє зрозуміти, що міжнародні політичні комунікації є не одномірним процесом, а складною системою перехресних взаємодій, у межах якої стратегічні меседжі циркулюють між різними типами суб'єктів, адаптуються до різних аудиторій і набувають нових значень залежно від контексту рецесії.

Функціональний вимір міжнародних політичних комунікацій виявляє їхню ключову роль у глобальному політичному процесі. Насамперед вони виконують інформаційну функцію, забезпечуючи передавання політично значущих повідомлень, інтерпретацій подій, нормативних позицій і стратегічних сигналів. Однак інформаційна функція є лише базовим рівнем. Не менш важливою є функція впливу, оскільки комунікація у міжнародній політиці майже завжди спрямована на зміну сприйняття, поведінки або очікувань іншого актора. Через комунікаційні інструменти держави й інші суб'єкти намагаються переконати, мобілізувати, стримати, делегітимізувати, нейтралізувати або кооптувати відповідні аудиторії. Наступною є функція легітимації: міжнародні політичні комунікації надають зовнішньополітичним діям символічного виправдання, формують аргументаційні рамки для їх сприйняття та забезпечують морально-політичне обґрунтування рішень у міжнародному просторі. Так само важливою є інтегративна функція, пов'язана зі створенням спільних норм, цінностей і уявлень, які уможливлюють міжнародне співробітництво. У кризових умовах особливого значення набуває стабілізаційна функція, коли комунікація використовується для запобігання ескалації, координації дій, формування довіри

та зниження рівня невизначеності. Нарешті, не можна ігнорувати конфліктогенну функцію, коли міжнародна комунікація використовується як інструмент поляризації, інформаційного тиску, психологічного впливу та посилення міжнародної напруженості.

Особливого теоретичного значення набуває співвідношення інформації, впливу, переконання та легітимації в міжнародній комунікації. Інформація у цьому контексті не є нейтральним набором даних; вона завжди вписана у певну смислову рамку, структурована відповідно до політичних цілей і функціонує як ресурс влади. Вплив є наслідком здатності суб'єкта змінювати когнітивні, емоційні або поведінкові установки аудиторії через селекцію, подачу та інтерпретацію інформації. Переконання виступає більш складною формою впливу, яка передбачає не лише зовнішню реакцію на повідомлення, а внутрішню згоду з його смисловою логікою. Легітимація, у свою чергу, є вищим рівнем комунікативної результативності, коли певна позиція, дія або інституція сприймається як виправдана, доречна, законна або морально прийнятна. У міжнародній політиці ці елементи перебувають у тісному взаємозв'язку: інформація створює підґрунтя для впливу, вплив може трансформуватися в переконання, а стійке переконання здатне забезпечити легітимацію. Водночас цей ланцюг ніколи не є автоматичним, оскільки рецесія повідомлення залежить від попереднього досвіду аудиторії, домінантних ідентичностей, конкуруючих наративів, рівня довіри до джерела та характеру медіасередовища.

Міжнародні політичні комунікації як сфера професійної діяльності формуються в умовах ускладнення глобального політичного простору, зростання ролі інформаційних технологій, інтенсифікації міжнародних криз та підвищення значення символічного капіталу у світовій політиці. У цих умовах фахівець з міжнародних політичних комунікацій повинен володіти не лише загальними знаннями про міжнародні відносини, а й розвиненим набором спеціальних компетентностей, що поєднують аналітичний, комунікативний, стратегічний, технологічний та етичний компоненти. Професійна компетентність у цій сфері передбачає здатність аналізувати міжнародне інформаційне середовище,

виявляти ключові комунікаційні тренди, оцінювати репутаційні ризики, розробляти стратегічні повідомлення, адаптувати комунікацію до специфіки цільових аудиторій, інтерпретувати політичні наративи, працювати з кризовими ситуаціями, здійснювати моніторинг медіа та цифрових платформ, а також формувати рекомендації для інституційних рішень у сфері зовнішньополітичної комунікації.

Суттєвим елементом професійної підготовки є розвиток аналітичного мислення, яке дозволяє фахівцеві виявляти приховані закономірності у масиві інформації, відрізняти фактичний рівень повідомлення від його символічного чи маніпулятивного виміру, бачити взаємозв'язок між комунікаційною кампанією та геополітичним контекстом. Такий спеціаліст повинен уміти працювати з офіційними документами, дипломатичними текстами, медійним контентом, цифровими слідами комунікації, соціологічними даними, аналітичними звітами та візуальними матеріалами, інтегруючи їх у єдину дослідницьку або практичну рамку. Поряд із цим надзвичайно важливою є мовно-комунікативна компетентність, яка включає здатність до формулювання переконливих, концептуально точних і політично виважених повідомлень, підготовки аналітичних записок, policy briefs, стратегічних документів, публічних виступів та репутаційно чутливих текстів для міжнародних аудиторій.

Практичні напрями застосування комунікаційних знань у міжнародних відносинах охоплюють надзвичайно широкий спектр сфер. Передусім ідеться про дипломатичну службу, де комунікативна компетентність є невід'ємною складовою переговорного процесу, публічного представництва держави, кризового реагування та інформаційного супроводу зовнішньої політики. Важливим напрямом є діяльність міжнародних організацій, які функціонують через складні механізми міжкультурної, міжінституційної та публічної комунікації. Значний попит на таких фахівців існує також у структурах державного управління, що відповідають за стратегічні комунікації, інформаційну безпеку, міжнародний імідж, цифрову дипломатію та міжвідомчу координацію зовнішньополітичних меседжів. Окрему нішу становить

аналітичний сектор, включаючи think tanks, дослідницькі центри, міжнародні консалтингові структури, де комунікаційний аналіз використовується для прогнозування політичних процесів, оцінювання репутаційних ризиків, виявлення інформаційних загроз та розроблення рекомендацій для державних і недержавних акторів.

Не менш важливим є застосування комунікаційних знань у сфері публічної дипломатії, міжнародного PR, зовнішньополітичного брендингу, кризового менеджменту, міжкультурного посередництва, діяльності міжнародних медіа та цифрових платформ. У сучасних умовах фахівець з міжнародних політичних комунікацій може брати участь у розробленні кампаній з формування позитивного образу держави, супроводжувати міжнародні переговори в публічному просторі, координувати комунікацію між різними інституціями, створювати контент для закордонних аудиторій, проводити аудит інформаційної присутності держави чи організації в міжнародному середовищі та аналізувати ефективність зовнішньополітичних повідомлень. Водночас дедалі більшої ваги набуває сектор протидії дезінформації, в якому необхідні спеціалісти, здатні виявляти маніпулятивні наративи, аналізувати інформаційні операції, здійснювати фактчекінг і розробляти комунікаційні стратегії, спрямовані на підвищення стійкості суспільства до інформаційних загроз.

У професійній площині міжнародні політичні комунікації неминуче пов'язані з етичними та інституційними стандартами, що регулюють допустимі форми впливу, коректність роботи з інформацією, відповідальність перед аудиторією та дотримання норм професійної доброчесності. Етичний вимір цієї сфери є особливо складним, оскільки комунікація в міжнародній політиці нерідко здійснюється в умовах конфлікту інтересів, інформаційного протиборства, кризових ситуацій та високої політичної ставки. Це створює постійну напругу між прагматичною ефективністю комунікації та нормативною вимогою до правдивості, прозорості, невикривленості повідомлення й поваги до автономії аудиторії. Професійний стандарт фахівця полягає не лише в умінні досягти комунікативного ефекту, але й у здатності забезпечити легітимність обраних

засобів, уникати маніпулятивних практик, не підміняти аналітику пропагандою, зберігати вірність фактам та дотримуватися принципів інституційної відповідальності.

Інституційні стандарти професійної діяльності у сфері міжнародних комунікацій охоплюють регламенти роботи дипломатичних служб, протокольні норми, правила кризового реагування, вимоги до інформаційної безпеки, стандарти міжвідомчої координації, норми публічної звітності та процедурні механізми верифікації повідомлень. У сучасному міжнародному середовищі особливої ваги набуває також дотримання принципів цифрової етики, захисту персональних даних, прозорості використання платформних інструментів, відповідального ставлення до технологій алгоритмічного поширення інформації та усвідомлення наслідків масового комунікативного впливу. Фахівець з міжнародних політичних комунікацій повинен розуміти, що будь-яке повідомлення, вироблене інституцією, є не лише тактичним елементом конкретної кампанії, а й частиною ширшої репутаційної траєкторії суб'єкта, від якої залежить довіра, міжнародна суб'єктність і здатність до ефективної зовнішньої взаємодії.

Отже, міжнародні політичні комунікації як наукова категорія і як сфера професійної діяльності становлять одну з ключових площин осмислення сучасної світової політики. Їхня наукова значущість визначається тим, що вони дозволяють досліджувати міжнародні процеси не лише через матеріальні інтереси та інституційні структури, а й через механізми смислотворення, інформаційного впливу, символічної влади та легітимації політичних рішень. Їхня практична значущість зумовлена тим, що в умовах глобальної цифровізації, інформаційної конкуренції та кризи довіри до традиційних інститутів успіх зовнішньополітичної діяльності дедалі більше залежить від якості комунікації, професіоналізму її організації та здатності поєднувати стратегічну ефективність із етичною відповідальністю. Саме тому вивчення міжнародних політичних комунікацій є необхідною передумовою підготовки сучасного фахівця з міжнародних відносин, який має орієнтуватися не лише у формальних

механізмах світової політики, а й у її глибинній дискурсивній, інформаційній та когнітивній архітектурі.

Тема 2. Актори міжнародних політичних комунікацій: державні та недержавні суб'єкти

У сучасній архітектоніці міжнародних політичних комунікацій проблема акторності набуває принципово нового теоретичного і прикладного значення, оскільки глобальний комунікативний простір більше не може бути описаний виключно через класичну міждержавну модель взаємодії, засновану на приматі суверенних держав як єдиних повноправних суб'єктів міжнародної політики. Хоча держава і надалі зберігає центральне місце в системі міжнародних відносин як носій суверенітету, монополії на легітимне представництво нації та інституційної здатності до формування офіційної зовнішньополітичної лінії, сучасний міжнародний комунікаційний простір демонструє істотне ускладнення структури суб'єктності. Поряд із державами у ньому дедалі активніше функціонують міжнародні організації, транснаціональні корпорації, глобальні медіаструктури, аналітичні центри, міжнародні неурядові організації, цифрові платформи, мережеві спільноти, субнаціональні утворення, експертні середовища та навіть окремі публічні фігури, які в умовах цифрової медіатизації можуть набувати масштабної комунікативної ваги. Саме тому дослідження акторів міжнародних політичних комунікацій передбачає відмову від редукціоністського бачення політичної суб'єктності та перехід до поліцентричної моделі, у межах якої комунікативний вплив, символічний капітал, доступ до каналів трансляції смислів і здатність до формування порядку денного стають не менш важливими критеріями акторності, ніж формально-правовий статус.

Держава як базовий актор міжнародних політичних комунікацій зберігає особливий статус завдяки інституційному суверенітету, нормативній легітимності та здатності репрезентувати політичну спільноту на зовнішній арені від імені офіційно визнаної політичної влади. На відміну від недержавних

суб'єктів, держава володіє не лише ресурсами зовнішньої репрезентації, а й правом офіційного формулювання національних інтересів, визначення стратегічних пріоритетів, укладання міжнародних угод, ведення дипломатичних переговорів, делегування представників до міжнародних організацій та застосування політичних, економічних, правових і, у крайніх випадках, силових механізмів для реалізації комунікативно оформлених зовнішньополітичних цілей. У цьому контексті держава постає не просто як один з учасників міжнародного обміну інформацією, а як інституційно організований комунікативний центр, що виробляє офіційні політичні смисли, регламентує канали їх трансляції, визначає допустимі межі зовнішньої репрезентації та формує символічний образ нації у міжнародному середовищі.

У комунікативному сенсі держава функціонує як складний багаторівневий суб'єкт, чия зовнішня комунікація не є одномоментним або одноманітним процесом. Вона включає дипломатичне сигналізування, офіційну зовнішньополітичну риторику, кризову комунікацію, інституційне позиціонування, стратегічне пояснення державних рішень, просування іміджу країни, участь у глобальному інформаційному порядку денному та взаємодію з іноземними аудиторіями через публічну і цифрову дипломатію. Як комунікативний суб'єкт держава повинна не лише передавати інформацію, а й досягати складнішого ефекту – забезпечувати впізнаваність власної позиції, виробляти довіру, конструювати легітимність, нейтралізувати репутаційні загрози, посилювати власний символічний авторитет та інтегрувати зовнішню комунікацію до довгострокової стратегії національного позиціонування. Саме тому сучасна держава у міжнародних політичних комунікаціях виступає водночас як продуцент повідомлень, інтерпретатор подій, менеджер репутаційних ризиків, архітектор стратегічних наративів і носій певної моделі міжнародної нормативності.

Інституційні механізми реалізації зовнішньокommunікаційної політики держави відзначаються значною складністю та внутрішньою диференціацією. Комунікаційна активність держави у міжнародному середовищі здійснюється не

однією інституцією, а цілою системою органів, між якими розподіляються функції вироблення змісту, координації, репрезентації, інформаційного супроводу та публічного поширення повідомлень. Центральне місце у цій системі зазвичай належить главі держави, уряду, міністерству закордонних справ, дипломатичним представництвам, урядовим пресслужбам, інституціям стратегічних комунікацій, відомствам, відповідальним за інформаційну безпеку, а також спеціалізованим структурам, які забезпечують зв'язки з міжнародними медіа, іноземною громадськістю, культурними інституціями та цифровими платформами. Ефективність державної зовнішньокommunікаційної політики великою мірою залежить від рівня міжвідомчої узгодженості, оскільки суперечливість повідомлень, інституційна фрагментація, дисонанс між внутрішньою і зовнішньою риторикою або відсутність єдиної стратегічної рамки істотно знижують комунікативну спроможність держави в міжнародному середовищі.

Водночас інституційний механізм державної комунікації не може розглядатися лише як адміністративно-технічна система передавання інформації. Йдеться про складний процес символічного адміністрування міжнародної присутності держави, де кожна офіційна заява, дипломатичний жест, публічний виступ, документ чи цифрове повідомлення включені до ширшої матриці політичних смислів. Зовнішньокommunікаційна політика держави повинна бути скоординована з її безпековою, дипломатичною, економічною, гуманітарною та культурною політикою, оскільки лише за умов стратегічної інтеграції комунікація перестає бути декоративним супроводом рішень і стає повноцінним інструментом зовнішньополітичної дії. Відтак інституційні механізми комунікації мають виконувати не тільки функцію трансляції, а й функцію аналітичного моніторингу, кризового прогнозування, репутаційного менеджменту, адаптації повідомлень до специфіки цільових аудиторій і зворотного зв'язку з глобальним інформаційним середовищем.

Національні особливості комунікаційних моделей у зовнішньополітичній практиці визначаються історичним досвідом держави, типом політичного

режиму, характером інституційної культури, рівнем розвитку медіасистеми, домінантними уявленнями про суверенітет, співвідношенням жорсткої та м'якої сили у зовнішній політиці, а також ступенем інтегрованості країни до глобального інформаційного простору. Комунікаційна модель держави не є універсальною і не може бути механічно перенесена з одного політичного контексту в інший, оскільки кожна країна виробляє власний стиль зовнішньополітичного мовлення, власні інституційні алгоритми представництва та власну логіку співвідношення офіційності, гнучкості, відкритості й стратегічної дисципліни. Для одних держав характерна висококонцентрованість зовнішньої комунікації навколо центральних політичних інститутів і персоніфікованого лідерства; для інших – більш мережевий, інституційно розгалужений і багатоканальний формат. Одні держави вибудовують комунікацію переважно через правові та нормативні аргументи, інші – через ціннісно-цивілізаційні наративи, безпекову риторику, історичну пам'ять, економічну доцільність або культурно-символічну привабливість.

Національна специфіка комунікаційних моделей виявляється також у різному розумінні ролі публічності у зовнішній політиці. У демократичних системах міжнародна комунікація, як правило, пов'язана з вищим рівнем відкритості, підзвітності, конкуренції наративів і необхідністю враховувати реакцію внутрішніх та зовнішніх аудиторій. Натомість у більш централізованих або авторитарних політичних системах зовнішня комунікація може бути більш ієрархізованою, монологічною, дисциплінованою в риторичному сенсі, але водночас менш адаптивною до багатоголосся глобального середовища. Таким чином, національна комунікаційна модель є похідною не лише від зовнішньополітичних завдань, а й від загального політичного устрою, культури державного управління та усталених уявлень про співвідношення влади, суспільства і міжнародної репрезентації.

Поряд із державами дедалі більшу роль у глобальному комунікаційному просторі відіграють недержавні актори, чия присутність у міжнародних політичних комунікаціях свідчить про фундаментальну трансформацію природи

сучасної міжнародної суб'єктності. Недержавні суб'єкти не володіють класичним суверенітетом, однак вони здатні ефективно виробляти, транслявати та нав'язувати політично значущі смисли, формувати уявлення про міжнародні події, мобілізувати глобальні аудиторії, коригувати зовнішньополітичні пріоритети держав та впливати на міжнародний порядок денний. Їхнє значення зростає в умовах цифрової децентралізації комунікації, коли доступ до аудиторій, візуальна видимість, експертний авторитет, репутаційний капітал і здатність до мережевого поширення інформації стають критично важливими чинниками політичного впливу. Саме тому сучасний міжнародний комунікаційний простір доцільно розглядати як арену взаємодії множинних суб'єктів, де держава вже не є єдиним джерелом політичного мовлення, а співіснує з широким спектром альтернативних продуцентів смислів.

Особливої уваги заслуговує роль міжнародних організацій у виробництві та поширенні політичних смислів. На відміну від держав, які комунікують насамперед із позиції національного інтересу, міжнародні організації функціонують як інституційні майданчики колективного представництва, нормотворення та символічного упорядкування міжнародної взаємодії. Їхній комунікативний вплив полягає не лише у поширенні інформації про власну діяльність, а й у формуванні нормативних рамок сприйняття міжнародних проблем, визначенні легітимної мови опису конфліктів, криз, гуманітарних викликів, прав людини, демократичних стандартів, безпекових загроз або глобального розвитку. Через резолюції, доповіді, декларації, експертні оцінки, публічні звернення та міжнародні форуми такі організації як Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз, НАТО, Рада Європи, ОБСЄ та інші впливають на глобальний дискурс не тільки як адміністративні структури, а як центри нормативної легітимації та інтерпретаційного впливу.

Комунікативна сила міжнародних організацій часто полягає саме у здатності надавати політичним подіям універсалізований, інституційно санкціонований зміст. Вони можуть класифікувати певні дії як порушення міжнародного права, окреслювати стандарти демократичної поведінки,

визначати параметри правомірної міжнародної реакції, просувати певні цінності як загальнозначущі та створювати мову міжнародної легітимності, в межах якої держави змушені артикулювати власні позиції. Водночас міжнародні організації самі не є нейтральними виробниками смислів, оскільки їхні комунікаційні практики залежать від розподілу впливу всередині інституції, конфігурації держав-членів, бюрократичної культури, процедур консенсусу та політичних компромісів. Отже, їхня роль у міжнародних політичних комунікаціях є одночасно нормативною, процедурною і політичною.

Транснаціональні корпорації, медіаструктури та аналітичні центри як комунікаційні суб'єкти репрезентують інший тип недержавної акторності, заснований не на формальній політичній легітимності, а на ресурсній, експертній, технологічній або інформаційній потужності. Транснаціональні корпорації, особливо у сферах цифрових технологій, телекомунікацій, енергетики, платформних сервісів і глобальних інформаційних мереж, дедалі активніше впливають на міжнародні комунікації через контроль над інфраструктурою поширення інформації, алгоритмами видимості, каналами доступу до аудиторій та режимами цифрової присутності. Їхній вплив може бути як прямим – через корпоративні публічні заяви, інвестиційну дипломатію, формування глобального технологічного порядку, так і непрямим – через зміну правил комунікаційного середовища, в якому функціонують держави, міжнародні інституції та суспільства.

Глобальні медіаструктури володіють особливою комунікативною владою, оскільки виконують функцію селекції подій, фреймування інформації, акцентування одних тем і маргіналізації інших, інтерпретаційного посередництва між фактом і масовим сприйняттям. Вони не просто відображають міжнародну реальність, а фактично беруть участь у її символічному конструюванні. Через редакційну політику, жанрові стандарти, темпоральність висвітлення, добір експертів, візуалізацію подій і семантичне оформлення матеріалів медіаструктури можуть посилювати або знижувати міжнародну напругу, змінювати образ держав, формувати емпатію чи

відчуження, створювати ієрархію значущості подій у глобальному порядку денному. В епоху цифрової медіатизації до цього додається ще й платформний чинник, коли традиційні медіа взаємодіють із соціальними мережами, а редакційний контроль поступається місцем більш хаотичному, але не менш впливовому середовищу алгоритмічного поширення.

Аналітичні центри, або *think tanks*, посідають специфічне місце в міжнародних політичних комунікаціях, оскільки поєднують експертно-дослідницьку функцію з комунікативною функцією інтелектуального посередництва. Вони виробляють концептуальні моделі, аналітичні рамки, політичні рекомендації, прогностичні оцінки та інтерпретаційні схеми, які потім інтегруються в зовнішньополітичний дискурс держав, міжнародних організацій, медіа та академічних середовищ. Саме через аналітичні центри нерідко відбувається легітимація певних зовнішньополітичних наративів, інтелектуальне супроводження рішень, формування мови безпеки, демократії, розвитку, модернізації, регіональної стабільності чи глобальної конкуренції. Їхня комунікативна суб'єктність базується на експертному авторитеті, близькості до інституцій ухвалення рішень, здатності забезпечувати когнітивне структурування складних міжнародних процесів і водночас адаптувати складний аналітичний зміст до потреб політичної та публічної комунікації.

Громадянське суспільство, мережеві спільноти та цифрові платформи у міжнародній взаємодії формують ще один надзвичайно важливий сегмент недержавної акторності, який особливо посилився в умовах цифрової глобалізації. Громадянське суспільство у транснаціональному вимірі охоплює неурядові організації, адвокаційні мережі, правозахисні ініціативи, екологічні, гуманітарні, освітні та інші рухи, що здатні порушувати міжнародно значущі питання, мобілізувати глобальну солідарність, впливати на інституційні порядки денні та формувати етичні стандарти політичного обговорення. На відміну від державних суб'єктів, такі актори часто будують комунікацію не навколо геополітичного інтересу, а навколо цінностей, прав, норм, справедливості, відповідальності й гуманітарної чутливості, завдяки чому їхній вплив у

міжнародному просторі може бути диспропорційно великим порівняно з їхніми матеріальними ресурсами.

Мережеві спільноти, особливо в цифровому середовищі, радикально змінюють класичні уявлення про комунікативну суб'єктність, оскільки вони можуть виникати ситуативно, не мати жорсткої організаційної структури, але водночас демонструвати високу мобілізаційну здатність, транснаціональне охоплення та значний вплив на міжнародний дискурс. У межах таких спільнот формуються нові форми політичної участі, цифрової солідарності, мережевої адвокації, символічного тиску на уряди та міжнародні організації, а також нові канали поширення контрнарративів щодо офіційних державних позицій. Цифрові платформи у цьому контексті виступають не лише нейтральним технічним середовищем, а фактичними архітекторами комунікаційної екосистеми, оскільки їхні алгоритми, політики модерації, системи рекомендацій, моделі монетизації та режими верифікації безпосередньо впливають на те, хто і яким чином може бути почутим у глобальному інформаційному просторі. Таким чином, цифрові платформи самі стають квазіполітичними суб'єктами, що володіють значною інфраструктурною владою над міжнародною комунікацією.

Взаємодія державних і недержавних акторів у міжнародному інформаційному середовищі відзначається амбівалентністю, оскільки поєднує елементи конкуренції та кооперації. З одного боку, держави змагаються з недержавними суб'єктами за контроль над інформаційними потоками, визначення порядку денного, право на інтерпретацію подій і формування легітимних політичних смислів. Недержавні актори здатні ставити під сумнів офіційні версії подій, виявляти суперечності державної риторики, мобілізувати альтернативні аудиторії, міжнародно легітимувати опозиційні наративи або навіть виступати каталізаторами репутаційних криз. З іншого боку, між державними і недержавними суб'єктами існують численні форми кооперації: держави співпрацюють з міжнародними організаціями у формуванні глобальної нормативності, використовують експертний потенціал аналітичних центрів, залучають громадянське суспільство до публічної дипломатії, покладаються на

медіа у поширенні стратегічних меседжів і змушені взаємодіяти з цифровими платформами для підтримання ефективної міжнародної присутності.

У цьому контексті міжнародне інформаційне середовище постає не як простір послідовного витіснення держави недержавними акторами, а як поле складної конфігурації взаємозалежностей, де владні позиції постійно переглядаються. Конкуренція між суб'єктами може набувати форми боротьби за символічну першість, за моральну вищість, за медійну видимість, за контроль над інтерпретацією кризових подій, за довіру міжнародної аудиторії та за здатність визначати критерії істинності й легітимності. Кооперація, своєю чергою, виявляється у формуванні партнерських комунікаційних альянсів, спільних інформаційних кампаній, експертно-інституційних платформ, міжсекторальних форматів антикризової взаємодії та колективних ініціатив з протидії дезінформації. Таким чином, сучасна міжнародна комунікація є не ареною ізольованого функціонування окремих акторів, а поліструктурним середовищем взаємного впливу, адаптації та смислового суперництва.

Особливу аналітичну вагу має процес гібридизації акторності в умовах цифрової трансформації. Гібридизація означає, що традиційні межі між державними і недержавними суб'єктами, між офіційною і неофіційною комунікацією, між політичним представництвом і платформним посередництвом стають дедалі менш визначеними. Держави активно засвоюють інструменти платформної комунікації, персоналізують зовнішньополітичні меседжі, використовують логіку цифрових кампаній, візуальної політики та мікротаргетованого звернення до аудиторій. Водночас недержавні актори дедалі частіше виконують функції, які раніше вважалися суто державними: формують міжнародні коаліції, займаються адвокацією глобальних норм, впливають на регуляторні режими, забезпечують символічне представництво цілих спільнот або регіонів. У результаті формується нова конфігурація міжнародної суб'єктності, в якій комунікативна сила дедалі менше прив'язується до формальної ієрархії та дедалі більше залежить від адаптивності, технологічної компетентності, мережевої включеності та репутаційної переконливості.

Гібридизація акторності також означає, що сучасна міжнародна комунікація дедалі частіше здійснюється через змішані режими легітимності. Державна інституційна вага вже не гарантує автоматичного домінування у сфері смислотворення, тоді як недержавна структура, володіючи сильною експертною чи платформною позицією, може ефективно конкурувати з офіційною владою за увагу і довіру міжнародної публіки. Ця обставина істотно ускладнює процес зовнішньополітичного управління, оскільки держави змушені не лише формулювати власну позицію, а й постійно враховувати комунікаційні дії численних зовнішніх посередників, коментаторів, критиків, партнерів і опонентів. Відтак міжнародні політичні комунікації трансформуються в середовище багатосуб'єктного резонансу, де ефект повідомлення формується не тільки наміром відправника, а й складною мережею вторинних інтерпретацій, репостів, експертних оцінок, візуальних репрезентацій і платформних алгоритмів.

У зв'язку з цим особливого значення набуває питання перерозподілу комунікативного впливу між державою та недержавними суб'єктами. У класичній міжнародній системі держава мала майже монопольне право на зовнішнє представництво, формулювання офіційної позиції та контроль за міжнародним політичним мовленням. У сучасних умовах ця монополія суттєво еродує. Недержавні актори отримують прямий доступ до глобальних аудиторій, можуть швидко масштабувати власні повідомлення, формувати паралельні канали міжнародної легітимації та впливати на сприйняття держави незалежно від її офіційної комунікації. Це не означає, що держава втрачає значення; радше йдеться про зміну режиму її функціонування, за якої вона більше не може діяти як єдиний комунікативний центр і змушена працювати в умовах постійної присутності альтернативних смислових виробників.

Перерозподіл комунікативного впливу проявляється і в зміні самої логіки міжнародної влади. Якщо раніше ключовими параметрами політичної сили були територія, військовий потенціал, економічні ресурси й дипломатичне визнання, то сьогодні дедалі більшої ваги набувають здатність задавати смислові рамки,

керувати увагою, підтримувати довіру, контролювати інформаційну інфраструктуру, формувати експертний консенсус і забезпечувати стійкість власної репутації у цифровому середовищі. У цьому новому розподілі влади недержавні суб'єкти нерідко отримують перевагу саме завдяки гнучкості, оперативності, інноваційності та вмінню працювати з логікою мережевого поширення. Разом із тим держава зберігає унікальні ресурси інституційної легітимації, нормативного закріплення рішень, дипломатичного представництва та політичної відповідальності, завдяки чому її роль у міжнародних політичних комунікаціях не зникає, а трансформується.

Отже, сучасні актори міжнародних політичних комунікацій становлять складну, багаторівневу та динамічну систему суб'єктів, у якій держави продовжують виконувати роль базових носіїв офіційної зовнішньополітичної волі, але вже не можуть розглядатися як єдині або безумовно домінантні продуценти міжнародних політичних смислів. Недержавні суб'єкти – міжнародні організації, транснаціональні корпорації, медіаструктури, аналітичні центри, громадянське суспільство, мережеві спільноти та цифрові платформи – формують нові режими акторності, що ґрунтуються на інформаційній, експертній, інфраструктурній та символічній владі. Їхня взаємодія з державами відбувається у формах конкуренції, кооперації, взаємної адаптації та гібридного перетину функцій, що робить міжнародний комунікаційний простір дедалі менш ієрархічним і дедалі більш поліцентричним. Для сучасної науки про міжнародні політичні комунікації це означає необхідність переосмислення самої природи суб'єктності, де визначальними стають не лише юридичний статус і формальні повноваження, а й здатність до смислового виробництва, технологічного посередництва, мережевого поширення і стратегічного впливу на глобальну уяву.

Тема 3. Інформаційна влада і комунікативні ресурси у світовій політиці

Інформаційна влада в сучасній світовій політиці постає однією з ключових категорій міжнародно-політичного аналізу, оскільки саме через контроль над виробництвом, інтерпретацією, циркуляцією та інституціоналізацією інформації дедалі частіше визначається реальна конфігурація глобального впливу. Якщо у класичних підходах до аналізу міжнародних відносин влада переважно асоціювалася з матеріальними ресурсами – військовим потенціалом, економічною потужністю, територіальним контролем, демографічною масою чи інституційною спроможністю держави, – то в умовах інформаціоналізації міжнародного середовища дедалі більш очевидним стає той факт, що жоден із цих ресурсів не функціонує поза комунікативною рамкою їхнього представлення, пояснення, легітимації та символічного кодування. Відтак інформаційна влада не є вторинним або допоміжним виміром політичної сили; навпаки, вона дедалі більше набуває статусу метаресурсу, який дозволяє не лише поширювати відомості про міжнародні події, а й визначати параметри їхнього сприйняття, ієрархію значущості, допустимі інтерпретації та нормативні наслідки.

У системі владних відносин інформаційна влада займає особливе місце, оскільки вона функціонує не стільки через прямий примус, скільки через регулювання когнітивного середовища, у якому актори приймають рішення, оцінюють ризики, формують уявлення про легітимне й нелегітимне, про бажане й небажане, про загрозу й безпеку, про справедливість і порушення норми. У цьому сенсі інформаційна влада є здатністю політичного суб'єкта впливати на рамки сприйняття реальності, встановлювати домінантні режими інтерпретації та забезпечувати перевагу власної смислової конструкції над альтернативними. Її специфіка полягає в тому, що вона може діяти імпліцитно, не завжди виявляючись у формі відкритого тиску. Часто вона реалізується через селекцію фактів, пріоритизацію тем, повторюваність повідомлень, візуальну драматургію, авторитет джерела, експертне посередництво, платформне ранжування або інституційне санкціонування певної мови опису політичних подій. Саме тому

інформаційна влада є значно більш дифузною, ніж традиційні форми владарювання, але водночас у багатьох випадках – не менш ефективною.

Категорія інформаційної влади набуває особливого аналітичного значення у міжнародному контексті, де відсутній єдиний наднаціональний центр примусу, а тому питання впливу на уявлення, очікування, оцінки та норми часто стає не менш важливим, ніж контроль над матеріальними ресурсами. У міжнародній політиці інформаційна влада дозволяє акторові не лише повідомляти про власну позицію, а й конструювати реальність у такий спосіб, щоб його дії сприймалися як закономірні, виправдані, необхідні або морально вищі. Той, хто здатний задавати інтерпретаційний код міжнародної події, фактично отримує можливість впливати на подальшу дипломатичну, правову, безпекову та суспільну реакцію. У такий спосіб інформаційна влада перетворюється на інструмент попереднього структурованого впливу на політичну дійсність, де битва за смисл нерідко передуює боротьбі за рішення.

Особливість інформаційної влади полягає також у її глибокому зв'язку із символічним домінуванням. Якщо політична влада у своїх класичних формах може бути описана як здатність нав'язувати волю всупереч спротиву, то символічне домінування полягає у здатності формувати самі критерії сприйняття реальності, у межах яких спротив або стає менш імовірним, або втрачає концептуальну виразність. Інформаційна влада як ресурс символічного домінування означає можливість визначати, що саме вважається проблемою, хто визнається її джерелом, які поняття слід використовувати для опису події, які моральні акценти повинні супроводжувати її публічне осмислення та які суб'єкти мають право на статус авторитетних інтерпретаторів. У міжнародному середовищі символічне домінування може проявлятися через глобальні інформаційні стандарти, домінування певних мов міжнародного дискурсу, перевагу одних медійних систем над іншими, інституційний авторитет окремих держав чи організацій, а також через культурно-цивілізаційні механізми нормалізації певного способу бачення світу.

У цьому контексті інформаційна влада не зводиться до володіння інформацією як такою. Значення має не тільки обсяг доступних даних, а передусім здатність структурувати потік повідомлень, перетворювати фрагментарну інформацію на переконливий політичний наратив, закріплювати інтерпретаційні рамки через повторення, інституційне підтвердження та медійну репродукцію, а також інтегрувати конкретне повідомлення до ширшої системи уявлень, у межах якої воно набуває додаткової легітимності. Саме тому актор, який володіє потужними комунікативними мережами, медійним капіталом, експертними платформами, інституційним престижем і довірою аудиторій, має істотно вищий рівень інформаційної влади, ніж той, хто просто генерує велику кількість повідомлень. Влада інформації реалізується не через хаотичну надмірність, а через структуровану здатність до смислової селекції, ієрархізації та стабілізації.

Взаємозв'язок інформаційної влади, м'якої сили та стратегічного впливу є одним із центральних сюжетів сучасного міжнародно-політичного аналізу. М'яка сила традиційно розуміється як здатність суб'єкта досягати бажаних результатів не через примус або матеріальне заохочення, а через привабливість, переконливість, культурну привабливість, нормативний авторитет і здатність викликати добровільну згоду. Інформаційна влада у цьому випадку виступає важливим механізмом операціоналізації м'якої сили, адже саме через комунікацію культурні коди, політичні цінності, моделі суспільного устрою, моральні аргументи та цивілізаційні образи стають доступними для зовнішніх аудиторій. Водночас м'яка сила не тотожна інформаційній владі, оскільки остання може бути використана не лише для приваблення, а й для делегітимації опонента, маніпулювання сприйняттям, керування увагою та нав'язування асиметричних інтерпретацій. Отже, інформаційна влада є ширшою категорією, яка включає як привабливі, так і конфліктні, як кооперативні, так і полемічні форми стратегічного впливу.

Стратегічний вплив, своєю чергою, означає здатність актора впорядковувати комунікаційне середовище таким чином, щоб конкретні

повідомлення, символи, образи та інтерпретації сприяли досягненню довгострокових зовнішньополітичних цілей. У цьому сенсі інформаційна влада є не просто ситуативною перевагою у комунікації, а елементом стратегічного дизайну міжнародної присутності. Вона дає можливість системно формувати образ суб'єкта, просувати власний порядок денний, нейтралізувати альтернативні дискурси, легітимувати політичні дії та адаптувати міжнародне сприйняття до власних інтересів. Таким чином, м'яка сила надає інформаційній владі ресурс привабливості, а стратегічний вплив – цілеспрямованість, послідовність і політичну інструментальність. Саме у поєднанні цих елементів формується сучасна комунікативна потуга держав і недержавних суб'єктів у світовій політиці.

Комунікативні ресурси акторів світової політики становлять матеріальну, інституційну, технологічну та символічну основу реалізації інформаційної влади. Їхній характер є багатовимірним, оскільки міжнародна комунікація не може спиратися лише на один тип ресурсів. Інституційні ресурси включають наявність структур, уповноважених формулювати, координувати та поширювати міжнародно-політичні повідомлення; стабільність адміністративної системи; рівень професіоналізації дипломатичних, аналітичних та інформаційних інституцій; доступ до міжнародних форумів, нормотворчих майданчиків і мереж офіційної взаємодії. Актор, який має розгалужену систему зовнішньополітичного представництва, ефективні механізми міжвідомчої координації, компетентні аналітичні центри та високий рівень процедурної дисципліни, отримує суттєві переваги у виробництві й підтриманні послідовного комунікаційного курсу.

Технологічні ресурси міжнародної комунікації є не менш важливими, особливо в умовах платформізації глобального середовища. Йдеться про доступ до цифрової інфраструктури, володіння каналами поширення інформації, технічні можливості для моніторингу медіасередовища, аналітики аудиторій, візуалізації повідомлень, оперативного реагування на інформаційні кризи та підтримання постійної комунікативної присутності в режимі реального часу. Технологічно спроможний актор має можливість не лише швидше комунікувати,

а й більш точно сегментувати аудиторії, тестувати реакції, адаптувати формат повідомлень до платформи, використовувати мультимедійні інструменти та впливати на архітектуру самого середовища, в якому поширюється політична інформація. У глобальній конкуренції за увагу технологічна інфраструктура дедалі більше стає не нейтральною технічною базою, а чинником політичної переваги.

Репутаційні ресурси мають особливо складну природу, оскільки ґрунтуються на акумульованому історичному досвіді взаємодії актора з міжнародним середовищем, на рівні довіри до його повідомлень, на узгодженості між декларованими принципами й реальною поведінкою, а також на стабільності сприйняття його як передбачуваного, легітимного і відповідального суб'єкта. Репутація у міжнародних політичних комунікаціях виконує функцію своєрідного інтерпретаційного мультиплікатора: одна й та сама інформація сприйматиметься по-різному залежно від того, хто є її джерелом. Актор із високим репутаційним капіталом легше досягає довіри, легше мобілізує підтримку, ефективніше просуває власний наратив і швидше перетворює повідомлення на інструмент політичної дії. Натомість репутаційно вразливий актор змушений витратити значно більше ресурсів на подолання скепсису, пояснення мотивів і нейтралізацію негативних очікувань.

Медійний капітал і доступ до глобальних каналів поширення інформації є окремим виміром комунікативної потужності, який у сучасному світі часто визначає не менше, ніж формальні дипломатичні ресурси. Медійний капітал означає не лише володіння власними засобами масової комунікації, а й здатність системно бути присутнім у глобальному інформаційному обігу, впливати на тематичну структуру міжнародного порядку денного, забезпечувати тиражованість власних повідомлень та отримувати доступ до режимів легітимного цитування. У міжнародному середовищі це особливо важливо, оскільки інформація не існує поза каналами її поширення, а той, хто контролює або суттєво впливає на ці канали, отримує істотну перевагу у визначенні того, які

події будуть помітними, які інтерпретації – домінантними, а які голоси – периферійними.

Доступ до глобальних каналів поширення інформації має виразно асиметричний характер. Не всі актори однаково представлені у міжнародних медіамережах, не всі володіють ресурсами багатомовної комунікації, не всі можуть розраховувати на увагу провідних інформаційних агентств, платформ і телевізійних корпорацій. Унаслідок цього формується структурна нерівність видимості, коли одні суб'єкти мають майже автоматичний доступ до глобальної аудиторії, тоді як інші змушені боротися за саме право бути почутими. Ця нерівність безпосередньо впливає на розподіл інформаційної влади, оскільки видимість у міжнародному просторі є не просто технічним параметром, а умовою політичної присутності. Те, що не набуває медійного оформлення, часто втрачає політичну дієвість або лишається локалізованим у межах вузьких спільнот.

У сучасній світовій політиці дедалі більшого значення набувають наративні та дискурсивні ресурси як інструменти міжнародного позиціонування. Наратив у міжнародній комунікації є не просто історією або способом опису подій; це когнітивно організована схема, яка надає подіям причинно-наслідкову впорядкованість, моральну оцінку, ідентифікує героїв і винуватців, визначає логіку конфлікту або співпраці та створює підстави для політичної дії. Актор, який здатен запропонувати переконливий наратив, фактично формує не лише поточне розуміння події, а й довгострокову рамку її історичного й нормативного осмислення. У міжнародній політиці наративи використовуються для виправдання інтервенцій, мобілізації міжнародної підтримки, формування коаліцій, легітимації санкцій, просування інтеграційних проєктів, захисту статус-кво або, навпаки, його ревізії.

Дискурсивні ресурси, у свою чергу, пов'язані із здатністю суб'єкта діяти у межах мовних, концептуальних і нормативних кодів, які визнаються впливовими в міжнародному середовищі. Йдеться про опанування мовою міжнародного права, прав людини, безпеки, демократії, розвитку, стабільності, справедливості, суверенітету, цивілізаційної самобутності чи глобальної відповідальності.

Ефективне міжнародне позиціонування передбачає не тільки формулювання власних інтересів, а й їхню артикуляцію в такій дискурсивній формі, яка робить ці інтереси зрозумілими, прийнятними або навіть бажаними для зовнішніх аудиторій. У цьому полягає особлива цінність дискурсивних ресурсів: вони дозволяють перетворювати вузькополітичну мету на універсалізований меседж, що виглядає як захист норми, стабільності, миру або справедливості.

Практики реалізації інформаційної влади в сучасній світовій політиці є різноманітними за формою, але об'єднаними спільною логікою – впливом на структуру міжнародного сприйняття. Однією з найважливіших таких практик є формування глобального порядку денного через інформаційний вплив. Порядок денний у міжнародній політиці не виникає стихійно; він є результатом постійної боротьби за видимість, інтерпретацію й пріоритетність. Той, хто здатний зробити певну тему глобально значущою, фактично впливає на розподіл уваги дипломатичних, медійних, експертних та суспільних спільнот. Формування порядку денного включає висування проблеми, повторювану її актуалізацію, надання їй моральної або безпекової ваги, забезпечення експертного супроводу та інтеграцію в інституційні дискусії. У такий спосіб навіть обмежені за масштабом події можуть ставати міжнародно визначальними, якщо вони отримують відповідну комунікаційну рамку.

Інформаційний вплив у процесі формування глобального порядку денного часто реалізується через комбінацію державних і недержавних ресурсів. Держави використовують офіційні заяви, дипломатичні ініціативи, міжнародні форуми, стратегічні витoki інформації та публічну дипломатію; недержавні актори – медійну мобілізацію, аналітичні доповіді, адвокаційні кампанії, правозахисну риторику, цифрові мережі солідарності та експертну репрезентацію. У підсумку формується складний інформаційний ландшафт, у якому політична значущість теми є похідною не лише від її об'єктивної ваги, а й від рівня комунікативної інтенсивності, символічної драматизації та репутаційної підтримки. Саме тому у сучасному міжнародному середовищі інформаційна влада часто проявляється не

через мовчазне володіння фактами, а через активну здатність зробити певні факти предметом глобальної політичної реакції.

Комунікативні механізми легітимації міжнародно-політичних рішень становлять ще один фундаментальний вимір реалізації інформаційної влади. У міжнародній політиці жодне важливе рішення – санкційна політика, військова підтримка, гуманітарна інтервенція, миротворча місія, визнання чи невизнання певного статусу, інтеграційний або безпековий крок – не може бути ефективним без супровідної легітимаційної рамки. Легітимація полягає не лише у формальному юридичному оформленні, а й у комунікативному створенні умов, за яких певне рішення сприймається як обґрунтоване, пропорційне, морально прийнятне або історично неминуче. Цей процес включає добір аргументів, посилення на міжнародні норми, використання моральних категорій, конструювання образу загрози, апеляцію до колективної відповідальності, демонстрацію процедурної правильності та підтримку з боку авторитетних інституцій чи експертних середовищ.

Легітимація рішень через комунікацію є особливо важливою у світі, де міжнародне право, норма і сила не завжди збігаються. У таких умовах саме інформаційна влада дозволяє акторові переконливо пояснити свої дії, нейтралізувати опір, мобілізувати союзників і мінімізувати репутаційні витрати. Комунікативно сильний суб'єкт здатен представити власне рішення як захист міжнародного порядку, тоді як аналогічну дію опонента – як його підрив. У цьому й полягає політична глибина легітимаційних механізмів: вони не просто супроводжують рішення, а формують нормативну геометрію міжнародного простору, де одна й та сама практика може отримувати протилежні оцінки залежно від того, в чийій комунікативній рамці вона інтерпретується.

Інформаційна асиметрія та нерівність у світовій політиці становлять структурну умову функціонування сучасної міжнародної системи. Вони проявляються у нерівному доступі до каналів поширення інформації, у різній здатності виробляти переконливі наративи, у відмінностях між центрами й периферіями глобального медійного простору, у домінуванні окремих мов,

платформ, експертних мереж та інституційних авторитетів. Асиметрія може означати, що одні актори здатні оперативно задавати тон міжнародному обговоренню, тоді як інші змушені реагувати в нав'язаних їм категоріях. Вона також означає, що глобальна видимість не розподіляється рівномірно: певні конфлікти, гуманітарні катастрофи чи політичні ініціативи отримують надмірну увагу, тоді як інші залишаються маргіналізованими не через відсутність об'єктивної важливості, а через дефіцит комунікативних ресурсів.

Нерівність у сфері інформаційної влади має далекосяжні наслідки для міжнародної політики. Вона впливає на можливість дрібніших або слабших акторів бути повноправними учасниками глобального дискурсу, обмежує їхню здатність до саморепрезентації, посилює залежність від зовнішніх інтерпретаторів і часто змушує їх діяти в умовах комунікативної реактивності, а не стратегічної ініціативності. Водночас інформаційна асиметрія не є абсолютно статичною: цифрові технології, альтернативні медіа, мережеві платформи, транснаціональні коаліції та нові формати публічної дипломатії можуть створювати додаткові можливості для корекції глобального дисбалансу. Однак ці можливості ніколи не є автоматичними, оскільки цифрова децентралізація супроводжується також новими формами платформної концентрації, алгоритмічного контролю та інфраструктурної залежності.

Отже, інформаційна влада і комунікативні ресурси у світовій політиці становлять не периферійний, а центральний вимір сучасної міжнародної взаємодії. Інформаційна влада як категорія міжнародно-політичного аналізу дозволяє зрозуміти, яким чином у глобальному середовищі формується не лише розподіл знання про події, а й ієрархія значень, легітимностей, норм і політичних можливостей. Її функціонування нерозривно пов'язане із символічним домінуванням, м'якою силою та стратегічним впливом, а реалізація залежить від комплексу комунікативних ресурсів — інституційних, технологічних, репутаційних, медійних, наративних і дискурсивних. У практичному вимірі інформаційна влада виявляється у здатності формувати глобальний порядок денний, легітимувати міжнародно-політичні рішення та підтримувати або

змінювати структуру міжнародної нерівності. Саме тому вивчення цього феномену є необхідною передумовою розуміння не лише сучасних міжнародних політичних комунікацій, а й самої логіки влади в умовах глобалізованого, цифровізованого та символічно насиченого світового порядку.

Тема 4. Цифровізація демократії та її вплив на міжнародну взаємодію

Цифровізація демократії в сучасному політичному та міжнародному дискурсі постає як один із найскладніших і найсуперечливіших процесів трансформації публічної влади, політичної участі, інституційної взаємодії та комунікативної архітектури суспільства. Вона не зводиться до механічного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу державного управління або до технічної модернізації процедур взаємодії між владою та громадянами, а має значно глибший характер, оскільки торкається самих засад демократичної репрезентації, принципів політичної участі, механізмів формування громадської думки, легітимації владних рішень та інституціоналізації публічної комунікації. У цьому сенсі цифровізація демократії є не лише технологічним, а насамперед політико-інституційним, соціокультурним і нормативним феноменом, який змінює логіку функціонування демократичного режиму в умовах мережевого суспільства, платформного посередництва та глобального інформаційного середовища.

Сутність цифровізації демократії полягає у всеохопній інтеграції цифрових технологій у механізми реалізації народного суверенітету, функціонування державних інституцій, формування політичної волі та підтримання зв'язку між керуючими і керованими. Йдеться про процес, у межах якого політичні процедури, канали представництва, інструменти публічного контролю, форми громадянської активності та способи доступу до політичної інформації дедалі більше опосередковуються цифровою інфраструктурою. Така трансформація зачіпає не лише адміністративний вимір демократії, зокрема електронний документообіг, цифрові сервіси держави чи автоматизацію окремих процедур, а й більш фундаментальні елементи демократичного устрою – участь громадян у

виробленні рішень, доступ до публічного обговорення, конкуренцію політичних позицій, практики зворотного зв'язку та форми легітимації влади. Саме тому цифровізацію демократії доцільно розглядати як процес переоформлення демократичного політичного порядку під впливом нових технологічних режимів комунікації, обробки даних, алгоритмічного сортування інформації та мережевої взаємодії.

Основні прояви цифровізації демократії охоплюють широкий спектр явищ, серед яких особливе місце займають електронне урядування, цифрові механізми участі, онлайн-консультації, електронні петиції, цифрові реєстри, відкриті дані, електронне голосування, системи цифрової ідентифікації, платформи громадянського моніторингу, інтерактивні сервіси зворотного зв'язку та мережеві форми політичного представництва. Однак сутність цього процесу не вичерпується набором інструментів. Важливішим є те, що внаслідок цифровізації відбувається глибинна реконфігурація політичного часу, політичного простору і політичної дії. Час прийняття та комунікації рішень скорочується, а очікування суспільства щодо реактивності влади зростають; простір політичної участі детериторіалізується і переноситься у цифрові середовища; політична дія дедалі частіше набуває форм коротких, мережево організованих, платформно опосередкованих актів включення, які можуть бути менш стабільними, але значно інтенсивнішими в комунікативному ефекті.

Цифрові технології виступають потужним чинником трансформації політичної участі, оскільки вони змінюють не лише канали залучення громадян до політичного процесу, а й саму структуру участі як такої. Класична модель демократії ґрунтувалася переважно на періодичному волевиявленні, інституційному представництві, партійній медіації інтересів і формалізованих процедурах публічного обговорення. Цифрове середовище розширює цей формат за рахунок постійної, ситуативної, мережево з'єднаної та низькопорогової участі, коли громадянин може вступати в політичну взаємодію через підписання петиції, участь в онлайн-обговоренні, поширення політичного контенту, цифрову адвокацію, краудсорсинг рішень, участь у кампаніях

солідарності, донативну підтримку або публічне оцінювання дій влади. Це створює передумови для інтенсифікації громадянської залученості, але водночас трансформує її якісні параметри: участь стає більш фрагментованою, афективно забарвленою, платформно залежною та менш прив'язаною до стабільних інституційних структур.

У цьому аспекті цифровізація політичної участі несе амбівалентний потенціал. З одного боку, вона демократизує доступ до політики, розширює можливості залучення маргіналізованих груп, зменшує транзакційні витрати на комунікацію з державою, посилює прозорість окремих процедур і створює нові канали оперативного реагування на суспільні запити. З іншого боку, вона сприяє фрагментації політичного досвіду, послабленню тривалих форм інституційної участі, підміні змістовного політичного включення швидкими символічними реакціями та зростанню ролі емоційної мобілізації. У цифровому середовищі політична активність часто виявляється не через тривалу організаційну приналежність, а через ситуативну комунікативну інтенсивність, що змінює саму антропологію громадянської участі: громадянин дедалі більше виступає не лише як виборець чи член політичної спільноти, а як користувач, підписник, коментатор, ретранслятор і одночасно мікровиробник політичних смислів.

Електронна демократія як інституційна форма цифровізації демократичних процесів постає як сукупність механізмів, процедур і практик, у межах яких цифрові технології використовуються для забезпечення участі громадян у публічному управлінні, посилення прозорості влади, розвитку підзвітності та оптимізації каналів комунікації між інституціями та суспільством. Водночас електронна демократія не може бути редукована до технічного комплексу інструментів, оскільки її інституційна значущість полягає у зміні моделей демократичної посередницькості. Вона створює альтернативні формати артикуляції інтересів, зменшує залежність участі від географічного чинника, прискорює процедурні цикли й відкриває можливості для нових типів взаємодії між владою та громадянами. Електронні консультації, бюджет участі, цифрові платформи громадського моніторингу, системи публічного контролю за

діяльністю посадовців, онлайн-обговорення нормативних актів та інструменти електронного звернення стають інституційними проявами цифрової демократії, у межах яких комунікація і прийняття рішень дедалі тісніше переплітаються.

Проте інституційні форми електронної демократії мають не лише інклюзивний, а й селективний характер. Їхня ефективність залежить від цифрової грамотності населення, рівня доступу до технологій, довіри до державних інституцій, правових гарантій захисту даних, стабільності цифрової інфраструктури та здатності влади реально інкорпорувати громадянську участь у процес ухвалення рішень, а не імітувати її через формальні процедури. Саме тому електронна демократія не повинна розглядатися як автоматичний синонім демократичного прогресу. За відсутності належного інституційного середовища вона може перетворюватися на інструмент технологізованої легітимації рішень, які залишаються закритими для реального суспільного впливу, або на фасадну форму «включення», що приховує збереження старих владних ієрархій.

Вплив цифрової демократії на міжнародні відносини є багаторівневим і далеко виходить за межі внутрішньої політики окремих держав. Цифрові демократичні практики змінюють характер взаємодії між державою, суспільством і зовнішнім середовищем, перетворюючи міжнародну комунікацію на значно більш проникний, швидкий і публічно видимий процес. Якщо раніше зовнішня політика значною мірою функціонувала як сфера інституційно закритого дипломатичного управління, то в умовах цифровізації вона дедалі більше опиняється під впливом суспільних реакцій, мережевої мобілізації, цифрового активізму та постійної медійної інтерпретації. Держава вже не може здійснювати міжнародну діяльність, ігноруючи цифрові канали комунікації з власним суспільством, діаспорами, зовнішніми партнерами, міжнародними медіа та глобальними платформами. Унаслідок цього зовнішня політика поступово втрачає монопольну закритість і стає більш залежною від швидкості реакції, прозорості комунікації, здатності пояснювати рішення та враховувати транснаціональні резонанси.

Цифрові канали взаємодії між державою, суспільством і зовнішнім середовищем формують нову модель міжнародної відкритості, у межах якої кордони між внутрішнім і зовнішнім політичним простором стають дедалі менш чіткими. Публічні заяви державних інституцій, цифрові звернення посадових осіб, онлайн-кампанії публічної дипломатії, інтерактивні формати консультацій, міжнародні інформаційні платформи, транснаціональні мережі громадянської взаємодії та цифрові сервіси для комунікації із закордонними аудиторіями створюють розгалужену інфраструктуру, через яку зовнішня політика набуває нової соціальної видимості. У такій ситуації суспільство не лише отримує інформацію про міжнародну діяльність держави, а дедалі частіше стає її комунікативним співучасником, оцінювачем і навіть фактором корекції зовнішньополітичного курсу. Це істотно змінює логіку міжнародної взаємодії, адже комунікація між державами все більше опосередковується не тільки офіційними каналами, а й реакціями громадянських аудиторій, цифрових спільнот, платформних дискусій і мережових кампаній.

Транснаціоналізація політичної мобілізації в умовах цифрових платформ є одним із найсуттєвіших наслідків цифровізації демократії для міжнародних відносин. Цифрові технології створили безпрецедентні умови для швидкого формування горизонтальних зв'язків між політично активними суб'єктами, які перебувають у різних країнах, але можуть діяти в межах спільних інформаційних потоків, солідарнісних кампаній, правозахисних мереж, екологічних рухів, гуманітарних ініціатив або політичних протестів. У такому середовищі мобілізація перестає бути суто національно локалізованим процесом і дедалі частіше набуває транскордонного характеру. Платформи соціальних мереж, цифрові месенджери, стримінгові сервіси, інтерактивні громадські платформи й онлайн-інструменти координації дозволяють політичним меседжам, моделям протестної дії, символам солідарності та дискурсам опору швидко перетинати державні кордони та включатися в міжнародний порядок денний.

Ця транснаціоналізація має суперечливі наслідки. З одного боку, вона сприяє глобальній солідаризації суспільств, посиленню міжнародної чутливості

до порушень прав людини, розвитку транснаціональної адвокації та формуванню спільного морально-політичного поля, у якому громадяни різних держав можуть впливати на міжнародну реакцію на ті чи інші події. З іншого боку, платформна мобілізація створює умови для швидкого поширення радикальних меседжів, інформаційного резонансу без належної верифікації, зовнішнього втручання в національні політичні процеси та масштабування конфліктних наративів. Унаслідок цього цифрова транснаціоналізація участі може бути не лише демократизуючим, а й дестабілізуючим фактором, який змінює традиційну архітектуру політичного суверенітету та посилює міжнародну взаємозалежність у сфері комунікації.

Цифрова відкритість як одна з ознак цифрової демократії суттєво впливає на формування нових форматів міжнародної політичної комунікації. У світі, де державні інституції дедалі більше функціонують у режимі публічної прозорості, миттєвого поширення повідомлень і постійної реактивності до інформаційних потоків, змінюється сам стиль міжнародного політичного мовлення. Він стає більш динамічним, візуалізованим, інтерактивним, персоніфікованим і розрахованим не тільки на професійні дипломатичні кола, а й на ширші транснаціональні аудиторії. Публічна дипломатія, цифрова дипломатія, платформна зовнішньополітична комунікація, онлайн-позиціонування держав, цифрові кампанії міжнародної підтримки та глобальні інформаційні ініціативи є проявами цієї нової комунікативної реальності, в якій демократичність зовнішньополітичного процесу дедалі більше пов'язується з його видимістю, інтерактивністю та здатністю до зворотного зв'язку.

Проте цифрова відкритість не є однозначно позитивним явищем. Збільшення прозорості міжнародної комунікації може підвищувати підзвітність держави, але одночасно зменшувати простір для дипломатичної гнучкості, ускладнювати закриті переговорні формати, посилювати вплив емоційно заряджених суспільних реакцій на чутливі міжнародні рішення та створювати ризик надмірної політизації кожного зовнішньополітичного кроку. У цифровому середовищі міжнародне повідомлення рідко залишається в межах первинної

адресації: воно майже одразу включається у множинні процеси репостів, коментування, інтерпретаційного перетворення та алгоритмічного перерозподілу уваги. Саме тому цифрова відкритість створює нові можливості для демократизації міжнародної комунікації, але одночасно посилює її нестабільність і залежність від швидкоплинної логіки платформного резонансу.

Ризики та суперечності цифровізації демократії є не менш значущими, ніж її емансипативний потенціал. Одним із найгостріших викликів є алгоритмічне посередництво та проблема демократичної репрезентації. У цифровому суспільстві громадянин дедалі частіше взаємодіє з політичним простором не безпосередньо, а через інтерфейси платформ, системи рекомендацій, стрічки новин, алгоритми ранжування, персоналізовані рекламні модулі й механізми автоматизованої селекції контенту. Це означає, що значна частина політичної видимості формується не демократичними інституціями, а приватними технологічними інфраструктурами, чия логіка ґрунтується не на принципах представництва чи публічного блага, а на комерційній оптимізації уваги, залучення та поведінкового утримання користувача. У такій ситуації постає фундаментальна проблема: хто саме визначає, що є політично значущим, які позиції будуть видимими, які теми отримають пріоритет, а які будуть маргіналізовані?

Алгоритмічне посередництво ускладнює класичне розуміння репрезентації, оскільки між громадянином і політикою виникає новий тип непрозорого медіатора – платформний алгоритм. Він не є ані виборним представником, ані державним органом, ані нейтральним технічним інструментом. Його функція полягає у селекції, упорядкуванні та посередництві уваги, а отже – у непрямому формуванні політичного досвіду користувача. Це породжує ефекти інформаційної сегментації, фільтраційних бульбашок, асиметричного доступу до альтернативних позицій і посилення когнітивної поляризації. Унаслідок цього цифрова демократія може парадоксальним чином співіснувати із зменшенням реального плюралізму, оскільки формальна

доступність участі не гарантує рівного доступу до політичної видимості та збалансованої представленості позицій.

Інформаційні маніпуляції та вразливість демократичних інститутів становлять ще одну фундаментальну суперечність цифровізації демократії. Розширення цифрових каналів комунікації робить демократичні суспільства більш відкритими, але саме ця відкритість підвищує їхню вразливість до координованих інформаційних впливів, дезінформаційних кампаній, фабрикації емоційного резонансу, використання бот-мереж, мікротаргетованого політичного впливу, маніпулятивної візуалізації та експлуатації когнітивних упереджень аудиторії. Цифрові технології знижують вартість поширення маніпулятивного контенту й водночас підвищують швидкість його циркуляції, внаслідок чого демократичні інститути – вибори, парламентаризм, політична конкуренція, незалежні медіа, громадський контроль – можуть ставати об'єктами системного інформаційного тиску.

Особлива небезпека полягає в тому, що маніпулятивний вплив у цифровому середовищі часто діє не через пряме переконання, а через підрив довіри, ерозію спільної фактичної основи публічного обговорення, множення суперечливих версій реальності та створення стану когнітивної дезорієнтації. За таких умов громадяни можуть втрачати здатність до раціональної політичної оцінки, а демократична процедура – до виконання своєї легітимаційної функції. Вразливість демократичних інститутів посилюється тим, що вони за своєю природою менш централізовані, більш відкриті до зовнішніх сигналів і значно сильніше залежать від довіри, ніж авторитарні системи. Саме тому цифрова демократія в міжнародному вимірі водночас є простором розширення свободи й зоною підвищеного ризику для інформаційної безпеки та політичної стабільності.

У цьому контексті особливого значення набуває проблема балансу між цифровою участю, безпекою та захистом прав людини. Цифровізація демократії створює постійне напруження між прагненням розширити доступ громадян до політичних процесів і необхідністю гарантувати безпечність цифрового

середовища, захист персональних даних, кіберстійкість інституцій та недоторканність базових прав і свобод. Надмірне посилення контролю над цифровою сферою під приводом безпеки може призводити до обмеження свободи вираження поглядів, розширення практик спостереження, зростання державного втручання у приватність і звуження простору для громадянської активності. Натомість абсолютна відкритість без належних механізмів захисту створює умови для зовнішнього втручання, інформаційного терору, кіберзагроз, витоків даних і маніпулятивного використання цифрових платформ.

Баланс між участю, безпекою та правами людини не може бути знайдений у межах суто технічного регулювання, оскільки ця проблема має виразно політико-нормативний характер. Йдеться про визначення меж допустимого втручання держави у цифрову сферу, критерії відповідальності платформ, умови прозорості алгоритмічних рішень, стандарти згоди на обробку персональних даних, гарантії захисту свободи вираження та механізми протидії зловживанням як з боку держави, так і з боку приватних цифрових корпорацій. У міжнародному вимірі ця проблема ускладнюється різницею політичних режимів, правових традицій, рівнів технологічного розвитку та моделей регулювання цифрового простору. Унаслідок цього цифровізація демократії перетворюється не лише на внутрішньополітичний, а й на міжнародний нормативний виклик, що стосується майбутнього глобальних стандартів свободи, приватності, безпеки та демократичної підзвітності.

Таким чином, цифровізація демократії є складним і суперечливим політичним феноменом, який радикально змінює форми участі, механізми представництва, канали комунікації, способи легітимації влади та характер міжнародної взаємодії. Вона відкриває нові можливості для розширення громадянського залучення, цифрової відкритості, транснаціональної мобілізації та демократизації міжнародної комунікації, але водночас породжує ризики алгоритмічної непрозорості, інформаційних маніпуляцій, вразливості інституцій та напруження між безпекою і свободою. У сучасному міжнародному середовищі цифрова демократія не може бути оцінена ані як безумовний інструмент

прогресу, ані як виключно джерело загроз. Вона є новою історичною формою організації політичного життя, в якій демократичний потенціал і цифрова вразливість розгортаються одночасно, а тому їй дослідження потребує складного, міждисциплінарного і критично збалансованого аналізу. Саме через таку оптику стає можливим зрозуміти, яким чином у цифрову епоху змінюється не лише внутрішня архітектура демократії, а й сама логіка міжнародних політичних комунікацій, де технологія дедалі більше визначає форми участі, межі суверенітету та режими глобальної взаємодії.

Тема 5. Моделі стратегічних комунікацій у зовнішній політиці держав

У сучасній системі міжнародних відносин стратегічні комунікації посідають одне з центральних місць у структурі зовнішньополітичної діяльності держав, оскільки в умовах глобальної інформаційної взаємозалежності, цифровізації дипломатії, підвищення ролі публічної видимості політичних рішень і загострення конкуренції за смислове домінування міжнародний вплив дедалі менше визначається виключно матеріальними ресурсами та дедалі більше залежить від здатності держави формувати переконливі наративи, координувати власне політичне мовлення, забезпечувати узгодженість між діями та повідомленнями, а також інтегрувати комунікаційний компонент у довгострокову архітектуру зовнішньополітичного позиціонування. Саме тому стратегічні комунікації сьогодні слід розглядати не як периферійний додаток до дипломатичної практики, не як сукупність медійних або іміджевих заходів, а як комплексний інструмент зовнішньополітичного управління, в межах якого комунікація виступає засобом досягнення політичних, безпекових, репутаційних і нормативних цілей держави у міжнародному середовищі.

Поняття стратегічних комунікацій у зовнішньополітичному контексті має багатопланову природу, оскільки воно поєднує управлінський, політичний, інституційний, безпековий та смислотворчий виміри. У найбільш загальному розумінні стратегічні комунікації можна визначити як системно організовану, цілеспрямовану та довгостроково орієнтовану діяльність держави з формування,

координації та поширення повідомлень, наративів, символів і позицій, спрямованих на досягнення зовнішньополітичних цілей через вплив на сприйняття, очікування, поведінку та інтерпретаційні рамки цільових аудиторій. Однак таке визначення потребує уточнення, оскільки стратегічні комунікації відрізняються від звичайної політичної комунікації не лише масштабом, а передусім ступенем інтегрованості в державну стратегію. Їхня принципова особливість полягає в тому, що вони не обмежуються передаванням окремих меседжів, а передбачають створення єдиного смислового контуру зовнішньополітичної діяльності, в якому комунікація, дипломатія, публічне позиціонування, інформаційна політика, кризове реагування та репутаційне управління функціонують як взаємопов'язані елементи єдиного стратегічного задуму.

У зовнішньополітичному вимірі стратегічна комунікація є засобом інституціоналізації міжнародної суб'єктності держави, оскільки саме через неї держава артикулює власні інтереси, легітимує свої рішення, формує міжнародний образ, просуває цінності, пояснює дії, реагує на кризи та вступає у конкуренцію за право інтерпретувати міжнародну реальність. За своєю суттю стратегічні комунікації є способом інтеграції дії та її публічного смислу. У міжнародній політиці недостатньо здійснити певний крок – укласти угоду, ініціювати санкції, підтримати коаліцію, виступити з безпековою ініціативою чи реалізувати гуманітарний проєкт; необхідно ще й забезпечити таку комунікативну рамку, в межах якої цей крок буде сприйнятий як раціональний, легітимний, пропорційний, послідовний та сумісний із ширшими ціннісними орієнтирами держави. Саме в цьому полягає стратегічний характер комунікації: вона не лише супроводжує зовнішню політику, а конститує її політичну видимість та інтерпретаційну ефективність.

Основні підходи до розуміння стратегічної комунікації держави відображають міждисциплінарний характер цього феномену. У безпековому підході стратегічні комунікації розглядаються як інструмент забезпечення національної стійкості, протидії інформаційним загрозам, координації

державного мовлення в кризових ситуаціях і нейтралізації ворожих наративів. У цьому контексті особливий акцент робиться на синхронізації повідомлень, міжвідомчій взаємодії, захисті інформаційного простору та формуванні довіри до державних інституцій у ситуаціях підвищеної турбулентності. Політико-комунікативний підхід натомість фокусується на тому, що стратегічна комунікація є засобом довгострокового впливу на громадську думку, міжнародну аудиторію, елітні кола, медіасередовище та партнерські інституції. У цій оптиці центральними стають категорії наративу, репутації, символічної влади, публічної легітимності та комунікаційного конструювання міжнародної присутності.

Існує також інституційно-управлінський підхід, відповідно до якого стратегічні комунікації є механізмом забезпечення узгодженості державної зовнішньої репрезентації. У цій логіці ключове значення мають питання розподілу повноважень між органами влади, створення координаційних центрів, вироблення єдиного понятійного апарату, стандартизації комунікаційних процедур, підготовки кадрів та формування структурованої системи зовнішньополітичного меседжингу. Нарешті, конструктивістський підхід дозволяє трактувати стратегічні комунікації як практику виробництва міжнародної реальності, де держава через смислове структурування подій, нормативне позиціонування та селективну інтерпретацію фактів бере участь у конструюванні тих рамок, у межах яких світова політика стає зрозумілою, морально оцінюваною та політично впорядкованою. Саме сукупність цих підходів дозволяє побачити, що стратегічні комунікації є не просто технологією інформаційного супроводу, а складною формою політичної дії, в якій поєднуються управління смислами, координація інституцій і реалізація зовнішньополітичної волі.

Співвідношення стратегічних комунікацій, публічної дипломатії та державного брендингу є принципово важливим для правильного концептуального розмежування цих категорій, які часто перетинаються в прикладному дискурсі, але не є тотожними. Публічна дипломатія, як правило, орієнтована на встановлення та підтримання довгострокових відносин із

закордонними аудиторіями через культурні, освітні, інформаційні та ціннісні інструменти. Вона спрямована на формування розуміння, довіри, симпатії та підтримки міжнародної ролі держави. Державний брендинг, натомість, зосереджується переважно на формуванні впізнаваного, привабливого та конкурентоспроможного образу країни у глобальному символічному просторі, включаючи політичний, економічний, туристичний, культурний та інвестиційний виміри. Брендинг держави працює з репутаційною капіталізацією національного образу та орієнтується на стабілізацію позитивних асоціацій, що супроводжують країну у міжнародному сприйнятті.

Стратегічні комунікації є ширшою категорією, яка включає елементи як публічної дипломатії, так і державного брендингу, але не вичерпується ними. Вони охоплюють не лише побудову позитивного образу чи розвиток довіри, а й кризове пояснення дій, безпекову комунікацію, координацію державного мовлення, протидію дезінформації, мобілізацію міжнародної підтримки, управління інформаційними ризиками та забезпечення узгодженості між різними інституційними каналами. Якщо публічна дипломатія переважно працює у довгостроковій логіці комунікативного залучення, а брендинг – у логіці репутаційної впізнаваності, то стратегічні комунікації поєднують довгостроковий і короткостроковий виміри, інтегруючи їх у рамку загальної державної стратегії. Саме тому стратегічні комунікації доцільно розуміти як метарівень зовнішньої комунікаційної діяльності, на якому різні форми міжнародної комунікації держави набувають цільової, інституційно узгодженої та політично інструменталізованої форми.

Національні моделі стратегічних комунікацій формуються під впливом історичних традицій державного управління, типу політичного режиму, особливостей бюрократичної культури, рівня загроз, структури медіасистеми, цифрової інфраструктури та зовнішньополітичних пріоритетів конкретної держави. У цьому зв'язку немає універсальної моделі стратегічних комунікацій, яка могла б однаково ефективно функціонувати в усіх політичних та міжнародних контекстах. Одні держави тяжіють до централізованих моделей

комунікаційного управління, де вироблення і координація ключових зовнішньополітичних меседжів зосереджені в межах обмеженого кола інституцій, нерідко навколо виконавчої вертикалі влади, офісу глави держави або спеціального координаційного органу. Така модель забезпечує високу дисциплінованість мовлення, швидкість реакції, символічну цілісність державної позиції та відносно високу керованість комунікаційних потоків.

Водночас централізована модель має і низку обмежень. Надмірна концентрація комунікаційного управління може спричиняти дефіцит інституційної гнучкості, перевантаження центральних структур, зменшення адаптивності повідомлень до різних аудиторій і ризик надмірної персоніфікації зовнішньополітичного мовлення. У ситуаціях, коли міжнародна комунікація потребує поліфонічного, багатоканального та культурно адаптованого підходу, централізація може знижувати ефективність стратегічного реагування. Натомість децентралізовані моделі передбачають більш широкий розподіл комунікаційних функцій між різними інституціями – міністерствами, дипломатичними представництвами, спеціалізованими агенціями, культурними інститутами, державними й напівдержавними платформами публічної дипломатії, експертними середовищами та іншими суб'єктами, які діють у межах загальної стратегічної рамки, але зберігають певний рівень автономії у виборі інструментів, каналів і форматів мовлення.

Децентралізовані моделі комунікаційного управління забезпечують вищий рівень функціональної гнучкості, можливість таргетованої роботи з різними аудиторіями, адаптивність до культурних контекстів і ширше залучення професійних спільнот. Водночас вони потребують значно складнішої системи координації, оскільки за відсутності єдиного комунікаційного центру зростає ризик фрагментації повідомлень, суперечностей між інституційними голосами, послаблення стратегічної цілісності та репутаційних втрат унаслідок неузгодженого публічного реагування. Саме тому реальні моделі стратегічних комунікацій у більшості держав мають змішаний характер: вони поєднують централізоване визначення стратегічних наративів і ключових пріоритетів із

децентралізованим виконанням, яке враховує специфіку функціональних сфер, регіональних напрямів і цільових аудиторій.

Інституційна координація стратегічних комунікацій у зовнішній політиці є одним із найважливіших чинників ефективності державного комунікаційного управління. Її значення зумовлене тим, що у сучасному міжнародному середовищі зовнішнє повідомлення держави рідко формується одним актором. Воно є результатом взаємодії міністерств, урядових структур, дипломатичних представництв, безпекових інституцій, парламентських суб'єктів, культурних установ, державних медіаресурсів і часто – партнерських аналітичних чи громадських платформ. Без чітких механізмів координації така множинність може породжувати комунікаційний хаос, дисонанс між публічними позиціями та втрату довіри до держави як до цілісного міжнародного актора. Координація стратегічних комунікацій передбачає не тільки узгодження змісту повідомлень, а й синхронізацію часових параметрів їх поширення, розмежування повноважень, вироблення спільної мови опису подій, створення протоколів кризової реакції та підтримання постійного обміну інформацією між інституціями.

У цьому контексті особливого значення набуває створення спеціалізованих координаційних платформ, міжвідомчих груп, аналітичних центрів стратегічної підтримки комунікацій, систем внутрішньодержавного моніторингу інформаційного середовища та навчальних механізмів підготовки кадрів для стратегічного мовлення. Інституційна координація є не лише технічною, а й політичною проблемою, оскільки вона вимагає узгодження інтересів різних державних структур, подолання бюрократичної конкуренції, формування спільного бачення загроз і пріоритетів, а також вироблення культури стратегічного мислення, де комунікація розглядається як спільна державна справа, а не як вторинний сервіс окремого відомства. Чим вищий рівень такої координації, тим більша ймовірність того, що держава зможе підтримувати цілісну зовнішню репрезентацію, ефективно реагувати на інформаційні виклики та забезпечувати довгострокову стабільність свого міжнародного образу.

Порівняльний аналіз західних і незахідних комунікаційних моделей дає змогу виявити відмінності не лише в інструментарії стратегічних комунікацій, а й у глибинних уявленнях про співвідношення держави, суспільства, публічності та міжнародного впливу. У багатьох західних моделях стратегічна комунікація ґрунтується на поєднанні інституційної прозорості, плюралізму каналів, значної ролі публічної дипломатії, комунікації цінностей, взаємодії з громадянським суспільством та використання експертного й медійного посередництва. Такі моделі зазвичай орієнтуються на довгострокову довіру, переконливість, відкритість аргументації та відносну відповідність між зовнішнім повідомленням і внутрішньополітичними нормативними засадами. Їхня сила полягає у високому рівні адаптивності до різних аудиторій, гнучкості у використанні інструментів та здатності поєднувати репутаційну політику з безпековими завданнями.

Незахідні моделі стратегічних комунікацій часто демонструють іншу конфігурацію пріоритетів. Вони можуть бути більш централізованими, сильніше інтегрованими у загальну державну вертикаль, менш залежними від автономії громадянського суспільства та більше орієнтованими на підтримання стабільності, захист суверенного дискурсу, контроль за зовнішнім образом держави та протидію зовнішнім інтерпретаційним тискам. У низці випадків у таких моделях стратегічна комунікація тісніше пов'язана з питаннями інформаційного суверенітету, цивілізаційної самобутності, історичної політики та символічного захисту національного наративу. Це не означає автоматичної меншої ефективності; радше йдеться про інші принципи організації комунікаційного управління, де більша вага надається вертикальній дисципліні повідомлень, стабільності офіційного мовлення та меншій толерантності до внутрішнього дискурсивного плюралізму у сфері зовнішньої репрезентації.

Порівняльна перспектива засвідчує, що ефективність національної моделі стратегічних комунікацій не може оцінюватися ізольовано від політичного контексту, історичного досвіду та зовнішньополітичних цілей держави. Те, що є ефективним у державі з високим рівнем інституційної довіри, розвиненим

громадянським суспільством і стійкою демократичною традицією, не обов'язково буде ефективним у політичній системі з іншою конфігурацією легітимності, інституційної культури та міжнародних викликів. Саме тому в науковому аналізі стратегічних комунікацій принципово важливо уникати нормативно спрощених схем, натомість зосереджуючись на вивченні конкретних моделей як продуктів особливих інституційних історій, владних конфігурацій і зовнішньополітичних стратегій.

Ефективність стратегічних комунікацій держави безпосередньо пов'язана зі здатністю правильно визначати цільові аудиторії та формувати ключові повідомлення. У міжнародному середовищі державна комунікація майже ніколи не має єдиної аудиторії. Вона одночасно адресована іноземним урядам, міжнародним організаціям, експертним колам, медіа, інвесторам, діаспорам, союзникам, опонентам, громадянам власної держави та ширшій міжнародній громадськості. Кожна з цих аудиторій має власні когнітивні рамки, інтереси, цінності, інформаційні звички, рівень довіри до джерела та чутливість до окремих типів аргументації. Саме тому стратегічна комунікація не може бути універсальною або одноманітною; вона повинна спиратися на глибоку сегментацію аудиторій, аналіз їхніх очікувань, комунікативних бар'єрів, рівня доступу до інформації та потенційних реакцій на ті чи інші повідомлення.

Формування ключових повідомлень є не менш складним завданням, оскільки воно передбачає концентрацію складної зовнішньополітичної позиції у лаконічних, зрозумілих, повторюваних, смислово цілісних і нормативно виправданих формулах, здатних витримувати різні режими інтерпретації. Ключове повідомлення має бути не просто інформативним, а стратегічно продуктивним: воно повинно одночасно пояснювати, переконувати, мобілізувати, знижувати невизначеність, підтримувати репутаційну цілісність держави та інтегруватися в ширший наративний контур її зовнішньої політики. Невдала побудова повідомлення – надмірно технократична, суперечлива, емоційно неадекватна або культурно нечутлива – може істотно послабити міжнародну позицію держави навіть за наявності сприятливих об'єктивних

обставин. Отже, аудиторний аналіз і повідомленнєве конструювання є не допоміжними, а центральними складниками ефективної стратегічної комунікації.

Особливе місце у системі зовнішньополітичного реагування посідають кризові комунікації, які в сучасному міжнародному середовищі набувають дедалі більшої ваги. Криза – дипломатична, безпекова, гуманітарна, репутаційна, інформаційна чи техногенна – завжди супроводжується зростанням невизначеності, дефіцитом достовірної інформації, підвищеною емоційною напругою та боротьбою за первинне тлумачення події. У таких умовах саме швидкість, точність, послідовність і легітимаційна сила комунікації стають визначальними чинниками збереження довіри до держави. Кризові комунікації не зводяться до оперативного інформування; вони включають управління очікуваннями, зниження паніки, нейтралізацію чуток, забезпечення координації між інституціями, підтримання міжнародної підтримки та попередження репутаційної ерозії. Відтак криза є не лише випробуванням для державної політики, а й тестом на якість стратегічного мовлення.

У системі зовнішньополітичного реагування кризова комунікація виконує подвійну функцію. З одного боку, вона має забезпечити інтерпретаційну стабілізацію ситуації, тобто надати події зрозумілу, правдоподібну і нормативно прийнятну рамку. З іншого боку, вона повинна підтримати функціональну спроможність держави діяти в умовах тиску, не втрачаючи довіри союзників, громадян і міжнародної публіки. Ефективна кризова комунікація передбачає наявність попередньо відпрацьованих протоколів, уповноважених речників, системи швидкої перевірки інформації, сценаріїв реагування, резерву репутаційної довіри та здатності узгоджувати повідомлення між різними інституціями. Особливого значення в кризі набуває відповідність між словами і діями: будь-який розрив між офіційною риторикою та реальною поведінкою держави швидко стає об'єктом міжнародної критики й підриває комунікаційну достовірність.

Критерії оцінювання результативності стратегічних комунікацій є складними, оскільки ефекти комунікаційної політики не завжди піддаються

прямому кількісному виміру й часто мають відкладений, кумулятивний або контекстуально змінний характер. Водночас необхідність оцінювання є беззаперечною, оскільки без нього стратегічні комунікації ризикують перетворитися на декларативну активність без чітких індикаторів політичної корисності. Результативність комунікацій можна аналізувати на кількох рівнях. На операційному рівні оцінюються охоплення аудиторій, швидкість поширення повідомлень, реакції медіа, ступінь видимості державної позиції у міжнародному просторі, узгодженість інституційного мовлення та ефективність кризового реагування. На когнітивному рівні важливими є показники зміни сприйняття держави, рівня довіри до її повідомлень, стійкості її наративів у зовнішньому середовищі та здатності формувати інтерпретаційні рамки міжнародних подій.

На стратегічному рівні результативність визначається тим, наскільки комунікаційна діяльність держави сприяє досягненню ширших зовнішньополітичних цілей: зміцненню міжнародної коаліційності, підвищенню репутаційного капіталу, посиленню дипломатичної суб'єктності, нейтралізації ворожих наративів, підтриманню міжнародної підтримки або легітимації власних дій у кризових ситуаціях. Принципово важливо, що ефективність стратегічних комунікацій не може оцінюватися виключно за параметрами медійної популярності чи інтенсивності присутності в інформаційному просторі. Комунікаційний шум не є синонімом стратегічного впливу. Справжня результативність виявляється у здатності держави підтримувати довготривалу смислову послідовність, забезпечувати довіру до своїх позицій, мінімізувати комунікаційні втрати та інтегрувати комунікацію в загальну структуру зовнішньополітичної раціональності.

Отже, моделі стратегічних комунікацій у зовнішній політиці держав є складними інституційно-смисловими конструкціями, що поєднують теоретичні уявлення про владу, вплив, легітимність і міжнародне позиціонування з конкретними механізмами комунікаційного управління, координації, кризового реагування та аудиторного впливу. Стратегічні комунікації постають як системний інструмент державної зовнішньої політики, у межах якого формується

не лише зовнішнє повідомлення, а й сама логіка міжнародної присутності держави у глобальному символічному просторі. Національні моделі таких комунікацій різняться за рівнем централізації, інституційною організацією, політичними традиціями та нормативними орієнтирами, але всі вони в тій чи іншій мірі покликані розв'язувати спільне завдання – забезпечити єдність дії і смислу, впливу і переконання, репутації і політичної доцільності. У сучасному світі, де міжнародне суперництво дедалі більше відбувається у сфері інтерпретацій, наративів та цифрової видимості, стратегічні комунікації стають не допоміжним інструментом, а однією з основ зовнішньополітичної ефективності держави.

Тема 6. Міжнародний інформаційний простір та проблема дезінформації

Міжнародний інформаційний простір у сучасній системі світової політики постає не просто як сукупність каналів передавання повідомлень, технологічних платформ, медійних інституцій та інформаційних потоків, а як складне, поліструктурне, багаторівневе середовище політичної взаємодії, в межах якого відбувається конструювання міжнародної реальності, артикуляція владних претензій, формування легітимаційних режимів, виробництво політичних наративів, конкуренція інтерпретацій та боротьба за визначення смислових координат глобального порядку. Його значення зумовлене тим, що в умовах цифрової епохи міжнародна політика дедалі менше функціонує виключно у традиційних інституційних формах дипломатії, міжурядових переговорів або правових процедур, натомість усе більшою мірою розгортається у комунікаційно насиченому середовищі, де швидкість поширення інформації, алгоритмічна логіка її ранжування, структура медійної видимості та інтенсивність інформаційного впливу безпосередньо впливають на міжнародні рішення, репутацію держав, мобілізацію суспільств, формування коаліцій і сприйняття безпекових викликів. У цьому сенсі міжнародний інформаційний простір є не лише фоном міжнародної взаємодії, а її активним конститутивним елементом.

Сутність міжнародного інформаційного простору полягає у тому, що він об'єднує різноманітні суб'єкти, інституції, технології, канали комунікації та знаково-символічні режими в єдину, хоча й внутрішньо фрагментовану систему циркуляції політично значущих смислів. Його структура є багаторівневою і включає державні інформаційні системи, міжнародні медіакорпорації, цифрові платформи, інформаційні агентства, аналітичні центри, соціальні мережі, мережеві спільноти, дипломатичні канали, глобальні інституції виробництва знання та численні неформальні середовища цифрового поширення контенту. Однак міжнародний інформаційний простір не є лише технічною мережею зв'язку; він являє собою специфічну форму соціально-політичної організації глобальної комунікації, де інформація набуває не тільки описової, а й регулятивної, мобілізаційної, легітимаційної та конфліктогенної функції. Саме в ньому відбувається визначення того, які події стають міжнародно значущими, які наративи отримують статус домінантних, які інтерпретації закріплюються в колективній свідомості, а які маргіналізуються або дискредитуються.

Структурно міжнародний інформаційний простір не є однорідним і симетричним. Він характеризується багатьма рівнями концентрації, фрагментації, ієрархізації та нерівного доступу. У ньому співіснують офіційно інституціоналізовані канали міжнародної комунікації, такі як дипломатичні заяви, резолюції міжнародних організацій, урядові комунікації, і значно менш формалізовані, але часто більш впливові канали – глобальні телевізійні мережі, цифрові екосистеми соціальних платформ, стримінгові сервіси, блогосфера, інформаційні агрегатори, месенджери та середовища алгоритмічного поширення контенту. Відтак міжнародний інформаційний простір слід розуміти як динамічну арену взаємодії між формальними інституціями влади, приватними комунікаційними інфраструктурами, транснаціональними посередниками смислу і розосередженими користувацькими аудиторіями, що в сукупності продукують новий тип політичної реальності, де межі між інформацією, інтерпретацією, оцінкою та впливом дедалі більше розмиваються.

Глобальні медіасистеми та цифрові платформи відіграють ключову роль у формуванні міжнародного інформаційного порядку, оскільки саме вони забезпечують селекцію, пріоритизацію, візуалізацію та інтерпретаційне оформлення тих подій, які згодом набувають статусу міжнародно значущих. Медіасистеми у глобальному масштабі не просто передають інформацію про події світової політики; вони задають формат їхнього публічного існування, визначають емоційний тон повідомлення, обирають експертні голоси для коментування, впорядковують темпоральність висвітлення і тим самим створюють ієрархію важливості в міжнародному порядку денному. В умовах цілодобового інформаційного циклу, високої візуальної насиченості та конкуренції за увагу аудиторії медіа виконують не лише репрезентативну, а й конститутивну функцію: вони формують саму сцену міжнародної політики як медіатизованого простору символічної боротьби.

Цифрові платформи ще радикальніше змінюють конфігурацію міжнародного інформаційного порядку, оскільки, на відміну від традиційних медіа, вони не тільки продукують чи транслюють контент, а й програмують умови його циркуляції через алгоритми рекомендацій, механізми підсилення залученості, режими ранжування і правила модерації. Це означає, що видимість тієї чи іншої міжнародної теми дедалі частіше залежить не лише від її політичної ваги чи редакційного рішення, а й від платформної логіки, яка орієнтована на максимізацію взаємодії, емоційного резонансу та утримання уваги користувача. Унаслідок цього міжнародний інформаційний порядок формується в середовищі, де важливість теми може визначатися не тільки інституційною значущістю, а й вірусністю, афективною зарядженістю, візуальною драматургією та алгоритмічною сумісністю контенту з логікою платформи. Саме тому сучасний міжнародний інформаційний простір є водночас полем публічної політики і продуктом технологічно сконструйованого режиму комунікаційної селекції.

Асиметрії доступу та контролю в міжнародному інформаційному середовищі є однією з його визначальних характеристик. Попри поширену тезу про демократизуючий потенціал цифрової глобалізації, реальна конфігурація

інформаційного простору засвідчує наявність глибоких нерівностей у здатності різних акторів продукувати контент, забезпечувати його поширення, контролювати канали комунікації, формувати міжнародний порядок денний і підтримувати довіру до власних повідомлень. Асиметрія може проявлятися у нерівному доступі до глобальних медійних ресурсів, у мовному домінуванні окремих комунікативних центрів, у концентрації платформної інфраструктури в руках обмеженого кола корпорацій, у репутаційній перевазі певних держав та інституцій, а також у різному рівні технологічної спроможності до моніторингу, аналізу та стратегічного використання інформаційного середовища. Ці асиметрії створюють структурну нерівність міжнародної видимості, внаслідок чого одні суб'єкти можуть майже автоматично артикулювати свої позиції як глобально значущі, тоді як інші змушені долати численні бар'єри, щоб їхній голос взагалі був включений у міжнародний дискурс.

Асиметрія контролю в міжнародному інформаційному середовищі має не лише технічний, а й політичний характер. Йдеться про те, хто саме володіє правом визначати критерії достовірності, допустимості, пріоритетності й релевантності інформації, які механізми модерації застосовуються до різних типів контенту, хто має інституційний авторитет для верифікації подій і на яких засадах відбувається санкціонування певних наративів як легітимних. Саме тут інформаційний простір перетворюється на простір влади, де контроль за комунікаційною інфраструктурою та інтерпретаційними режимами безпосередньо впливає на політичну суб'єктність акторів і на розподіл символічного капіталу у світовій політиці. Таким чином, міжнародний інформаційний простір є не нейтральним середовищем обміну, а полем ієрархізованої взаємодії, у якому нерівність доступу поєднується з нерівністю права на смислотворення.

У цьому середовищі дезінформація набуває статусу одного з найважливіших інструментів міжнародного впливу, оскільки вона дозволяє цілеспрямовано деформувати когнітивне середовище, дестабілізувати політичне сприйняття, підривати довіру до інституцій, посилювати поляризацію та

змінювати параметри міжнародної реакції на ті чи інші події. Поняття дезінформації потребує чіткого теоретичного розмежування із суміжними категоріями – пропагандою, маніпуляцією та інформаційною операцією. Дезінформація в найзагальнішому розумінні означає навмисне поширення неправдивої, частково хибної, викривленої або контекстуально сфальсифікованої інформації з метою введення аудиторії в оману, зміни її уявлень або спонукання до бажаної реакції. Пропаганда є ширшою категорією, яка охоплює систематичне поширення ідей, образів і повідомлень, спрямованих на формування певних політичних установок; вона може включати як правдиві, так і неправдиві елементи. Маніпуляція означає прихований вплив на когнітивні та емоційні процеси аудиторії, за якого об'єкт впливу не усвідомлює повною мірою ні наміру, ні механізму цього впливу. Інформаційна операція, своєю чергою, є більш комплексною формою скоординованої діяльності, яка включає використання інформації, дезінформації, психологічних прийомів, технічних засобів та організаційних ресурсів для досягнення конкретного політичного, воєнного чи стратегічного результату.

Дезінформація у міжнародному середовищі є особливо небезпечною саме тому, що вона рідко функціонує у чистому вигляді як відверта неправда. Значно частіше вона набуває форми селективного добору фактів, контекстуального викривлення, монтажу смислів, зміщення акцентів, псевдоекспертного оформлення, емоційної інтенсифікації, візуальної підміни або навмисного поєднання достовірних і недостовірних елементів у межах одного повідомлення. Така складна будова дезінформації ускладнює її розпізнавання, оскільки вона апелює не лише до логіки фактів, а й до афектів, упереджень, колективних страхів, історичних травм, ідентифікаційних поділів і наявних когнітивних схем аудиторії. Саме тому дезінформація є не просто проблемою неправдивості, а проблемою керованого викривлення інформаційного середовища, в якому сама здатність до раціонального судження та політичного орієнтування опиняється під загрозою.

Технології поширення дезінформації у міжнародному середовищі відзначаються високим ступенем адаптивності, гібридності та технологічної складності. У сучасних умовах дезінформаційний контент може поширюватися через традиційні медіа, цифрові платформи, мережі ботів, анонімні акаунти, псевдоновинні ресурси, маніпулятивні відео, меметичні формати, скоординовані кампанії в месенджерах, інсценовані витоки документів, фальшиві експертні коментарі та інші механізми, що використовують швидкість і масштабованість цифрової комунікації. Особливого значення набуває алгоритмічна сумісність дезінформації: повідомлення створюються таким чином, щоб максимально відповідати логіці платформного поширення, провокувати реакцію, викликати обурення, страх або підтвердження вже наявних переконань. Унаслідок цього дезінформація не просто циркулює в інформаційному середовищі – вона оптимізується під його технічні й психологічні механізми.

Важливою технологією дезінформаційного впливу є створення ілюзії органічної масовості, коли штучно згенерований або централізовано координований контент подається як спонтанне вираження суспільної думки. Це може досягатися шляхом використання бот-мереж, фабрик тролів, псевдогромадських ініціатив, підроблених візуальних матеріалів, синхронізованих кампаній у різних інформаційних каналах та повторюваного тиражування тих самих смислових конструкцій у різних стилістичних форматах. Не менш важливою є технологія «засмічення» інформаційного простору, коли метою є не переконання у певній версії подій, а руйнування самої можливості відрізнити правдиве від неправдивого, змістовне від шуму, перевірене від сумнівного. У такій логіці дезінформація функціонує як стратегія когнітивного виснаження, спрямована на дестабілізацію довіри, посилення скепсису до всіх джерел і розчинення публічного обговорення у стані перманентної невизначеності.

Дезінформаційні кампанії як елемент гібридних загроз мають системний характер і не можуть розглядатися як випадкові інформаційні відхилення або хаотичні прояви цифрового середовища. Вони дедалі частіше інтегруються до

ширших стратегій політичного тиску, зовнішнього втручання, дестабілізації суспільств, підриву інституційної довіри та послаблення міжнародної кооперації. У рамках гібридних загроз дезінформація виконує функцію підготовки когнітивного ґрунту для інших форм впливу – дипломатичного, економічного, кібернетичного, психологічного чи навіть воєнного. Вона може передувати агресивним діям, супроводжувати їх або використовуватися для делегітимації реакції міжнародної спільноти. Саме тому дезінформація у гібридному вимірі є не просто комунікаційною девіацією, а елементом комплексного стратегічного інструментарію.

У гібридному середовищі дезінформація має кілька ключових функцій. По-перше, вона дезорієнтує аудиторії, зменшуючи їхню здатність до швидкого розпізнавання реальної природи подій. По-друге, вона фрагментує суспільний консенсус, загострює поляризацію, посилює конфлікти ідентичностей і недовіру до державних інституцій. По-третє, вона створює міжнародно-політичні «сірі зони» інтерпретації, у яких агресор може уникати прямої відповідальності, а міжнародна реакція сповільнюється через брак однозначності. По-четверте, вона трансформує інформаційне середовище у простір асиметричного протиборства, де значно дешевші й менш видимі операції можуть завдавати непропорційно великої політичної шкоди. Саме тому сучасні гібридні загрози неможливо адекватно аналізувати без урахування дезінформаційного виміру як їхнього стрижневого компоненту.

Протидія дезінформації у міжнародному вимірі вимагає комплексного підходу, який поєднує національні та міжнародні механізми інституційної відповіді. На національному рівні такими механізмами є системи стратегічних комунікацій, урядові центри моніторингу інформаційних загроз, інституції кібербезпеки, державні та незалежні структури фактчекінгу, аналітичні підрозділи з виявлення інформаційних операцій, нормативні акти щодо прозорості платформ та процедури кризового інформаційного реагування. Проте ефективність національних заходів є обмеженою, якщо дезінформаційні потоки мають транснаціональний характер, координуються з-за меж держави та

використовують глобальні цифрові інфраструктури. Саме тому міжнародний вимір протидії є принципово необхідним. Він включає міждержавний обмін аналітичною інформацією, координацію стандартів реагування, спільні дослідницькі платформи, інституційну підтримку цифрової стійкості, міжнародно-правові дискусії щодо відповідальності за інформаційні операції, а також вироблення спільних підходів до регулювання платформного середовища.

Міжнародні механізми протидії дезінформації мають особливе значення ще й тому, що дезінформація часто спрямована саме на послаблення міжнародної солідарності, руйнування довіри між союзниками, підрив колективних рішень та делегітимацію міжнародних організацій. У такій ситуації відповідь окремої держави, навіть технологічно розвиненої, не завжди є достатньою. Потрібна міжінституційна і міждержавна координація, спільне вироблення термінологічної ясності, обмін практиками цифрової безпеки, підтримка незалежної аналітики та розвиток механізмів швидкої верифікації транскордонних інформаційних інцидентів. Водночас міжнародна протидія дезінформації стикається з політичними обмеженнями, оскільки різні держави можуть по-різному трактувати межі допустимого регулювання, поняття свободи слова, стандарти державного втручання та критерії визначення самого явища дезінформації.

Роль медіаграмотності, фактчекінгу та цифрової верифікації у протидії дезінформації є надзвичайно важливою, оскільки без формування критично мислячої, інформаційно компетентної та верифікаційно підготовленої аудиторії жодні інституційні механізми не здатні повністю нейтралізувати загрозу дезінформаційного впливу. Медіаграмотність у цьому контексті є не лише освітньою компетенцією, а й елементом демократичної безпеки. Вона передбачає здатність розрізняти типи джерел, аналізувати інтенції повідомлення, розпізнавати маніпулятивні техніки, перевіряти контекст, оцінювати репутацію джерела та усвідомлювати роль платформних алгоритмів у формуванні індивідуального інформаційного середовища. У міжнародному вимірі медіаграмотність набуває ще більшої ваги, оскільки аудиторії стикаються з

багатомовними, транскордонними, політично інструменталізованими інформаційними потоками, де національні механізми верифікації не завжди є достатніми.

Фактчекінг виступає як інституціоналізована практика перевірки достовірності конкретних тверджень, зображень, документів, статистичних даних або візуальних свідчень. Його значення полягає не тільки у викритті неправди, а й у підтриманні самої норми доказовості у публічному середовищі. Цифрова верифікація розширює цей підхід, включаючи аналіз метаданих, геолокації, зворотного пошуку зображень, часової атрибуції відео, ідентифікації першоджерел та технічної перевірки автентичності контенту. У сукупності ці інструменти створюють важливий бар'єр для масового поширення дезінформації, проте їхня ефективність залежить від рівня суспільної довіри до верифікаційних інституцій, швидкості реагування та здатності інтегрувати результати перевірки у публічний дискурс до того, як хибне повідомлення встигне закріпитися у масовій свідомості.

Однак протидія дезінформації породжує складну проблему співвідношення безпеки, свободи слова і демократичних стандартів. Це одна з найчутливіших дилем сучасної міжнародної політики, оскільки необхідність захищати суспільства від маніпулятивних інформаційних впливів може вступати у суперечність із принципами відкритості, плюралізму, свободи вираження поглядів і обмеженого втручання держави у сферу комунікації. Надмірно жорсткі заходи протидії дезінформації можуть трансформуватися в інструменти цензури, політичного контролю, придушення критичних голосів та делегітимації незручних позицій під приводом боротьби з інформаційною загрозою. Саме тому демократичні стандарти вимагають, щоб антидезінформаційна політика ґрунтувалася на принципах правової визначеності, пропорційності, прозорості процедур, незалежності верифікаційних механізмів та можливості суспільного контролю за рішеннями регуляторних органів.

У свою чергу, абсолютизація свободи слова без урахування реалій організованих дезінформаційних кампаній також є проблематичною, оскільки

вона може призвести до фактичної беззахисності демократичного простору перед системними маніпулятивними впливами. Відкрите суспільство вразливе саме тому, що воно базується на довірі до публічної комунікації, наявності спільного фактичного поля та можливості раціонального обговорення. Якщо ці засади цілеспрямовано руйнуються, то формальне збереження абсолютної комунікаційної відкритості може парадоксально сприяти ерозії самої демократії. Відтак проблема полягає не у виборі між свободою і безпекою як такими, а у виробленні такої моделі інформаційного врядування, яка забезпечує стійкість демократичного публічного простору без перетворення держави чи платформних корпорацій на неконтрольованих арбітрів істини.

Таким чином, міжнародний інформаційний простір є складним ієрархізованим середовищем політичної взаємодії, в якому інформація виконує не лише описову, а й владну, легітимаційну, мобілізаційну та конфліктогенну функцію. Його структура формується під впливом глобальних медіасистем, цифрових платформ, інституційних центрів смислотворення та асиметрій доступу до каналів комунікації й режимів контролю. У цьому середовищі дезінформація постає як цілеспрямований інструмент міжнародного впливу, що використовує технологічні, психологічні та дискурсивні механізми для деформації політичного сприйняття, підриву довіри та дестабілізації міжнародного порядку. Дезінформаційні кампанії дедалі тісніше інтегруються до гібридних загроз, а тому протидія їм вимагає поєднання національних і міжнародних механізмів, розвитку медіаграмотності, інституційного фактчекінгу, цифрової верифікації та водночас – збереження балансу між безпековими потребами та фундаментальними демократичними принципами. Саме через таку складну, багаторівневу аналітичну оптику стає можливим осмислення міжнародного інформаційного простору не лише як арени комунікації, а як одного з центральних вимірів сучасної світової політики, в якому вирішується питання влади над смислом, довірою та самою можливістю колективного політичного орієнтування.

Тема 7. Соціальні мережі як інструмент міжнародного політичного впливу

Соціальні мережі в сучасній системі міжнародних політичних комунікацій перетворилися з допоміжного каналу публічного самовираження на один із центральних елементів глобальної комунікаційної інфраструктури, який безпосередньо впливає на механізми формування міжнародного порядку денного, репрезентацію держав та недержавних акторів, структуру політичної видимості, темпоральність дипломатичної реакції, характер мобілізації транснаціональних аудиторій та логіку поширення політично значущих смислів. Їхня роль у світовій політиці визначається не лише технологічною зручністю або масовістю використання, а тим, що вони змінили саму морфологію публічної комунікації, запровадивши нові режими взаємодії між владою, суспільством, медіа, міжнародними інституціями та індивідуалізованими мережевими спільнотами. У цьому сенсі соціальні мережі є не просто цифровими майданчиками для обміну інформацією, а специфічним середовищем політичного смислотворення, в межах якого відбувається конкуренція за увагу, довіру, легітимність і право на визначення інтерпретаційних рамок міжнародних подій.

У структурі сучасних міжнародних комунікацій соціальні мережі посідають особливе місце як новий тип комунікаційної інфраструктури, що поєднує функції масового поширення інформації, персоналізованої взаємодії, миттєвого реагування, візуального впливу, мережевої мобілізації та алгоритмічного посередництва. Їхня відмінність від традиційних медіа полягає передусім у тому, що вони знімають жорстке розмежування між продуцентом і споживачем інформації, створюючи середовище, у якому політичний контент може вироблятися, трансформуватися, коментуватися, тиражуватися та емоційно підсилюватися самими користувачами. У міжнародно-політичному контексті це означає, що держави, міжнародні організації, дипломати, журналісти, активісти, аналітики, громадяни та автоматизовані цифрові акаунти одночасно включені до єдиного простору боротьби за видимість і вплив. Соціальні мережі, таким чином,

трансформують класичну комунікативну ієрархію світової політики, де раніше перевага належала інституційно сильним і медійно централізованим акторам, натомість тепер значущість отримують гнучкість, швидкість реагування, візуальна адаптивність та здатність інтегруватися в логіку платформної циркуляції контенту.

Соціальні мережі як інфраструктура міжнародної комунікації мають кілька фундаментальних характеристик, що визначають їхню політичну вагу. По-перше, вони забезпечують майже миттєве глобальне поширення повідомлень, радикально скорочуючи часовий розрив між подією, її публічним оформленням і міжнародною реакцією. По-друге, вони створюють ефект комунікаційної безпосередності, коли державні лідери, дипломатичні установи, міжнародні організації та інші актори можуть звертатися до аудиторій без проміжного редакційного посередництва. По-третє, вони поєднують текстові, візуальні, аудіовізуальні, меметичні та інтерактивні формати, що істотно розширює арсенал впливу на емоційне та когнітивне сприйняття аудиторії. По-четверте, вони інтегрують функції комунікації, моніторингу, мобілізації та символічного позиціонування в одному цифровому середовищі. Саме сукупність цих ознак робить соціальні мережі не лише технічним інструментом, а повноцінною політичною інфраструктурою глобальної епохи.

Специфіка платформної комунікації у міжнародно-політичному середовищі полягає в тому, що вона структурована не лише політичними намірами комунікуючих суб'єктів, а й внутрішньою логікою самих платформ, які виконують роль не нейтральних каналів, а активних архітекторів комунікативного простору. Платформна комунікація функціонує в умовах високої швидкості оновлення контенту, конкуренції за увагу, персоналізації інформаційних потоків, алгоритмічної фільтрації повідомлень та пріоритету емоційно насичених, конфліктогенних або візуально привабливих матеріалів. Це означає, що міжнародно-політичне повідомлення в соціальній мережі ніколи не існує лише як акт офіційної репрезентації; воно відразу потрапляє у середовище коментування, перетлумачення, фрагментації, візуального реміксу та

алгоритмічного перерозподілу. Внаслідок цього навіть формально точне дипломатичне повідомлення може набувати нових значень залежно від того, хто його поширює, у якому емоційному контексті воно циркулює і як саме система платформи визначає його видимість.

Платформна комунікація в міжнародному середовищі також характеризується детериторіалізацією аудиторій. Соціальні мережі практично стирають чіткі кордони між внутрішньою та зовнішньою комунікацією, оскільки повідомлення, адресоване одній групі, майже миттєво може стати предметом інтерпретації зовсім інших спільнот – іноземних урядів, міжнародних медіа, діаспор, транснаціональних активістів чи ворожих інформаційних операторів. У такому середовищі політичний актор змушений діяти в умовах багатошарової публічності, де одна й та сама комунікація повинна водночас виконувати різні функції: сигналізувати союзникам, мобілізувати внутрішню аудиторію, посилювати стримувальний меседж опонентам, зміцнювати міжнародну легітимність і підтримувати репутаційну сталість. Саме тому платформна комунікація в міжнародно-політичному вимірі є набагато складнішою, ніж звичайна медійна присутність: вона вимагає постійного врахування ефекту множинної адресації, контекстуальної нестабільності та високої чутливості до репутаційних ризиків.

Особливу роль у функціонуванні соціальних мереж відіграють алгоритми видимості, які безпосередньо впливають на міжнародний політичний дискурс. Алгоритми визначають, які повідомлення будуть побачені, ким саме, у якій послідовності, з якою інтенсивністю та в якому афективному оточенні. Це означає, що видимість у соціальних мережах перестає бути лише наслідком політичної значущості повідомлення або статусу його автора. Вона дедалі більше залежить від алгоритмічної релевантності, яка враховує залучення, емоційний відгук, частоту взаємодій, сумісність із попередньою поведінкою користувача та комерційну доцільність утримання його уваги. У міжнародному політичному дискурсі це створює принципово нову ситуацію, коли теми, що генерують сильні емоції, конфлікт, страх, обурення чи підтвердження існуючих переконань, мають

більші шанси на поширення, ніж складні, збалансовані або аналітично виважені повідомлення.

Алгоритми видимості перетворюються на важливий чинник міжнародної політики саме тому, що вони непрямо визначають структуру глобальної уваги. Вони можуть посилювати поляризовані наративи, маргіналізувати менш емоційні, але суттєві політичні теми, створювати ефект інформаційних бульбашок і посилювати асиметрію між акторами, які краще адаптовані до платформної логіки, та тими, хто продовжує діяти у повільніших, інституційно формалізованих моделях комунікації. Унаслідок цього міжнародний політичний дискурс дедалі більше залежить не лише від дипломатичних чи медійних ресурсів, а й від алгоритмічного режиму платформи, що створює нові форми непрозорої влади над політичною видимістю. У такій ситуації ті, хто вміє ефективно працювати з емоційною динамікою контенту, повторюваністю повідомлень, візуальними стимулами та механізмами залучення, отримують перевагу у глобальній комунікаційній боротьбі.

Механізми політичного впливу через соціальні мережі є багатовимірними і поєднують когнітивні, емоційні, поведінкові та символічні аспекти. Одним із найважливіших таких механізмів є формування громадської думки у глобальному цифровому просторі. Соціальні мережі створюють умови, за яких процес формування політичних оцінок перестає бути прив'язаним виключно до національних медіасистем і дедалі більше відбувається у транскордонному середовищі, де громадяни різних держав споживають схожі інформаційні потоки, реагують на ті самі візуальні образи, долучаються до глобальних хвиль емоційного резонансу і включаються в спільні дискусії щодо подій світової політики. У результаті громадська думка стає більш мобільною, більш вразливою до швидких інформаційних коливань і водночас більш інтегрованою у глобальну мережеву циркуляцію смислів.

Формування громадської думки через соціальні мережі відбувається не стільки шляхом прямого переконання, скільки через повторюване занурення користувача в певні інтерпретаційні рамки, візуальні символи, моральні акценти

й емоційні сигнали. Значення має не лише окреме повідомлення, а й середовище його появи, частота повторення, схожість коментарів, наявність цифрових маркерів підтримки, авторитет ретрансляторів та загальний фон платформи. У міжнародному контексті це дозволяє акторам світової політики не просто інформувати аудиторію, а поступово формувати бажану картину світу, де одні суб'єкти постають як жертви, інші – як агресори, одні рішення – як необхідні й морально виправдані, а інші – як незаконні чи небезпечні. Саме таким чином соціальні мережі перетворюються на інструмент повсякденного мікроконструювання міжнародного політичного сприйняття.

Соціальні мережі також функціонують як інструмент мобілізації, переконання та поляризації. Їхня мобілізаційна сила полягає в здатності швидко об'єднувати розосереджених акторів навколо конкретного питання, символу, хештегу, візуального образу чи морального імперативу. У міжнародній політиці це може проявлятися у цифрових кампаніях підтримки, адвокації, солідарності, санкційного тиску, гуманітарного збору, привернення уваги до порушень прав людини або консолідації міжнародної громадської реакції на кризу. Переконання в соціальних мережах здійснюється через поєднання аргументативних і неаргументативних механізмів: тут працюють як раціональні пояснення, так і емоційні тригери, авторитет інфлюенсерів, повторюваність контенту, мережевий ефект підтвердження та соціальна психологія належності до групи.

Однак поряд із мобілізаційним і переконувальним потенціалом соціальні мережі мають і потужний поляризаційний ефект. Алгоритмічна логіка підсилення конфліктного контенту, афективна природа платформної взаємодії, швидкість ескалації емоційних реакцій та групова динаміка цифрових спільнот сприяють формуванню жорстких поділів між «своїми» й «чужими», посиленню моральної бінаризації та зменшенню простору для складних, проміжних або компромісних позицій. У міжнародному політичному середовищі це означає, що соціальні мережі можуть не лише мобілізувати підтримку певної позиції, а й радикалізувати сприйняття конфліктів, посилювати взаємну делегітимацію, сприяти розширенню символічного насильства у дискурсі та знижувати

можливості для раціоналізованого дипломатичного діалогу. Таким чином, мобілізація через соціальні мережі майже завжди має амбівалентний характер: вона може бути інструментом демократичного включення, але також і механізмом деструктивної поляризації.

Візуальні, емоційні та меметичні механізми міжнародного впливу є одними з найбільш характерних для соціальних мереж і саме вони значною мірою відрізняють платформну політичну комунікацію від традиційної дипломатичної або медійної риторики. Візуальний контент – фотографії, короткі відео, інфографіка, символічні зображення, стилізовані кадри з місця подій – має надзвичайно високу силу когнітивного й афективного впливу, оскільки він швидко долає мовні бар'єри, підсилює емоційну реакцію та створює ефект безпосередньої присутності. У міжнародному контексті візуальні образи часто стають центральними вузлами політичного сприйняття, навколо яких конструюються моральні оцінки, легітимаційні рамки й заклики до дії. Окреме фото або короткий відеофрагмент може мати більший міжнародний резонанс, ніж розгорнута аналітична доповідь, оскільки в умовах інформаційного перевантаження саме візуальна стисливість і емоційна насиченість забезпечують високий рівень поширення.

Емоційні механізми впливу в соціальних мережах функціонують через активацію страху, обурення, співчуття, гніву, надії, гордості або морального шоку. У міжнародній політиці це має особливе значення, оскільки рішення щодо підтримки, засудження, солідарності чи санкцій дедалі частіше формуються у просторі, де емоційна чутливість аудиторії відіграє вагомий роль. Соціальні мережі роблять міжнародні події емоційно близькими, персоналізованими та драматично інтенсивними, а це, у свою чергу, змінює саму логіку політичного реагування. Меметичні механізми впливу становлять окремий феномен, бо мем є не лише жартом чи культурною дрібницею, а стислим носієм політичного смислу, що поєднує іронію, групову ідентифікацію, інтерпретаційне спрощення та високу здатність до вірусного поширення. Через меми міжнародна політика отримує нові форми символічного кодування, у яких складні конфлікти, державні

образи та геополітичні позиції редукуються до легко впізнаваних, емоційно заряджених і швидко тиражованих знаків.

Політичні та безпекові наслідки платформізації комунікації є масштабними і вимагають осмислення на рівні теорії міжнародних відносин, політичної комунікативістики та безпекових студій. Одним із найочевидніших проявів цих змін є використання соціальних мереж у дипломатії та зовнішньополітичному позиціонуванні. Держави дедалі активніше застосовують соціальні мережі для прямого звернення до закордонних аудиторій, формування міжнародного іміджу, оперативного реагування на кризові події, просування власних наративів, публічного пояснення зовнішньополітичних рішень і символічної демонстрації міжнародної присутності. Цифрова дипломатія у платформному вимірі дозволяє державі обійти частину традиційних посередників і безпосередньо інтегруватися в глобальні інформаційні потоки. Водночас це робить дипломатичну діяльність значно більш публічно вразливою, підвищує ризик імпульсивних або невдало сформульованих повідомлень і змінює сам стиль дипломатичного мовлення, який стає більш стислим, оперативним, персоналізованим і візуалізованим.

Соціальні мережі в дипломатії виконують не лише репрезентативну, а й стратегічну функцію. Вони дають можливість тестувати реакцію аудиторій, підтримувати контакт із діаспорами, оперативно коригувати інформаційні акценти, створювати міжнародні хвилі підтримки, демонструвати моральну позицію держави й утримувати увагу світової спільноти до пріоритетних питань. Але водночас платформа несе внутрішнє протиріччя: дипломатія традиційно потребує виваженості, багатозначної обережності та інколи конфіденційності, тоді як логіка соціальних мереж тяжіє до швидкості, прямолінійності, емоційного загострення та публічного тиску. Унаслідок цього держави опиняються в ситуації необхідності постійного балансування між вимогами дипломатичної раціональності та законами платформної видимості.

Поряд із можливостями платформізація комунікації породжує і суттєві безпекові загрози, серед яких особливо небезпечними є інформаційні атаки, бот-мережі та координована неавтентична поведінка. Інформаційна атака в

соціальних мережах може мати форму масового поширення дезінформації, організованого дискредитаційного тиску, підризу довіри до інституцій, штучного роздмухування конфліктів, маніпулятивного просування певних наративів або створення враження суспільного консенсусу там, де його в реальності не існує. Бот-мережі в цьому процесі виступають інструментом штучного масштабування повідомлень, імітації масової підтримки, посилення поляризації та алгоритмічного просування потрібного контенту. Координована неавтентична поведінка є ще складнішим явищем, оскільки вона передбачає використання мереж акаунтів, сторінок, груп або медіаресурсів, що приховують реального координатора, діють синхронно і створюють враження органічної мережевої активності.

У міжнародному контексті такі практики є особливо загрозливими, бо вони дозволяють зовнішнім акторам втручатися в інформаційне середовище іншої держави без прямого перетину кордонів, використовуючи низьковартісні, важко атрибутовані та високоефективні інструменти впливу. Через бот-мережі та скоординовані кампанії можна маніпулювати інформаційним порядком денним, підризувати довіру до виборчих процесів, стимулювати ворожнечу між групами, послаблювати міжнародну підтримку держави, атакувати її репутацію або створювати хаос у кризових ситуаціях. Саме тому соціальні мережі стали одним із центральних просторів сучасного гібридного протиборства, де межа між комунікацією, психологічною операцією та безпековою загрозою дедалі більше стирається.

Регуляторні виклики платформної влади у міжнародному контексті становлять одну з найскладніших проблем сучасної політики, оскільки вони стосуються співвідношення державного суверенітету, глобальної приватної інфраструктури, свободи слова, цифрової безпеки та демократичної підзвітності. Соціальні мережі як приватні корпорації фактично отримали можливість визначати правила політичної видимості, модерації контенту, доступу до аудиторій і санкціонування певних форм комунікації, що раніше було або прерогативою держави, або предметом публічного правового регулювання.

Унаслідок цього виникає новий тип влади – платформна влада, яка не є ані повністю державною, ані чисто ринковою, але має прямий вплив на міжнародну політику, дипломатію, інформаційну безпеку та права людини. Регуляторна проблема полягає в тому, що держави змушені співіснувати з інфраструктурними гігантами, які діють транснаціонально, встановлюють власні правила і мають ресурс опосередковано змінювати політичну реальність.

Міжнародний контекст робить регулювання платформ особливо складним, бо правові режими, політичні культури та стандарти свободи слова суттєво відрізняються в різних державах. Те, що одна країна трактує як допустиму політичну комунікацію, інша може розглядати як дезінформацію, мову ворожнечі або загрозу національній безпеці. До цього додається проблема юрисдикції, адже глобальні платформи діють поза межами єдиного суверенного простору і можуть або чинити опір національним вимогам, або, навпаки, надмірно пристосовуватися до авторитарних практик цензури. Регуляторні виклики тому стосуються не лише технічного контролю над платформами, а й вироблення принципів прозорості алгоритмів, підзвітності модераційних рішень, виявлення координованої неавтентичної поведінки, захисту користувачів від інформаційних атак та одночасного недопущення свавільного обмеження свободи вираження поглядів. Саме в цьому полі напруги між безпекою, свободою та інфраструктурною владою сьогодні визначається майбутнє міжнародного цифрового порядку.

Отже, соціальні мережі як інструмент міжнародного політичного впливу є одним із найважливіших феноменів сучасної світової політики, оскільки вони не лише доповнюють наявні канали міжнародної комунікації, а кардинально змінюють їхню логіку, темп, структуру видимості та механізми впливу. Як новий тип комунікаційної інфраструктури вони формують середовище платформної взаємодії, в якому алгоритми видимості, візуально-емоційні стимули та логіка залучення стають центральними чинниками міжнародного дискурсу. Через соціальні мережі відбувається формування глобальної громадської думки, мобілізація транснаціональних аудиторій, переконання, поляризація та

меметичне кодування міжнародних подій. Водночас платформізація комунікації створює як нові можливості для дипломатії та зовнішньополітичного позиціонування, так і серйозні безпекові ризики, пов'язані з інформаційними атаками, бот-мережами, скоординованою неавтентичною поведінкою та зростанням платформної влади. Саме тому осмислення соціальних мереж у міжнародно-політичному контексті потребує складного, критично збалансованого підходу, що враховує одночасно їхній демократизуючий, мобілізаційний, маніпулятивний і безпековий потенціал. Це дає змогу побачити, що соціальні мережі сьогодні є не лише простором комунікації, а одним із ключових механізмів перерозподілу впливу, видимості й символічної влади у глобальному політичному середовищі.

Тема 8. Глобальна цифровізація та трансформація міжнародного демократичного порядку

Глобальна цифровізація в сучасному світі постає не як периферійний технологічний процес, обмежений сферою інновацій, комунікаційних сервісів чи автоматизації управлінських процедур, а як фундаментальний цивілізаційний чинник, що радикально змінює структуру міжнародної взаємодії, конфігурацію влади, принципи політичної легітимності, режими доступу до інформації, механізми суспільної участі та самі засади функціонування міжнародного демократичного порядку. Її вплив є настільки глибоким, що цифровізація вже не може розглядатися лише як технічне тло політичних процесів; вона стає їхньою внутрішньою умовою, середовищем розгортання та одночасно фактором трансформації. У цьому сенсі цифрова епоха означає не просто появу нових інструментів управління чи комунікації, а перехід до нового типу міжнародної реальності, у межах якої влада дедалі тісніше пов'язується з контролем над даними, алгоритмами, платформними інфраструктурами, цифровими екосистемами та здатністю впливати на когнітивні, нормативні й процедурні параметри глобального політичного життя.

Цифровізація як чинник трансформації міжнародного порядку виявляється передусім у зміні природи міжнародної взаємозалежності. Якщо в попередніх історичних фазах взаємозалежність визначалася переважно торговельними зв'язками, енергетичними потоками, військово-політичними союзами, транспортно-логістичними маршрутами або інституційними режимами міжнародної кооперації, то сьогодні дедалі більшого значення набуває взаємозалежність цифрова, яка охоплює комунікаційні мережі, хмарні інфраструктури, глобальні платформи, цифрові фінансові системи, транснаціональні бази даних, алгоритмічні механізми координації та залежність держав і суспільств від технічних архітектур, що часто перебувають поза межами національного контролю. Така взаємозалежність має якісно інший характер: вона є значно швидшою, менш видимою у традиційних інституційних формах, але водночас глибше інтегрованою в повсякденне функціонування політичних, економічних і соціальних систем.

Глобальна цифровізація не просто посилює наявні форми міжнародної взаємопов'язаності, а трансформує саму їхню логіку. У цифровому середовищі взаємозалежність стає асиметричною, платформно опосередкованою та інфраструктурно концентрованою. Це означає, що формально відкритий глобальний цифровий простір насправді ґрунтується на контролі обмеженого кола акторів – держав, технологічних корпорацій, платформних операторів, виробників програмно-апаратних комплексів, центрів обробки даних та постачальників критичної цифрової інфраструктури. Унаслідок цього міжнародна взаємозалежність дедалі більше пов'язана не просто з фактом з'єднаності, а з питанням структурної залежності від тих, хто контролює архітектуру цієї з'єднаності. Саме тут цифровізація змінює класичне розуміння міжнародного порядку, переводячи його з площини міждержавної координації в площину боротьби за інфраструктурне, алгоритмічне і нормативне домінування.

Технологічний розвиток у цьому контексті безпосередньо впливає на переформатування політичного суверенітету. Класичне модерне уявлення про суверенітет передбачало верховенство державної влади в межах чітко окресленої

території, здатність самостійно встановлювати правила внутрішнього порядку та представляти політичну спільноту у зовнішніх відносинах. Однак у цифрову епоху ця модель зазнає суттєвого тиску, оскільки критично важливі комунікаційні, фінансові, інформаційні та технологічні процеси дедалі частіше функціонують у транснаціональних цифрових екосистемах, що не збігаються з межами територіальної юрисдикції. Суверенітет більше не може бути гарантований виключно контролем над фізичним простором, якщо дані громадян зберігаються на серверах в інших юрисдикціях, політична комунікація відбувається на глобальних приватних платформах, а ключові цифрові сервіси регулюються корпоративними, а не державними правилами.

Унаслідок цього формується новий вимір суверенітету – цифровий, який пов'язаний із можливістю держави контролювати власну інформаційну інфраструктуру, захищати дані, регулювати платформне середовище, забезпечувати кіберстійкість, підтримувати автономність критичних технологій і впливати на норми функціонування цифрового простору. Водночас цифровий суверенітет не є простим продовженням класичного суверенітету. Він має парадоксальний характер, оскільки абсолютна технологічна автономія в глобалізованому світі практично недосяжна, а надмірна ізоляція від світових цифрових потоків може послаблювати конкурентоспроможність, інноваційність та міжнародну інтегрованість держави. Саме тому сучасний суверенітет дедалі більше набуває форми керованої взаємозалежності, де держава прагне не повного відокремлення, а стратегічного контролю над найбільш чутливими сегментами цифрового середовища.

Цифровий вимір нової архітектури міжнародної влади проявляється в тому, що традиційні параметри політичної могутності – військова сила, економічний потенціал, демографічна маса, дипломатичний статус – тепер доповнюються або навіть частково витісняються здатністю контролювати цифрові інфраструктури, впливати на алгоритмічні режими, накопичувати й обробляти великі масиви даних, розробляти стандарти штучного інтелекту, визначати правила платформної взаємодії та формувати глобальні норми цифрового врядування.

Міжнародна влада стає дедалі менш прив'язаною лише до території та дедалі більшою мірою залежить від інфраструктурної і когнітивної присутності в цифровому просторі. У цьому новому порядку посилюються ті актори, які здатні поєднувати технологічну потужність із нормативною ініціативністю, інституційною гнучкістю та репутаційною легітимністю.

Особливість нової архітектури міжнародної влади полягає в тому, що вона вже не є суто міждержавною. У цифровому середовищі потужними носіями впливу стають глобальні платформи, транснаціональні технологічні корпорації, центри розробки штучного інтелекту, постачальники мережевого обладнання, оператори хмарних сервісів та інші недержавні суб'єкти, які здатні впливати на параметри політичної комунікації, економічного обміну, суспільної поведінки та навіть демократичної репрезентації. Це означає, що міжнародна влада дедалі більше набуває змішаного характеру: вона одночасно інституційна, технічна, алгоритмічна, платформна і нормативна. Відтак міжнародний порядок у цифрову епоху не може бути пояснений лише класичними категоріями геополітики; він потребує аналізу через призму цифрових екосистем, інформаційної архітектури та трансформації самої природи глобального політичного контролю.

Демократичний порядок у контексті цифрової трансформації зазнає суттєвих змін, оскільки цифрові технології впливають не лише на технічні способи реалізації демократичних процедур, а й на самі стандарти міжнародної взаємодії між державами, інституціями та суспільствами. У класичному ліберально-демократичному баченні міжнародний порядок значною мірою спирався на цінності прозорості, правової передбачуваності, інституційної підзвітності, прав людини, процедурної легітимності та участі політичних спільнот у виробленні рішень. Однак цифрова трансформація створює нові умови, за яких ці стандарти одночасно посилюються і піддаються ерозії. З одного боку, цифрові технології можуть розширювати доступ до інформації, посилювати прозорість, спрощувати громадянську участь, робити міжнародну політику більш відкритою для суспільного моніторингу. З іншого боку, ті самі технології здатні створювати нові форми контролю, спостереження, алгоритмічної

непрозорості, інформаційної маніпуляції та нерівного доступу до політичної видимості.

Вплив цифрових технологій на демократичні стандарти міжнародної взаємодії виявляється в тому, що міжнародне середовище дедалі менше функціонує за моделлю повільної дипломатичної координації та дедалі більше – за моделлю швидкого платформного резонансу, де реактивність, візуальна переконливість і алгоритмічна видимість можуть мати більшу вагу, ніж інституційно виважена процедура. У такій ситуації демократичні стандарти опиняються під тиском нових вимог ефективності, оперативності та технологічної конкурентоспроможності. Держави і міжнародні інституції змушені адаптуватися до цифрового середовища, в якому публічна легітимність часто залежить від швидкості комунікативної реакції, а політична переконливість – від здатності працювати з емоційно насиченим та візуально стисненим контентом. Це змінює саму якість демократичної комунікації, переводячи її з площини раціонально-процедурного обговорення у простір постійного мережевого суперництва за увагу.

У цьому контексті особливого значення набуває криза ліберальних процедур в умовах платформного суспільства. Платформне суспільство характеризується тим, що дедалі більша частина соціальних, політичних і комунікативних практик організовується через цифрові інтерфейси, алгоритмічні системи та приватні інфраструктури, які не були створені як демократичні інституції, але фактично виконують квазірегуляторні функції у сфері публічної взаємодії. Це означає, що класичні ліберальні процедури – відкритий публічний дискурс, конкуренція аргументів, інституційне посередництво інтересів, прозорість рішень і підзвітність влади – дедалі частіше реалізуються в середовищі, яке структуроване не політичними принципами, а алгоритмами залучення, комерційною логікою та моделями обробки поведінкових даних. У такій ситуації формально демократичні процеси можуть зберігатися, але їхній зміст дедалі більше залежить від непрозорих технічних і корпоративних посередників.

Криза ліберальних процедур проявляється також у тому, що цифрове середовище послаблює інституційні форми політичної медіації. Партії, парламенти, традиційні медіа, громадські організації та інші класичні інститути представницької демократії втрачають монополію на політичне посередництво, поступаючись платформам, інфлюенсерам, цифровим мережам і короткочасним хвилям суспільної мобілізації. Це породжує нову конфігурацію демократичної нестабільності, за якої політична воля дедалі частіше формується через афективно заряджені, швидкоплинні, фрагментовані та алгоритмічно підсилені комунікативні цикли. У міжнародному вимірі це означає, що ліберальний демократичний порядок більше не може спиратися лише на нормативну привабливість процедур; він змушений відповідати на виклик платформної логіки, яка переоцінює значення емоції, миттєвості та поляризованої видимості.

Співвідношення цифрової ефективності та демократичної легітимності є однією з центральних дилем сучасної міжнародної політики. Цифрова ефективність передбачає швидкість ухвалення рішень, оптимізацію управлінських процесів, автоматизацію обробки даних, прогнозування ризиків, використання алгоритмічних систем для координації дій та підвищення функціональної здатності держави й міжнародних інституцій. У світі зростаючої турбулентності, інформаційного перевантаження та швидких криз така ефективність є безумовною цінністю. Водночас демократична легітимність не може бути зведена до продуктивності або технічної раціональності. Вона потребує процедурної прозорості, участі заінтересованих сторін, можливості оскарження рішень, дотримання прав людини, публічної підзвітності та нормативного визнання справедливості політичного процесу.

Напруга між цифровою ефективністю і демократичною легітимністю особливо загострюється тоді, коли технологічно оптимальні рішення не супроводжуються достатньою прозорістю або соціальною включеністю. Алгоритмічне управління, автоматизоване сортування ризиків, використання великих даних для політичного прогнозування, цифровий моніторинг суспільних настроїв або впровадження систем штучного інтелекту у сфері публічного

врядування можуть підвищувати результативність інституцій, але водночас ставлять питання про те, хто контролює ці системи, за якими критеріями вони працюють, як забезпечується недискримінаційність, де проходить межа між управлінням і спостереженням та яким чином громадяни зберігають реальний вплив на процеси прийняття рішень. У міжнародному порядку ця проблема виходить за межі окремої держави і стає питанням глобальних стандартів цифрової влади.

Перспективи міжнародного демократичного розвитку в цифрову епоху значною мірою пов'язані з формуванням цифрових прав та глобальних стандартів демократичного врядування. Цифрові права дедалі частіше розглядаються як новий вимір фундаментальних прав людини, що охоплює право на приватність, захист персональних даних, недискримінаційний доступ до цифрових сервісів, свободу вираження в онлайн-середовищі, прозорість алгоритмічних рішень, право не бути об'єктом безконтрольного автоматизованого оцінювання, а також право на безпечне і недискримінаційне використання цифрових технологій. У міжнародному контексті цифрові права набувають особливого значення, оскільки глобальні цифрові інфраструктури функціонують транскордонно, а порушення цих прав часто виходить за межі національної юрисдикції. Відтак формування глобальних стандартів демократичного врядування потребує узгодження між державами, міжнародними організаціями, технологічними компаніями та громадянським суспільством щодо того, які принципи мають бути покладені в основу цифрового політичного порядку.

Такі стандарти не можуть обмежуватися технічними регламентами. Йдеться про вироблення нового нормативного консенсусу щодо меж цифрового контролю, допустимості масового збору даних, підзвітності алгоритмів, захисту демократичної участі, недопущення цифрового виключення та гарантій правової захищеності особи у взаємодії з автоматизованими системами. У цьому сенсі міжнародне демократичне врядування в цифрову епоху повинно включати не лише принципи ефективного адміністрування, а й чітко артикульований

ціннісний вимір, у межах якого технологія розглядається як підзвітний інструмент публічного блага, а не як автономний механізм влади. Без такої нормативної основи цифровізація може призвести до поглиблення глобальної нерівності, фрагментації правових режимів і послаблення демократичних гарантій на світовому рівні.

Міжнародне регулювання платформ і штучного інтелекту є одним із ключових напрямів трансформації міжнародного демократичного порядку. Глобальні платформи вже давно перестали бути лише бізнес-структурами; вони стали інфраструктурними носіями комунікаційної влади, які впливають на виборчі процеси, політичну мобілізацію, транснаціональний інформаційний обмін, дипломатичне позиціонування, формування громадської думки та розподіл символічної видимості. Штучний інтелект, у свою чергу, стає інструментом не лише економічної оптимізації, а й політичного сортування, прогнозування поведінки, автоматизованої модерації, інформаційного аналізу та управлінського прийняття рішень. У зв'язку з цим питання міжнародного регулювання стосується не лише технічної безпеки чи ринкової конкуренції, а самої природи демократичного контролю над цифровою владою.

Регулювання платформ і штучного інтелекту стикається з низкою фундаментальних труднощів. По-перше, цифрові корпорації діють глобально, тоді як політична юрисдикція переважно залишається національною. По-друге, різні держави мають відмінні уявлення про свободу слова, межі цензури, допустимість державного втручання та пріоритети безпеки. По-третє, темпи технологічного розвитку значно перевищують швидкість правового і політичного реагування. По-четверте, існує ризик, що регулювання штучного інтелекту або платформ стане або надто слабким і декоративним, або, навпаки, перетвориться на інструмент цифрового протекціонізму, цензури чи геополітичного тиску. Саме тому міжнародне регулювання має спиратися на складну комбінацію правових, етичних, технічних і політичних підходів, у межах яких центральне місце повинні посідати підзвітність, прозорість, захист прав людини та недопущення концентрації неконтрольованої цифрової влади.

Сценарії еволюції демократичного порядку в цифрову епоху є множинними та не зводяться до однієї лінії розвитку. Один із можливих сценаріїв передбачає формування більш зрілого цифрового демократичного порядку, в якому держави, міжнародні інституції, громадянське суспільство та технологічні корпорації виробляють новий баланс між інноваційністю, правами людини, підзвітністю та ефективністю. У такій перспективі цифрові технології можуть бути інтегровані до демократичних процедур без руйнування їхньої легітимності, а глобальне врядування – адаптоване до нових технологічних реалій через створення міжнародних норм, етичних рамок і механізмів контролю. Інший сценарій полягає у посиленні цифрового фрагментаризму, коли міжнародний порядок розпадається на кілька конкуруючих технологічно-нормативних блоків із різними моделями регулювання платформ, прав даних, штучного інтелекту та цифрового суверенітету. Така фрагментація може послабити універсалістські претензії демократії і призвести до поглиблення розриву між різними політичними режимами.

Існує і третій сценарій, за якого цифрова епоха сприятиме поступовій ерозії демократичного порядку через посилення технократичного управління, алгоритмічної непрозорості, концентрації інфраструктурної влади, нормалізацію цифрового спостереження та підміну політичної участі симулятивними формами платформної взаємодії. У такому випадку формальні демократичні інститути можуть зберігатися, але їхній реальний зміст буде дедалі більше витіснятися логікою даних, автоматизованого контролю та медіатизованої емоційної політики. Водночас не можна виключати і змішаного сценарію, за якого різні елементи цих тенденцій співіснуватимуть, породжуючи неоднорідний, конфліктний, але водночас відкритий до політичного переосмислення міжнародний порядок.

Отже, глобальна цифровізація та трансформація міжнародного демократичного порядку є одним із найбільш масштабних процесів сучасної світової політики, що охоплює зміну природи міжнародної взаємозалежності, переформатування політичного суверенітету, появу нової архітектури цифрової

влади та глибоку перебудову демократичних стандартів міжнародної взаємодії. Цифрові технології одночасно відкривають нові можливості для прозорості, участі, координації та глобального врядування і створюють потужні ризики, пов'язані з кризою ліберальних процедур, алгоритмічним посередництвом, зростанням платформної влади, послабленням підзвітності та ерозією демократичної легітимності. Майбутнє міжнародного демократичного розвитку значною мірою залежатиме від того, чи зможе світова спільнота виробити дієві стандарти цифрових прав, підзвітного регулювання платформ і штучного інтелекту, а також нові форми поєднання технологічної ефективності з політичною свободою, правовою захищеністю та демократичною участю. Саме в цьому вузлі напруги між цифровою могутністю та нормативною відповідальністю сьогодні визначається не лише майбутнє демократії, а й сама конфігурація міжнародного порядку XXI століття.

ЗМІСТ І СТРУКТУРА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ. СЕМІНАРИ 1-8.

Тема 1. Теоретичні підходи до аналізу міжнародних політичних комунікацій

1. Еволюція поняття «політична комунікація» у міжнародних дослідженнях

Поняття політичної комунікації в класичній політичній науці спочатку пов'язувалося переважно з процесами передавання інформації між владою, інститутами та суспільством у межах національної держави. Згодом, у міру інтернаціоналізації політичних процесів, воно вийшло за межі внутрішньополітичного аналізу й почало використовуватися для осмислення міжнародної взаємодії, дипломатії, зовнішньополітичного впливу та глобального інформаційного обміну. Саме тому сучасне розуміння політичної комунікації є значно ширшим, ніж її ранні інтерпретації.

У другій половині XX століття поняття політичної комунікації почало активно інтегруватися до досліджень міжнародних відносин під впливом розвитку мас-медіа, телебачення, глобальних інформаційних агентств та ідеологічного протистояння періоду холодної війни. Політичне повідомлення стало розглядатися не тільки як внутрішній адміністративний інструмент, а як механізм зовнішнього впливу, мобілізації союзників, делегітимації опонентів і формування міжнародної громадської думки. У результаті поняття політичної комунікації набуло виразного зовнішньополітичного змісту.

У XXI столітті еволюція цього поняття пов'язана з цифровізацією, платформізацією та мережевою глобалізацією. Сьогодні політична комунікація в міжнародних дослідженнях охоплює державні та недержавні канали, дипломатичні практики, інформаційні операції, цифрову взаємодію, медіатизацію міжнародних конфліктів та транснаціональне поширення наративів. Таким чином, її сучасне розуміння є результатом переходу від лінійної моделі передавання інформації до складної системи виробництва, циркуляції та боротьби за політичний смисл.

2. Міждисциплінарність як методологічна основа дослідження

Міжнародні політичні комунікації не можуть бути адекватно пояснені в межах однієї науки, оскільки поєднують політичний, інформаційний, соціокультурний, психологічний і технологічний виміри. Саме тому міждисциплінарність виступає не допоміжною, а базовою методологічною засадою їхнього дослідження. Вона дозволяє інтегрувати підходи політичної науки, міжнародних відносин, соціології, теорії комунікації, медіазнавства, психології та цифрових студій.

Політична наука дає можливість аналізувати владу, інститути, легітимність і прийняття рішень; теорія міжнародних відносин – пояснювати роль комунікації у глобальній політиці, конфліктах і дипломатії; соціологія – досліджувати аудиторії, мережі та суспільні реакції; психологія – вивчати механізми переконання, впливу й емоційної мобілізації. Медіазнавство та цифрові студії, у свою чергу, дозволяють осмислювати платформне середовище, алгоритми, цифрову видимість і нові режими поширення політичного контенту. У сукупності це створює складну, але продуктивну дослідницьку оптику.

Міждисциплінарність також важлива в прикладному сенсі, оскільки фахівець з міжнародних комунікацій має працювати одночасно з політичними текстами, медійними повідомленнями, цифровими кампаніями, соціальними реакціями та міжнародними інституційними контекстами. Відповідно, навчання має формувати здатність поєднувати різні рівні аналізу в єдину аналітичну модель. Саме це забезпечує методологічну гнучкість і професійну спроможність майбутнього міжнародника.

3. Комунікація як форма реалізації зовнішньої політики

Зовнішня політика реалізується не лише через дипломатичні рішення, угоди чи інституційні дії, а й через постійне комунікативне оформлення цих дій у міжнародному середовищі. Будь-яке зовнішньополітичне рішення потребує пояснення, публічного обґрунтування, міжнародного позиціонування та

сміслового супроводу. Саме тому комунікація виступає не допоміжним елементом, а однією з форм реалізації зовнішньої політики.

Комунікаційний вимір зовнішньої політики охоплює офіційні заяви, дипломатичну риторику, публічну дипломатію, міжнародне мовлення, роботу з іноземними аудиторіями, кризові повідомлення та цифрову присутність держави. Через комунікацію держава пояснює власні дії, формує образ своїх інтересів, легітимує свою міжнародну поведінку й намагається впливати на реакцію інших акторів. У результаті зовнішня політика дедалі більше постає як поєднання дії та її інтерпретації.

У сучасному світі, де міжнародні події миттєво стають публічними, відсутність ефективної комунікації може призвести до втрати контролю над змістом власних дій. Саме тому зовнішня політика має розглядатися як комунікативно насичена діяльність, у якій дипломатія, стратегічні наративи, публічна позиція та інформаційне реагування є взаємопов'язаними складниками. Для фахівця з міжнародних комунікацій це означає необхідність бачити зовнішню політику не лише як систему рішень, а як систему смислового впливу.

4. Інформаційний чинник у сучасній системі міжнародних відносин

Інформаційний чинник у сучасних міжнародних відносинах відіграє системоутворювальну роль, оскільки саме через інформацію відбувається сприйняття подій, формування міжнародних оцінок, конструювання образу загроз і легітимація політичних рішень. Міжнародна політика більше не може бути зрозумілою лише через матеріальні ресурси – дедалі більшого значення набуває контроль над потоками інформації, інтерпретацією подій і символічним впливом. У цьому сенсі інформація стає ресурсом влади.

Сучасне міжнародне середовище функціонує в умовах постійної інформаційної циркуляції, де держави, міжнародні організації, медіа, цифрові платформи та мережеві спільноти одночасно продукують політичні смисли. Інформаційний чинник впливає на дипломатію, безпекову політику, конфлікти,

міжнародну кооперацію та громадську думку. Саме через інформацію політичні події стають глобально видимими й набувають міжнародного значення.

Особливість сучасного етапу полягає в тому, що інформаційний чинник діє не лише у формі інформування, а й у формі маніпуляції, дезінформації, медійного тиску та алгоритмічного посередництва. Це означає, що політичний аналіз міжнародних відносин повинен враховувати не тільки подію як таку, а й інформаційний режим її репрезентації. Саме тому вивчення міжнародних політичних комунікацій неможливе без урахування інформаційного виміру світової політики.

5. Професійні компетентності фахівця з міжнародних комунікацій

Фахівець з міжнародних комунікацій повинен поєднувати аналітичні, комунікативні, мовні, технологічні та етичні компетентності, оскільки його професійна діяльність відбувається на перетині міжнародної політики, медіасередовища, дипломатії та інформаційного впливу. Йдеться не лише про вміння передавати інформацію, а про здатність інтерпретувати міжнародні процеси, працювати з наративами, оцінювати репутаційні ризики та здійснювати стратегічне позиціонування. Такий фахівець має мислити комплексно й міждисциплінарно.

До ключових компетентностей належать володіння теорією міжнародних відносин, розуміння політичної комунікації, знання інструментів стратегічних комунікацій, навички аналізу медіа та цифрового контенту, вміння працювати з міжнародними джерелами, формулювати публічні повідомлення, готувати аналітичні записки й підтримувати міжкультурну комунікацію. Важливою є також здатність орієнтуватися в питаннях інформаційної безпеки, дезінформації та цифрової дипломатії. Професійна підготовка має бути інтегрованою, а не фрагментарною.

Не менш вагомою є етична складова професії. Фахівець з міжнародних комунікацій працює з політично чутливою інформацією, репутацією держави або інституції, публічним сприйняттям і транснаціональними аудиторіями, тому

повинен дотримуватися принципів точності, відповідальності, академічної доброчесності та комунікаційної коректності. Саме сукупність цих компетентностей формує професійний профіль сучасного спеціаліста у сфері міжнародних політичних комунікацій.

Тема 2. Державні, наднаціональні та недержавні актори у глобальному комунікативному середовищі

1. Держава як ключовий суб'єкт комунікацій

Держава традиційно залишається центральним суб'єктом міжнародної комунікації, оскільки саме вона володіє суверенним правом репрезентувати політичну спільноту у зовнішньому середовищі, формулювати офіційні позиції та реалізовувати зовнішньополітичні цілі. У міжнародних відносинах держава не лише діє, а й постійно комунікує – через дипломатію, міжнародні заяви, публічну дипломатію, стратегічні комунікації та інформаційні кампанії. Її комунікаційна активність є невід'ємною частиною міжнародної суб'єктності.

Комунікаційна роль держави полягає в тому, що вона формує офіційні наративи, пояснює власну політику, легітимує рішення, реагує на міжнародні кризи та взаємодіє з іноземними аудиторіями. Держава виступає як інституційно організований комунікатор, який має доступ до дипломатичних каналів, медійних ресурсів, міжнародних платформ і систем стратегічного впливу. Саме тому її комунікативна спроможність є важливим показником політичної сили.

Водночас сучасна держава вже не є єдиним актором міжнародної комунікації. Вона змушена діяти у середовищі, де її повідомлення конкурують із голосами міжнародних організацій, корпорацій, медіа, громадянського суспільства та цифрових платформ. Це вимагає від держави не лише офіційного мовлення, а й адаптивності, швидкості та здатності працювати в мережевому середовищі глобальної публічності.

2. Роль міжнародних організацій у формуванні дискурсу

Міжнародні організації є важливими виробниками і поширювачами політичних смислів, оскільки вони не лише координують співробітництво держав, а й задають мову опису міжнародних проблем, конфліктів, норм і стандартів. Через свої резолюції, заяви, звіти, рекомендації та інституційні позиції вони формують глобальний дискурс щодо безпеки, прав людини, розвитку, демократії, гуманітарних питань і міжнародного права. У цьому сенсі міжнародні організації виступають не лише адміністративними структурами, а й потужними дискурсивними акторами.

Їхня роль у формуванні дискурсу полягає в інституційному санкціонуванні певних понять, оцінок і рамок інтерпретації. Те, як міжнародна організація визначає кризу, називає порушення, класифікує загрозу або формулює норми поведінки, має значний вплив на міжнародну легітимність рішень і дій акторів. Саме через це організації на кшталт ООН, ЄС, НАТО, ОБСЄ чи Ради Європи виконують функцію нормативного та комунікативного посередництва.

Водночас міжнародні організації не є повністю нейтральними дискурсивними просторами. Їхній комунікаційний потенціал залежить від політичної волі держав-членів, внутрішнього балансу сил, бюрократичної культури та процедурного порядку. Отже, аналіз ролі міжнародних організацій у формуванні дискурсу повинен враховувати як їхню нормативну функцію, так і їхню політичну зумовленість.

3. Транснаціональні корпорації як комунікативні актори

Транснаціональні корпорації у сучасному світі дедалі частіше виступають не лише як економічні, а й як комунікативні актори міжнародної політики. Їхній вплив пов'язаний із контролем над технологіями, платформами, глобальними медійними інфраструктурами, рекламними системами, інформаційними сервісами та каналами міжнародного поширення контенту. Через це корпорації починають впливати на саму структуру глобальної політичної комунікації.

Особливе значення мають технологічні й платформні корпорації, які визначають умови цифрової видимості, алгоритми рекомендацій, режими модерації контенту та логіку міжнародного інформаційного обігу. Вони можуть опосередковано впливати на громадську думку, політичну мобілізацію, міжнародну репутацію держав і доступність тих чи інших тем у глобальному дискурсі. Таким чином, корпорації набувають рис інфраструктурної влади.

Разом із тим транснаціональні корпорації не мають класичної політичної легітимності, що створює складну проблему відповідальності. Вони можуть суттєво впливати на міжнародний комунікаційний простір, але при цьому не підпадають під ті самі механізми демократичного контролю, що й державні інституції. Саме тому їхній статус як комунікативних акторів є одним із центральних питань сучасної політичної комунікативістики.

4. НУО та громадянське суспільство у міжнародному просторі

Неурядові організації та громадянське суспільство відіграють дедалі помітнішу роль у міжнародному просторі, оскільки вони здатні порушувати глобально значущі питання, мобілізувати суспільну увагу, впливати на міжнародні організації й формувати морально-політичні рамки обговорення. Їхня сила полягає не у формальній владній компетенції, а у здатності до адвокації, репрезентації суспільних інтересів і символічного тиску. Саме тому громадянське суспільство стало важливим учасником міжнародної комунікації.

НУО працюють у різних сферах – правах людини, екології, гуманітарній допомозі, антикорупційній діяльності, демократичному моніторингу, захисті меншин, культурній дипломатії, підтримці постраждалих спільнот. Через звіти, кампанії, мережі солідарності, цифрові платформи та міжнародні заходи вони створюють альтернативні канали міжнародного політичного впливу. Їхня присутність розширює міжнародну комунікацію за межі суто урядових акторів.

Водночас громадянське суспільство в міжнародному просторі не є однорідним і завжди функціонує в умовах нерівності ресурсів, видимості та доступу до глобальних майданчиків. Деякі організації стають впливовими

транснаціональними акторами, тоді як інші залишаються локальними ініціативами з обмеженим впливом. Саме тому дослідження НУО та громадянського суспільства в міжнародних комунікаціях має враховувати як їхній демократичний потенціал, так і структурні обмеження.

5. Взаємодія офіційних та неофіційних каналів комунікації

У сучасному міжнародному середовищі офіційні та неофіційні канали комунікації функціонують не ізольовано, а у постійній взаємодії. Офіційні канали охоплюють дипломатію, урядові заяви, міжнародні організації, державні пресслужби та інституційні формати комунікації. Неофіційні канали включають медіа, соціальні мережі, експертні кола, громадянські ініціативи, НУО, діаспори та неформальні мережі впливу. Саме ця взаємодія створює реальну структуру міжнародного комунікативного середовища.

Офіційні канали забезпечують легітимність, інституційну відповідальність і формально закріплену позицію. Неофіційні – гнучкість, швидкість, ширше охоплення аудиторій і можливість поширення альтернативних інтерпретацій. У багатьох випадках вони взаємно підсилюють одне одного: державна позиція може отримати підтримку через медіа та експертів, а громадянські кампанії можуть бути інкорпоровані в офіційний міжнародний порядок денний. Але можлива й конфліктна взаємодія, коли неофіційні канали підривають або коригують офіційну лінію.

Теоретично й практично важливо розуміти, що сучасна міжнародна комунікація є гібридною. Жоден актор не може повністю контролювати значення власного повідомлення, оскільки воно завжди проходить через неформальні середовища інтерпретації. Саме тому взаємодія офіційного та неофіційного в міжнародній комунікації є однією з ключових рис сучасної світової політики.

Тема 3. Влада, інформація та цифровий вплив у світовій політиці

1. Концепт «м'якої сили» та інформаційного впливу

Концепт «м'якої сили» пов'язаний із здатністю держави чи іншого актора досягати бажаних результатів не шляхом примусу або матеріального тиску, а через привабливість, переконливість, культурний авторитет і нормативний вплив. У сучасних міжнародних відносинах м'яка сила тісно пов'язана з інформаційним середовищем, оскільки саме через комунікацію привабливість політичної моделі, культури або цінностей стає доступною зовнішнім аудиторіям. Таким чином, інформаційний вплив є одним із практичних механізмів реалізації м'якої сили.

Інформаційний вплив функціонує через формування наративів, медійну присутність, публічну дипломатію, міжнародне мовлення, цифрові кампанії та культурні практики. Його мета полягає не лише в поширенні відомостей, а в зміні сприйняття, встановленні бажаних інтерпретацій і створенні сприятливого символічного середовища для міжнародної поведінки актора. Тому м'яка сила й інформаційний вплив взаємопов'язані, але не тотожні: м'яка сила задає логіку привабливості, а інформаційний вплив – механізми її комунікативного втілення.

У сучасному світі концепт м'якої сили стає складнішим, оскільки інформаційний простір насичений конкуренцією, платформним посередництвом і маніпулятивними технологіями. Це означає, що привабливість уже не є природною якістю актора, а постійно конструюється, підтримується й оспорується в глобальному комунікативному середовищі. Саме тому аналіз м'якої сили сьогодні неможливий без урахування цифрового інформаційного впливу.

2. Географія цифрового впливу держав

Географія цифрового впливу держав відображає нерівномірний розподіл технологічних, комунікаційних та платформних ресурсів у світовій політиці. Не всі держави мають однакові можливості щодо контролю над цифровою інфраструктурою, присутності у глобальних платформах, виробництва цифрового контенту та впливу на міжнародний інформаційний порядок денний.

Саме тому цифровий вплив має чітко виражену просторову та геополітичну конфігурацію.

Провідні держави здатні впливати на глобальний цифровий простір через технологічні компанії, інноваційні екосистеми, виробництво програмного забезпечення, контроль над комунікаційними мережами, цифрове регулювання та міжнародні стандарти. Інші держави можуть бути значною мірою залежними від зовнішньої цифрової інфраструктури, платформ чи інформаційних потоків. Це формує новий тип міжнародної нерівності, де цифрова спроможність стає елементом політичної могутності.

Географія цифрового впливу також визначає зони конкуренції між світовими центрами сили. Цифровий простір дедалі більше стає полем боротьби за стандарти, дані, платформи, технології штучного інтелекту та інформаційні режими. Саме тому дослідження географії цифрового впливу дозволяє зрозуміти нову карту світової політики, де технологія дедалі тісніше переплітається з геополітикою.

3. Маніпулятивні технології у міжнародній комунікації

Маніпулятивні технології у міжнародній комунікації є цілеспрямованими інструментами впливу на сприйняття, поведінку та емоційні реакції аудиторій шляхом прихованого або напівприхованого викривлення інформаційного середовища. Йдеться не лише про пряму неправду, а й про селективний добір фактів, контекстуальне спотворення, емоційне навантаження, фреймування, меметизацію, повторюваність і використання психологічних тригерів. У міжнародній політиці такі технології часто застосовуються для делегітимації противника або мобілізації підтримки.

Маніпулятивний вплив може реалізовуватися через традиційні медіа, цифрові платформи, бот-мережі, псевдоекспертні коментарі, візуальні підміни, координацію інформаційних кампаній або масове поширення фрагментарного контенту. Особливістю сучасного етапу є те, що маніпуляція дедалі частіше

адаптується до логіки алгоритмів і платформної уваги. Це робить її більш масштабованою, дешевшою та складнішою для розпізнавання.

У міжнародній комунікації маніпулятивні технології становлять серйозну загрозу, оскільки вони підривають довіру до інформації, змінюють міжнародні оцінки, ускладнюють дипломатичне реагування й можуть впливати на політичні рішення національного та міжнародного рівнів. Саме тому вивчення маніпулятивних технологій є важливим не лише в аналітичному, а й у безпековому вимірі.

4. Алгоритмічні механізми формування політичного порядку денного

Алгоритмічні механізми формування політичного порядку денного означають, що видимість політичних тем у цифровому середовищі все більше залежить від платформних систем ранжування, рекомендацій і автоматизованого відбору контенту. Це означає, що порядок денний більше не визначається лише державами, медіа або політичними елітами, а формується також алгоритмами, які опосередковують увагу користувачів. Унаслідок цього політична значущість теми дедалі частіше пов'язана з її цифровою видимістю.

Алгоритми схильні посилювати той контент, який викликає емоції, конфлікт, залучення і швидку реакцію. Це створює структурну перевагу для поляризованих, спрощених або емоційно насичених повідомлень порівняно зі складними, аналітичними або процедурно важливими темами. У міжнародній політиці це впливає на те, які конфлікти стають видимими, які гуманітарні кризи отримують резонанс, а які зовнішньополітичні питання залишаються на периферії уваги.

Алгоритмічне формування порядку денного ставить питання про нові форми влади над інформаційним середовищем. Якщо політична видимість залежить від приватних технологічних систем, виникає проблема демократичного контролю, прозорості та відповідальності цих механізмів. Саме тому вивчення алгоритмів є необхідним для розуміння сучасної міжнародної політичної комунікації.

5. Інформаційна асиметрія у глобальній системі

Інформаційна асиметрія означає нерівномірний доступ акторів до ресурсів виробництва, поширення, контролю та інтерпретації інформації в глобальній системі. Одні держави, організації чи корпорації мають розвинені медійні мережі, технологічні платформи, аналітичні ресурси та високий рівень довіри до своїх повідомлень, тоді як інші залишаються на периферії світового інформаційного простору. Це створює суттєву нерівність у міжнародному впливі.

Інформаційна асиметрія проявляється в нерівному доступі до глобальної аудиторії, у відмінностях між центрами й периферіями медійної влади, у домінуванні окремих мов і платформ, а також у різних можливостях формувати міжнародний порядок денний. Вона впливає не тільки на поширення повідомлень, а й на саму політичну суб'єктність. Те, хто має можливість говорити і бути почутим, значною мірою визначає розподіл символічної влади у світовій політиці.

У сучасному світі цифрові технології частково розширили доступ до глобальної комунікації, але не усунули асиметрію. Навпаки, в багатьох випадках вони лише змінили її форму, перенісши центр впливу від традиційних медіа до платформних структур. Саме тому аналіз інформаційної асиметрії є ключем до розуміння глобальної нерівності в системі міжнародних комунікацій.

Тема 4. Цифрова демократія: трансформація участі та легітимності

1. Електронне урядування як інструмент демократизації

Електронне урядування традиційно розглядається як важливий інструмент демократизації, оскільки воно сприяє підвищенню прозорості державних інституцій, полегшує доступ громадян до послуг і створює нові канали взаємодії між владою та суспільством. Його демократичний потенціал полягає в тому, що воно здатне зменшувати бюрократичні бар'єри, підвищувати підзвітність адміністрації та робити державу більш доступною. Саме тому цифровізація адміністративних процедур нерідко розглядається як частина ширшого процесу оновлення демократії.

Разом із тим електронне урядування не є автоматичною гарантією демократичності. Якщо воно обмежується лише технічною модернізацією послуг, але не супроводжується реальним розширенням участі, контролю та прозорості, його демократичний ефект може бути мінімальним. Електронне урядування стає справді демократичним лише тоді, коли поєднує сервісність із відкритістю, комунікаційною доступністю та можливістю громадян впливати на політичні процеси.

У міжнародному контексті електронне урядування також стає індикатором інституційної модернізації та політичної спроможності держави. Воно впливає на міжнародний імідж країни, її інвестиційну привабливість, репутацію прозорості та рівень довіри до її публічних інституцій. Саме тому електронне урядування є не лише внутрішньою реформою, а й елементом сучасного міжнародного позиціонування держави.

2. Онлайн-участь громадян у політичних процесах

Онлайн-участь громадян охоплює широкий спектр форм політичної активності в цифровому середовищі – від електронних петицій та консультацій до участі в цифрових кампаніях, обговореннях, громадському моніторингу та мережевій адвокації. Ця форма участі змінює класичне уявлення про громадянське включення, роблячи політику більш доступною у часовому і просторовому сенсі. У результаті зростає можливість швидкої мобілізації та постійного зворотного зв'язку між владою і громадянами.

Однак онлайн-участь має і низку обмежень. Формальна наявність цифрового інструменту не гарантує реального політичного впливу, а масова активність у мережі не завжди перетворюється на інституційно значущу дію. Важливо розрізняти символічну присутність у цифровому просторі та реальне включення у процес прийняття рішень. Саме тут постає питання про якість цифрової демократії, а не лише про її технічні форми.

Попри ці суперечності, онлайн-участь уже стала невід'ємним компонентом сучасної політики. Вона змінює очікування громадян щодо доступності влади,

швидкості реакції та можливості бути почутими. Саме тому вивчення онлайн-участі є важливим для розуміння трансформації сучасної демократії.

3. Цифрові вибори та виклики прозорості

Цифрові вибори або використання цифрових технологій у виборчому процесі розглядаються як один із найбільш суперечливих напрямів демократичної цифровізації. Їхня привабливість пов'язана з можливістю спростити участь, зробити процес швидшим, зручнішим і потенційно доступнішим для громадян, зокрема тих, хто перебуває за кордоном або має обмежений доступ до традиційних виборчих процедур. Проте саме вибори є сферою, де питання довіри та прозорості мають фундаментальне значення.

Основні виклики цифрових виборів пов'язані з безпекою, захистом даних, можливістю зовнішнього втручання, технічними збоями, непрозорістю алгоритмічних процедур і складністю суспільної перевірки результатів. У традиційній виборчій моделі прозорість забезпечується через матеріальність процесу, спостереження і процедурну публічність. У цифровій моделі ці гарантії мають бути переосмислені, оскільки значна частина процесу переходить у технічне середовище, недоступне для повсякденного контролю виборця.

Саме тому цифрові вибори не можуть оцінюватися лише з погляду зручності чи технічної інноваційності. Вони вимагають надзвичайно високого рівня довіри до інституцій, технічної захищеності, правового врегулювання та незалежного аудиту систем. У протилежному випадку цифровізація виборів може не зміцнити, а послабити демократичну легітимність.

4. Демократичний легітимізм у цифрову епоху

Демократичний легітимізм у цифрову епоху означає, що право влади на прийняття рішень і суспільне визнання цих рішень усе більше залежать від цифрового середовища комунікації, відкритості, участі та інформаційної прозорості. Традиційно легітимність спиралася на виборчий мандат, правову процедуру та інституційний статус. Сьогодні до цього додається постійна вимога

цифрової доступності, комунікаційної відкритості та здатності діяти в умовах публічного мережевого контролю.

Цифрова епоха змінює критерії сприйняття легітимності. Інституція має бути не лише законною, а й зрозумілою, комунікативно активною, технологічно спроможною та здатною підтримувати довіру в режимі постійного інформаційного спостереження. Якщо інституція не встигає адаптуватися до цього середовища, її формальна легітимність може зберігатися, але суспільне визнання її рішень поступово послаблюється.

У цьому сенсі цифрова епоха не скасовує класичної демократичної легітимності, але ускладнює її структуру. Легітимність дедалі більше потребує поєднання процедурної правильності з цифровою прозорістю, відкритим поясненням рішень і здатністю взаємодіяти з громадянами в новому комунікативному середовищі. Саме це і становить одну з центральних проблем сучасної демократії.

5. Ризики цифрової авторитаризації

Цифрова авторитаризація означає використання цифрових технологій для посилення контролю, обмеження політичної конкуренції, моніторингу громадян, маніпуляції публічним простором та підриву демократичних свобод під прикриттям ефективності, безпеки або модернізації. Це явище демонструє, що цифровізація не є автоматично демократичною; ті самі інструменти, які можуть посилювати участь і прозорість, можуть використовуватися і для протилежних цілей. Саме тому ризики цифрової авторитаризації є важливою темою сучасної політичної науки.

Основні загрози пов'язані з масовим спостереженням, аналізом поведінкових даних, цензурою платформ, алгоритмічним контролем видимості, цифровими формами дискримінації та технократичною підміною політичної участі симулятивними процедурами. У таких умовах цифрова інфраструктура стає інструментом посилення вертикалі влади, а не демократизації. Особливо

небезпечно це тоді, коли авторитарні практики маскуються мовою технологічного прогресу та інновацій.

Ризик цифрової авторитаризації важливий і для демократичних систем, оскільки навіть вони можуть поступово зміщуватися в бік надмірного контролю, якщо питання безпеки, ефективності або кризового реагування починають домінувати над правами людини та демократичними процедурами. Саме тому цифрова демократія завжди повинна аналізуватися разом із ризиками цифрового домінування влади.

Тема 5. Стратегічні комунікації як елемент зовнішньополітичної стратегії

1. Поняття та принципи стратегічних комунікацій

Стратегічні комунікації у зовнішньополітичному контексті означають системно організовану, узгоджену та довгостроково орієнтовану діяльність держави з формування і поширення повідомлень, наративів і символів, спрямованих на досягнення зовнішньополітичних цілей. Їхня сутність полягає не просто в інформуванні, а в управлінні сприйняттям, підтриманні репутації, легітимації рішень і впливі на міжнародні аудиторії. У цьому сенсі стратегічні комунікації є елементом політики, а не лише технікою мовлення.

До основних принципів стратегічних комунікацій належать послідовність, узгодженість, цільова орієнтація, правдоподібність, адаптивність і інтегрованість у загальну державну стратегію. Важливо, щоб різні інституції держави не надсилали суперечливих сигналів, а діяли в єдиній смисловій рамці. Повідомлення має бути не випадковим, а вписаним у довгострокову логіку зовнішньополітичного позиціонування.

У сучасному міжнародному середовищі стратегічні комунікації набувають особливого значення, бо міжнародне суперництво відбувається не лише за ресурси й території, а й за інтерпретацію подій, довіру, моральну перевагу та право визначати політичний сенс ситуації. Саме тому розуміння стратегічних комунікацій є необхідним для аналізу сучасної зовнішньої політики.

2. Національні комунікаційні стратегії держав

Національна комунікаційна стратегія держави – це цілісна система принципів, наративів, інституційних механізмів та практичних інструментів, за допомогою яких держава організовує свою зовнішню і внутрішню комунікацію відповідно до стратегічних цілей. У зовнішньополітичному вимірі така стратегія визначає, як держава позиціонує себе у світі, як пояснює свої дії, як працює з міжнародною громадською думкою та як реагує на інформаційні виклики. Це є складником загальної архітектури державної стратегії.

Національні комунікаційні стратегії різняться залежно від типу політичної системи, інституційної культури, безпекового середовища, зовнішньополітичних пріоритетів і рівня цифрової спроможності держави. Одні держави будують централізовані моделі комунікаційного управління, інші – більш децентралізовані й мережеві. У будь-якому випадку йдеться про необхідність координації меседжів, визначення цільових аудиторій та інтеграції комунікації в довгострокову політичну логіку.

Аналіз національних комунікаційних стратегій дозволяє зрозуміти, наскільки держава спроможна діяти як цілісний комунікативний актор. У сучасному світі така спроможність стає важливою передумовою міжнародної конкурентоспроможності, інформаційної стійкості та ефективності зовнішньополітичного впливу.

3. Інформаційна підтримка зовнішньої політики

Інформаційна підтримка зовнішньої політики означає системне забезпечення зовнішньополітичних дій держави комунікаційним, аналітичним і репрезентаційним супроводом. Будь-який міжнародний крок – дипломатичний, безпековий, гуманітарний чи економічний – потребує пояснення, легітимації та публічного закріплення в міжнародному дискурсі. Саме тому інформаційна підтримка є невід’ємною частиною зовнішньої політики.

Вона включає офіційні заяви, міжнародне мовлення, брифінги, аналітичні матеріали, роботу з іноземними медіа, публічну дипломатію, цифрову

присутність і кризові комунікації. Інформаційна підтримка має не лише повідомляти про позицію держави, а й формувати сприятливу інтерпретаційну рамку навколо її дій. У цьому проявляється зв'язок між зовнішньою політикою та міжнародною політичною комунікацією.

У сучасному світі відсутність якісної інформаційної підтримки часто означає втрату контролю над смислом власної міжнародної поведінки. Навіть сильна політична дія може бути знецінена або спотворена, якщо держава не забезпечує її комунікативного супроводу. Саме тому інформаційна підтримка є не другорядним елементом, а важливим чинником зовнішньополітичної ефективності.

4. Репутаційний менеджмент держави

Репутаційний менеджмент держави – це цілеспрямована діяльність з формування, підтримання, захисту та корекції міжнародного сприйняття країни як політичного суб'єкта. Репутація держави складається з історичного досвіду її поведінки, рівня довіри до її рішень, сприйняття її цінностей, передбачуваності, надійності й відповідності між словами та діями. Тому управління репутацією стає важливим компонентом зовнішньої політики.

Репутаційний менеджмент включає іміджеву політику, стратегічні комунікації, публічну дипломатію, кризове реагування, роботу з міжнародними медіа, аналітичними центрами й зовнішніми аудиторіями. Його завдання полягає не лише в підтриманні позитивного образу, а в забезпеченні довгострокової стабільності довіри до держави. Репутація є тим ресурсом, який визначає, наскільки легко міжнародне середовище приймає пояснення та аргументи держави.

Особливо важливим репутаційний менеджмент стає в умовах цифрового середовища, де репутаційні кризи можуть поширюватися дуже швидко. Саме тому держава повинна не тільки реагувати на негативні інформаційні події, а й постійно працювати над зміцненням власної міжнародної репутаційної основи.

5. Антикризіві комунікації у міжнародному вимірі

Антикризові комунікації у міжнародному вимірі – це система повідомлень, дій і стратегій, за допомогою яких держава або інший міжнародний актор реагує на ситуації, що загрожують його репутації, легітимності, міжнародній підтримці або інформаційній стабільності. Кризою може бути збройний конфлікт, дипломатичний скандал, гуманітарна катастрофа, техногенна аварія, витік інформації або інша подія з глобальним резонансом. Саме в кризі особливо гостро виявляється роль комунікації.

Антикризова комунікація повинна бути швидкою, точною, узгодженою та морально переконливою. Вона має не просто спростовувати негативні повідомлення, а відновлювати контроль над інтерпретацією ситуації, забезпечувати довіру до офіційної позиції та демонструвати відповідальність суб'єкта. У міжнародному середовищі кризова комунікація завжди адресована багатьом аудиторіям одночасно – урядам, медіа, громадськості, союзникам, міжнародним організаціям.

Неякісна кризова комунікація може завдати державі не меншої шкоди, ніж сама криза. Натомість професійно вибудована антикризова стратегія може зменшити репутаційні втрати, мобілізувати підтримку та навіть зміцнити міжнародний авторитет. Саме тому антикризові комунікації є обов'язковим елементом сучасної зовнішньополітичної стратегії.

Тема 6. Дезінформація та гібридні інформаційні загрози

1. Поняття інформаційної війни

Інформаційна війна означає системне використання інформації, комунікаційних технологій, медійних ресурсів і психологічного впливу з метою послаблення противника, дестабілізації його внутрішнього середовища, впливу на громадську думку, підриву довіри до інституцій і забезпечення стратегічних переваг. Це поняття ширше за звичайну інформаційну боротьбу, оскільки передбачає цілеспрямовану конфліктну логіку, де інформація виступає ресурсом

і зброєю одночасно. У міжнародних відносинах інформаційна війна стала складником ширших гібридних конфліктів.

В інформаційній війні важливими є не лише факти, а передусім їхнє подання, інтерпретація, час поширення та емоційний вплив. Інформаційна війна може охоплювати дезінформацію, пропаганду, інформаційні операції, кібератаки, психологічний вплив, маніпулятивні медійні кампанії та платформне втручання. Її мета полягає в тому, щоб змінити когнітивне середовище й нав'язати противнику несприятливі рамки сприйняття реальності.

У сучасному світі інформаційна війна стала постійним фоном міжнародної політики, а не лише інструментом відкритого конфлікту. Саме тому її дослідження важливе для розуміння того, як держави конкурують не тільки в матеріальному, а й у символічному та когнітивному просторі.

2. Фейки та наративи як інструмент впливу

Фейки у міжнародній комунікації є штучно створеними неправдивими або викривленими повідомленнями, покликаними ввести аудиторію в оману, змінити сприйняття події чи послабити довіру до певного актора. Наративи, натомість, є ширшими смисловими конструкціями, які пояснюють події через певну логіку причин, образів, моральних оцінок і політичних висновків. У поєднанні фейки та наративи стають потужними інструментами міжнародного впливу.

Фейк сам по собі може мати короткостроковий ефект, але коли він вбудовується в послідовний наратив, його вплив значно посилюється. Саме наратив забезпечує стійкість інтерпретації, а фейк – її емоційну й сенсаційну насиченість. Такий механізм часто використовується для легітимації агресії, делегітимації опонента, поляризації суспільств або підриву міжнародної підтримки певної держави.

Для міжнародного аналізу важливо вміти розрізняти окремий дезінформаційний продукт і ширший наративний каркас, у який він вбудований. Лише так можна зрозуміти не випадкову, а системну логіку інформаційного

впливу. Саме тому робота з фейками має поєднувати фактчекінг із дискурс-аналізом.

3. Кіберзагрози у міжнародних відносинах

Кіберзагрози у міжнародних відносинах охоплюють широкий спектр ворожих дій у цифровому просторі, спрямованих на пошкодження інфраструктури, викрадення даних, дестабілізацію інформаційних систем, втручання у політичні процеси та підрив державної чи міжнародної безпеки. У сучасному світі кібервимір став невід’ємною складовою міжнародної політики, а інколи – і конфліктів. Саме тому кіберзагрози вже не можна розглядати лише як технічну проблему.

Політична значущість кіберзагроз полягає в тому, що вони можуть бути інструментом тиску без відкритого збройного зіткнення. Атаки на урядові ресурси, виборчу інфраструктуру, дипломатичні канали, медіасистеми або критичні цифрові сервіси можуть спричиняти серйозні політичні та репутаційні наслідки. Кіберзагрози також часто поєднуються з інформаційними операціями, дезінформацією та психологічним впливом.

У міжнародному праві та дипломатії кіберзагрози створюють низку нових проблем: складність атрибуції, розмитість меж між війною і миром, невизначеність режимів відповідальності та нерівність технологічної спроможності держав. Саме тому кібербезпека є одним із центральних напрямів сучасних міжнародних досліджень.

4. Протидія дезінформації на державному рівні

Протидія дезінформації на державному рівні включає сукупність інституційних, нормативних, комунікаційних і освітніх заходів, спрямованих на виявлення, стримування та нейтралізацію маніпулятивних інформаційних впливів. Йдеться не лише про спростування окремих фейків, а про створення системи стійкості до дезінформації. Така стійкість повинна базуватися на поєднанні безпекових і демократичних принципів.

До державних механізмів протидії належать стратегічні комунікації, моніторинг інформаційного простору, кризове інформування, підтримка фактчекінгових ініціатив, розвиток медіаграмотності, кіберзахист, співпраця з платформами та формування правових рамок відповідальності за шкідливу інформаційну діяльність. Водночас надмірно жорстка політика в цій сфері може створювати ризики для свободи слова і демократичного публічного простору.

Саме тому державна протидія дезінформації повинна бути виваженою, прозорою й підзвітною. Її завдання – не контролювати публічну думку, а забезпечити умови, за яких суспільство зберігає здатність орієнтуватися в інформаційному середовищі та протистояти системним маніпуляціям.

5. Міжнародне регулювання інформаційної безпеки

Міжнародне регулювання інформаційної безпеки є складною і ще не до кінця усталеною сферою міжнародної політики, оскільки глобальний інформаційний простір функціонує швидше, ніж виробляються спільні правові та політичні норми його регулювання. Держави мають різні підходи до свободи слова, кібербезпеки, суверенітету в цифровому середовищі та меж втручання в інформаційні потоки. Саме це ускладнює формування єдиного міжнародного режиму.

Регулювання інформаційної безпеки охоплює питання кіберзагроз, дезінформації, захисту критичної інфраструктури, міжнародної відповідальності за інформаційні операції, правил поведінки держав у цифровому просторі та ролі міжнародних організацій. У цих питаннях уже існують окремі ініціативи, регіональні моделі та багатосторонні дискусії, однак повноцінного універсального порядку поки не сформовано. Це створює зону нормативної невизначеності.

Попри це міжнародне регулювання інформаційної безпеки є необхідним, оскільки транснаціональний характер загроз неможливо ефективно подолати лише на національному рівні. У майбутньому саме ця сфера стане одним із ключових напрямів міжнародної співпраці, конфлікту й нормотворення.

Тема 7. Соціальні медіа та глобальний політичний дискурс

1. Соціальні мережі як новий дипломатичний канал

Соціальні мережі стали новим дипломатичним каналом, оскільки дозволили державам, дипломатичним установам і політичним лідерам безпосередньо звертатися до іноземних аудиторій без посередництва традиційних медіа. Це радикально змінило темп дипломатичної комунікації, зробило її більш публічною, візуальною та інтерактивною. У результаті дипломатія дедалі більше виходить у простір цифрової видимості.

Соціальні мережі в дипломатії виконують кілька функцій: репрезентаційну, інформаційну, кризову, іміджеву та мобілізаційну. Через них можна пояснювати позицію держави, підтримувати міжнародну солідарність, коригувати інформаційний фон, поширювати візуальні символи та будувати відносини з аудиторіями. Саме тому цифрова дипломатія стала невід'ємною частиною зовнішньополітичної діяльності.

Разом із тим соціальні мережі створюють і нові ризики для дипломатії: поспішність, емоційність, вразливість до викривлення, загрозу репутаційних помилок і залежність від платформної логіки. Саме тому сучасний дипломатичний канал у соціальних мережах вимагає не тільки відкритості, а й високого рівня стратегічної дисципліни.

2. Формування міжнародної громадської думки

Міжнародна громадська думка формується дедалі більше в цифровому глобальному просторі, де події світової політики стають предметом одночасного обговорення в різних країнах, різними групами й через різні медійні канали. Соціальні медіа уможливлюють швидке поширення образів, оцінок, моральних реакцій і політичних вимог, що перетворює міжнародну громадську думку на важливий фактор світової політики. Саме вона може впливати на уряди, організації та коаліції.

Формування міжнародної громадської думки відбувається через медіа, платформи, експертні коментарі, цифрові кампанії, символічні візуальні образи,

меми, відео та повторювані інтерпретаційні рамки. У цьому процесі надзвичайно важливими є не тільки факти, а й спосіб їхнього подання, емоційна сила та здатність до вірусного поширення. Тому міжнародна громадська думка є не просто сукупністю індивідуальних поглядів, а результатом складної комунікаційної динаміки.

Для міжнародних політичних комунікацій важливо усвідомлювати, що громадська думка є не лише наслідком політики, а й чинником, який здатен змінювати хід подій. Саме тому робота з міжнародною громадською думкою стала одним із ключових напрямів сучасної дипломатії, публічної комунікації та інформаційного впливу.

3. Політична мобілізація через цифрові платформи

Цифрові платформи радикально змінили механізми політичної мобілізації, оскільки дозволили швидко об'єднувати розосереджених учасників навколо спільної теми, символу чи події. Мобілізація в такому середовищі більше не потребує обов'язкової наявності формальної організації або довготривалої інституційної структури. Вона може розгортатися через хештеги, візуальні кампанії, мережеві заклики, стримінги та онлайн-координацію.

У міжнародному вимірі цифрова мобілізація дозволяє створювати транснаціональні кампанії підтримки, протесту, гуманітарної допомоги чи адвокації. Через цифрові платформи місцева подія може швидко перетворитися на глобально видимий політичний сюжет. Саме тому цифрова мобілізація має важливе значення для міжнародної політичної комунікації.

Однак ця мобілізація не завжди є стійкою та структурованою. Вона може бути дуже інтенсивною, але короткочасною, емоційно потужною, але організаційно слабкою. Саме тому цифрову мобілізацію потрібно аналізувати не тільки як прояв демократичного включення, а й як специфічну форму політичної динаміки з власними перевагами та обмеженнями.

4. Алгоритми та їх вплив на політичну свідомість

Алгоритми в цифровому середовищі дедалі більше впливають на політичну свідомість, оскільки саме вони визначають, який контент бачить користувач, у якій послідовності, з якою частотою й у якому контексті. Це означає, що політичне сприйняття формується не лише змістом повідомлення, а й алгоритмічним середовищем його видимості. Унаслідок цього алгоритми стають прихованими архітекторами політичного досвіду.

Вплив алгоритмів проявляється у створенні фільтраційних бульбашок, підсиленні поляризації, повторюваності однорідного контенту та пріоритизації емоційно насичених повідомлень. У міжнародному політичному дискурсі це може призводити до однобічного сприйняття конфліктів, посилення стереотипів і зниження здатності аудиторій до складного аналітичного осмислення подій. Політична свідомість дедалі більше формується в середовищі алгоритмічної селекції.

Це ставить важливе питання про нові форми влади у цифровому суспільстві. Якщо алгоритми впливають на те, як люди бачать світову політику, тоді вони стають не лише технічними інструментами, а політично значущими механізмами формування свідомості. Саме тому вивчення алгоритмів є необхідною частиною сучасної політичної науки.

5. Цифрова етика міжнародної комунікації

Цифрова етика міжнародної комунікації охоплює принципи відповідального використання цифрових технологій, платформ і комунікаційних інструментів у міжнародному політичному середовищі. Йдеться про правдивість, недопущення маніпуляції, повагу до гідності аудиторії, відповідальність за поширення контенту, етичне ставлення до візуалізації страждань, захист даних та обмеження деструктивного інформаційного впливу. У міжнародній політиці ці питання стають особливо чутливими через високу ціну комунікаційних помилок.

Цифрова етика важлива тому, що міжнародна комунікація в соціальних медіа часто балансує між переконанням і маніпуляцією, між публічною

дипломатією і пропагандою, між інформуванням і інформаційною війною. Використання емоційних образів, травматичного контенту, меметичного спрощення або алгоритмічного таргетування створює нові моральні дилеми. Саме тому професійна діяльність у сфері міжнародних комунікацій повинна спиратися не лише на ефективність, а й на етичні критерії.

У ширшому сенсі цифрова етика є умовою збереження довіри до міжнародної комунікації як такої. Якщо цифровий простір повністю домінуватиметься логікою маніпуляції та безвідповідального поширення контенту, міжнародний публічний дискурс втрачатиме здатність до раціонального функціонування. Саме тому етичний вимір цифрової комунікації є не додатковим, а фундаментальним.

Тема 8. Глобальні цифрові процеси та трансформація міжнародного порядку

1. Глобалізація цифрових платформ

Глобалізація цифрових платформ означає, що платформи соціальних медіа, пошукові системи, хмарні сервіси, цифрові торговельні майданчики та інші технологічні екосистеми стали транснаціональними структурами, які виходять далеко за межі окремих держав і починають формувати правила глобальної комунікації. Це явище змінило не лише економіку, а й політичну структуру світу. Платформи сьогодні є елементами міжнародного порядку.

Політичне значення платформ полягає в тому, що вони визначають умови видимості, доступу до інформації, цифрової участі, міжнародного сприйняття подій та алгоритмічного структурування уваги. Унаслідок цього глобалізація платформ створює новий тип влади – платформної влади, яка не є повністю державною, але здатна суттєво впливати на міжнародну політику. Саме тому питання платформ уже неможливо розглядати лише в технологічному або ринковому вимірі.

Водночас глобалізація платформ породжує проблему нерівності та залежності. Держави з різним рівнем технологічної спроможності по-різному

інтегровані в ці платформи й по-різному впливають на правила їхнього функціонування. Це робить глобальні платформи не лише простором комунікації, а й полем міжнародного суперництва.

2. Цифровий суверенітет держав

Цифровий суверенітет держави означає її здатність контролювати критично важливі цифрові інфраструктури, захищати дані, формувати власну політику в цифровому просторі та забезпечувати безпечне функціонування комунікаційних і технологічних систем. У сучасному світі політичний суверенітет уже неможливо мислити лише в територіальних або військових категоріях. Він дедалі більше пов'язується з цифровим виміром.

Питання цифрового суверенітету охоплює кібербезпеку, регулювання платформ, локалізацію даних, розвиток національних цифрових сервісів, захист критичної інфраструктури та контроль над технологічними залежностями. Держава, яка не спроможна захищати свій цифровий простір, виявляється вразливою не лише технічно, а й політично. Саме тому цифровий суверенітет стає елементом сучасної міжнародної безпеки.

Разом із тим абсолютний цифровий суверенітет у глобалізованому світі є радше ідеалом, ніж реально досяжним станом. Держави змушені поєднувати прагнення до контролю з потребою міжнародної інтеграції. Саме ця напруга між відкритістю та автономією є однією з головних дилем сучасної цифрової політики.

3. Технологічна конкуренція світових центрів сили

Технологічна конкуренція між світовими центрами сили є однією з визначальних рис сучасного міжнародного порядку. Йдеться не лише про змагання за економічне лідерство, а про боротьбу за стандарти, платформи, штучний інтелект, цифрову інфраструктуру, дані, інноваційні екосистеми та контроль над технологічними ланцюгами. У сучасному світі технологія перетворилася на стратегічний ресурс влади.

Ця конкуренція має не тільки економічний, а й політичний вимір. Технологічне лідерство дає державі можливість впливати на міжнародні правила, цифрову безпеку, режим доступу до інформації та навіть на форми політичного управління. Унаслідок цього конфлікти навколо технологій стають частиною ширшої геополітичної боротьби. Саме тому технологічний розвиток уже не можна відокремити від міжнародної політики.

Технологічна конкуренція також формує нові залежності для держав, які не є центрами інновацій. Вони можуть опинитися в ситуації вибору між різними технологічними блоками, платформними моделями та режимами цифрового регулювання. Це перетворює технологію на ключовий фактор нового світового порядку.

4. Демократія і цифрова нерівність

Цифрова нерівність означає нерівномірний доступ до технологій, інтернету, цифрових навичок, інформаційних ресурсів і можливостей участі в цифровому середовищі. Для демократії це має принципове значення, оскільки цифровізація політики, участі та комунікації не може бути справді демократичною, якщо значна частина населення або цілих держав опиняється на периферії цифрового простору. У цьому сенсі цифрова нерівність є не лише соціальною, а й політичною проблемою.

У міжнародному вимірі цифрова нерівність проявляється як між державами, так і всередині них. Одні країни мають доступ до розвинених цифрових інфраструктур, платформ, інновацій та систем електронного врядування, тоді як інші залишаються залежними від зовнішніх технологічних ресурсів. Усередині суспільств цифрова нерівність може проявлятися через вікові, регіональні, соціальні, мовні чи освітні відмінності.

Для демократії це означає, що цифрова модернізація без подолання нерівності може не розширити, а звужити участь і представництво. Саме тому питання цифрової інклюзії є однією з базових умов демократичного розвитку у XXI столітті.

5. Перспективи формування нового інформаційного порядку

Новий інформаційний порядок формується на тлі глобальної цифровізації, платформної влади, інформаційних конфліктів, технологічної конкуренції та кризи традиційних режимів регулювання медіа й міжнародної комунікації. Йдеться про нову конфігурацію влади над інформацією, де дедалі більшу роль відіграють не лише держави, а й глобальні технологічні корпорації, алгоритмічні системи, цифрові платформи й транснаціональні мережі. Саме тому поняття інформаційного порядку сьогодні потребує переосмислення.

Перспективи його формування залежать від кількох чинників: міжнародного регулювання платформ і штучного інтелекту, розвитку цифрового суверенітету держав, боротьби з дезінформацією, захисту прав людини в цифровому просторі та здатності міжнародної спільноти виробити нові норми інформаційної безпеки. Важливо, що майбутній інформаційний порядок може бути як більш демократичним і підзвітним, так і більш фрагментованим, контрольованим і конфліктним.

Отже, новий інформаційний порядок ще не є завершеною реальністю – він перебуває в стані становлення. Саме тому його дослідження має поєднувати аналіз технологій, політики, міжнародного права, етики та влади. У цьому полягає одна з центральних задач сучасної науки про міжнародні політичні комунікації.

ЗМІСТ І СТРУКТУРУ ЗАВДАНЬ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.

РОЗДІЛ 1.

Еволюція концепції політичної комунікації в теорії міжнародних відносин

Концепція політичної комунікації в теорії міжнародних відносин формувалася поступово, у міру того як сама міжнародна політика переставала розумітися виключно як сфера силового протиборства, дипломатичних переговорів та міждержавних угод. У класичних підходах до міжнародних відносин комунікація здебільшого не розглядалася як самостійний предмет аналізу, а фігурувала лише як допоміжний засіб реалізації зовнішньополітичних рішень. Проте вже в середині ХХ століття, з розвитком масових медіа, пропагандистських технологій і глобальної інформаційної циркуляції, стало очевидним, що міжнародна політика значною мірою розгортається в символічному просторі повідомлень, інтерпретацій і публічних реакцій.

Подальша еволюція концепції була пов'язана з розширенням методологічного горизонту політичної науки та міжнародних студій. Поведінковий підхід, теорія комунікації, системний аналіз, конструктивізм і критичні напрями міжнародних відносин поступово змістили увагу від суто матеріальних ресурсів до смислових і дискурсивних аспектів міжнародної взаємодії. Комунікація почала розглядатися як механізм виробництва міжнародної легітимності, як канал впливу на сприйняття зовнішньополітичних дій та як інструмент формування міжнародної реальності через політичні наративи.

У рамках конструктивістського підходу політична комунікація набула особливого значення як процес соціального конструювання міжнародного порядку. Було визнано, що міжнародні відносини формуються не тільки через інтереси та ресурси, а й через уявлення, норми, ідентичності, символічні коди й дискурсивні практики. Саме комунікація почала розумітися як простір, у якому закріплюються уявлення про безпеку, суверенітет, загрозу, демократію,

легітимність і міжнародну справедливість. У такому баченні міжнародна політика постає не просто як сфера дій, а як сфера інтерпретацій.

На сучасному етапі розвиток цифрових платформ, соціальних мереж, транснаціональних інформаційних потоків і мережевих спільнот ще більше ускладнив концепцію політичної комунікації. Вона вже не зводиться до офіційної дипломатії або медійного представлення державної позиції. Натомість йдеться про поліцентричне комунікаційне середовище, у якому взаємодіють держави, міжнародні організації, корпорації, громадянське суспільство, цифрові платформи й окремі користувачі. Це перетворює міжнародні політичні комунікації на багаторівневий і динамічний процес, що вимагає нових дослідницьких підходів.

Таким чином, еволюція концепції політичної комунікації в теорії міжнародних відносин відображає ширший перехід від державоцентричної та матеріалістичної моделі міжнародного аналізу до складнішого бачення світової політики як простору смислового суперництва, інформаційного впливу та комунікативної взаємодії. Саме тому дослідження цієї еволюції є важливим для розуміння того, як у сучасному світі влада, дипломатія, міжнародний імідж і стратегічна присутність дедалі більше залежать від комунікації.

Професійні компетентності фахівця з міжнародних комунікацій у цифрову епоху

Професійна підготовка фахівця з міжнародних комунікацій у цифрову епоху повинна виходити з усвідомлення того, що сучасний міжнародний простір є високодинамічним, інформаційно перевантаженим, технологічно опосередкованим і політично чутливим середовищем. У таких умовах майбутній спеціаліст уже не може обмежуватися лише знанням класичної дипломатичної практики, міжнародного права чи загальних засад зовнішньої політики. Він має володіти складним комплексом аналітичних, комунікаційних, цифрових, лінгвістичних і етичних компетентностей, що дозволяють діяти в умовах глобальної мережевої взаємодії.

Однією з базових компетентностей є здатність до міждисциплінарного аналізу міжнародних процесів. Фахівець з міжнародних комунікацій повинен розуміти природу міжнародних конфліктів, роль державних і недержавних акторів, механізми формування громадської думки, логіку стратегічних комунікацій, особливості публічної та цифрової дипломатії, а також сучасні тенденції розвитку міжнародного інформаційного простору. Без такої теоретичної бази неможливо належним чином інтерпретувати міжнародні події та виробляти ефективні комунікаційні рішення.

Не менш важливими є прикладні комунікаційні компетентності. Йдеться про здатність працювати з різними форматами публічного повідомлення, формулювати аналітичні тексти, готувати пресматеріали, будувати стратегічні наративи, адаптувати меседжі до конкретних аудиторій, здійснювати кризову комунікацію та оцінювати репутаційні ризики. У цифрову епоху до цього додається вміння працювати з соціальними мережами, платформною логікою поширення контенту, мультимедійною візуалізацією, цифровою аналітикою та моніторингом інформаційного середовища.

Цифрова епоха вимагає також високого рівня етичної відповідальності та критичного мислення. Фахівець повинен уміти відрізняти достовірні джерела від маніпулятивних, аналізувати інформаційні операції, дотримуватися стандартів академічної доброчесності, поважати норми міжкультурної комунікації та усвідомлювати політичні наслідки власної професійної діяльності. Це особливо важливо в умовах, коли міжнародна комунікація може впливати на репутацію держав, міжнародну підтримку, безпекові рішення та суспільну довіру.

Отже, професійні компетентності фахівця з міжнародних комунікацій у цифрову епоху повинні розглядатися як інтегрована система знань, навичок і ціннісних орієнтацій. Їхня мета полягає не лише в підготовці виконавця інформаційних функцій, а у формуванні аналітично мислячого, комунікаційно гнучкого, цифрово грамотного й політично відповідального спеціаліста, здатного діяти у складному міжнародному середовищі XXI століття.

Роль транснаціональних корпорацій у формуванні глобального інформаційного порядку денного

Транснаціональні корпорації у сучасному світі виступають не лише економічними суб'єктами, а й важливими учасниками формування глобального інформаційного порядку денного. Їхня роль зумовлена тим, що значна частина міжнародної комунікації сьогодні відбувається через цифрові інфраструктури, технологічні платформи, пошукові системи, рекламні механізми, стримінгові сервіси та соціальні мережі, які перебувають під контролем великих корпоративних структур. Унаслідок цього корпорації починають впливати не просто на обіг інформації, а на самі умови політичної видимості у світовому масштабі.

Формування глобального порядку денного передбачає визначення того, які теми вважаються важливими, які події набувають міжнародного розголосу, які інтерпретації стають домінантними, а які – маргіналізуються. У класичному медійному середовищі цю функцію переважно виконували великі інформаційні агентства, телевізійні мережі та державні комунікаційні структури. У цифрову епоху дедалі більшу роль у цьому процесі відіграють алгоритмічні та платформні механізми, контроль над якими мають саме транснаціональні корпорації. Таким чином, вони набувають здатності непрямо впливати на міжнародну політичну реальність.

Особливе значення мають корпорації, що функціонують у сфері цифрових платформ, соціальних медіа, хмарних обчислень, обробки даних та штучного інтелекту. Вони визначають правила доступу до контенту, формують логіку рекомендацій, модерації, верифікації та обмеження інформації, а також впливають на структуру цифрової уваги. Унаслідок цього корпорації фактично стають інфраструктурними посередниками міжнародної політичної комунікації, хоча формально не мають ані державного мандата, ані демократичної легітимності в класичному сенсі.

Разом із тим участь транснаціональних корпорацій у формуванні глобального порядку денного не є нейтральною. Вона пов'язана з комерційною

логією, ринковими інтересами, нерівним доступом до ресурсів, асиметрією мовної та культурної представленості, а також з проблемами прозорості алгоритмів і підзвітності модераційних рішень. Саме тому вплив корпорацій потрібно розглядати не лише як технологічний феномен, а як нову форму влади в міжнародному інформаційному середовищі.

Отже, роль транснаціональних корпорацій у формуванні глобального інформаційного порядку денного полягає в тому, що вони дедалі більше впливають на структуру міжнародної видимості, політичну комунікацію та інформаційне посередництво. Їхнє вивчення є необхідним для розуміння сучасного розподілу влади у світовій політиці, де контроль над інформацією та платформами стає не менш важливим, ніж класичні ресурси політичного впливу.

Недержавні актори як суб'єкти міжнародного комунікативного впливу

Сучасна міжнародна політика характеризується зростанням ролі недержавних акторів, які дедалі активніше впливають на комунікативний вимір світових процесів. Якщо в традиційній моделі міжнародних відносин головним і майже єдиним суб'єктом зовнішньої комунікації вважалася держава, то сьогодні глобальний інформаційний простір формується також міжнародними організаціями, транснаціональними корпораціями, неурядовими організаціями, аналітичними центрами, медіаструктурами, мережевими спільнотами, цифровими платформами та активістськими коаліціями. Саме це зумовлює поліцентричність сучасного міжнародного комунікативного середовища.

Недержавні актори здатні впливати на міжнародну комунікацію різними способами. Міжнародні організації формують нормативний дискурс і легітимаційні рамки, неурядові організації працюють із правозахисними, гуманітарними, екологічними або демократичними питаннями, транснаціональні корпорації контролюють частину цифрової інфраструктури, аналітичні центри продукують експертні оцінки, а медіа й цифрові мережі визначають порядок денний і канали поширення політичної інформації. Усе це означає, що

міжнародна комунікація більше не може бути пояснена лише через державну дипломатію.

Особливість недержавних акторів полягає в тому, що вони нерідко володіють вищою гнучкістю, швидкістю реагування, тематичною спеціалізацією та можливістю входити в ті простори міжнародної комунікації, де держави обмежені політико-протокольними або бюрократичними рамками. Через це вони можуть не лише доповнювати державну комунікацію, а й конкурувати з нею, створювати альтернативні рамки тлумачення подій, мобілізувати глобальну увагу до певної проблеми або піддавати сумніву офіційну позицію.

Водночас вплив недержавних акторів не слід ідеалізувати. Вони також діють у середовищі нерівності, залежать від ресурсів, доступу до платформ, репутаційного капіталу та підтримки аудиторій. Частина з них може діяти в інтересах демократичної відкритості та гуманітарної солідарності, інша – виконувати маніпулятивні, лобістські або приховано політичні функції. Саме тому аналіз недержавних акторів має поєднувати визнання їхнього комунікативного потенціалу з критичним підходом до мотивів і наслідків їхньої діяльності.

Таким чином, недержавні актори є повноцінними суб'єктами міжнародного комунікативного впливу, які суттєво змінюють структуру світової політичної комунікації. Їхнє вивчення дозволяє краще зрозуміти складну архітектуру сучасного глобального простору, де влада над інформацією, смислом і порядком денним розподіляється між багатьма акторами, а не зосереджується виключно в руках держави.

«М'яка сила» та інформаційний вплив у сучасній світовій політиці

Концепція «м'якої сили» належить до найважливіших теоретичних конструкцій сучасної міжнародної політики, оскільки дозволяє пояснити, яким чином актор може досягати своїх цілей не через примус або матеріальне стимулювання, а через привабливість, довіру, культурний авторитет і здатність формувати добровільну згоду. У світовій політиці м'яка сила особливо важлива

для тих держав та інституцій, які прагнуть посилити свій міжнародний вплив через символічні, ціннісні та комунікативні ресурси. У цьому сенсі інформаційний вплив є одним із ключових механізмів реалізації м'якої сили.

Інформаційний вплив функціонує через міжнародні медіа, публічну дипломатію, культурну репрезентацію, міжнародне мовлення, цифрові кампанії, роботу з іноземними аудиторіями та поширення переконливих політичних наративів. Його мета полягає не лише в донесенні відомостей, а в формуванні певного сприйняття держави, її цілей, цінностей і ролі у світовій політиці. У результаті політична привабливість набуває не абстрактного, а цілком практичного значення.

У сучасному світі м'яка сила нерозривно пов'язана з інформаційним середовищем, оскільки саме через комунікацію культурні коди, політичні цінності та моделі суспільного устрою стають видимими для міжнародної аудиторії. Разом із тим м'яка сила не є автоматичним наслідком наявності культурного ресурсу або позитивного образу. Вона потребує цілеспрямованого комунікаційного оформлення, репутаційної послідовності та відповідності між деклараціями і реальною політичною поведінкою.

Особливої актуальності проблема м'якої сили набуває в умовах інформаційного перевантаження, цифрової конкуренції та зростання ролі дезінформації. У такому середовищі привабливість держави або міжнародного актора може швидко посилюватися, але так само швидко руйнуватися під впливом репутаційних криз, комунікаційних помилок чи невідповідності між іміджем і практикою. Саме тому інформаційний вплив слід розглядати не лише як ресурс, а як сферу постійного стратегічного управління.

Отже, м'яка сила та інформаційний вплив у сучасній світовій політиці становлять взаємопов'язаний комплекс символічних і комунікаційних механізмів, через які держави й інші актори впливають на міжнародне середовище. Їхнє вивчення дозволяє зрозуміти, чому у XXI столітті міжнародний вплив дедалі більше залежить не лише від сили примусу, а й від сили переконання, довіри та смислової привабливості.

Цифровий суверенітет держав у контексті глобальної конкуренції

Цифровий суверенітет держави є однією з центральних категорій сучасної міжнародної політики, оскільки в умовах глобальної цифровізації питання контролю над інформаційною інфраструктурою, даними, платформами, критичними технологіями та кібербезпекою стає невід'ємною складовою політичної незалежності. Традиційне розуміння суверенітету ґрунтувалося переважно на території, монополії на легітимне насильство й праві ухвалювати рішення в межах власної юрисдикції. У цифрову епоху до цього додається ще один ключовий вимір – здатність держави контролювати цифровий простір, у якому розгортаються комунікація, управління, економічна взаємодія та міжнародний вплив.

Проблема цифрового суверенітету виникає тому, що значна частина цифрової інфраструктури перебуває під контролем транснаціональних корпорацій або залежить від зовнішніх технологічних рішень. Якщо дані громадян зберігаються за межами держави, комунікація здійснюється через глобальні платформи, а критично важливі цифрові сервіси базуються на іноземному програмному забезпеченні, то політична автономія держави стає вразливою. Саме тому цифровий суверенітет означає не ізоляцію, а здатність забезпечувати керованість, безпеку та нормативний контроль у цифровому середовищі.

У контексті глобальної конкуренції цифровий суверенітет стає не лише питанням внутрішнього управління, а й елементом геополітичного суперництва. Держави змагаються за технологічні стандарти, цифрові платформи, мережеву інфраструктуру, штучний інтелект, кіберможливості та контроль над потоками даних. Унаслідок цього цифрова сфера перетворюється на новий простір міжнародної боротьби за вплив, у якому суверенітет тісно пов'язується з інноваційною спроможністю й технологічною автономією.

Разом із тим досягнення повного цифрового суверенітету є складним завданням, оскільки сучасний світ побудований на взаємозалежності, транснаціональних мережах і глобальній цифровій інтеграції. Держави змушені

шукати баланс між відкритістю до інновацій і необхідністю захищати національні інтереси, між участю в глобальній економіці та потребою зменшувати критичні залежності. Саме в цій напрузі й розгортається сучасна політика цифрового суверенітету.

Отже, цифровий суверенітет держав у контексті глобальної конкуренції є складною багатовимірною проблемою, що поєднує безпековий, технологічний, правовий, економічний і політичний аспекти. Його осмислення дозволяє зрозуміти, як у XXI столітті трансформується саме поняття державної незалежності та яким чином цифровий вимір стає ключовим ресурсом сучасної міжнародної сили.

Електронне урядування як інструмент демократизації міжнародної взаємодії

Електронне урядування зазвичай розглядається як напрям внутрішньої модернізації державного управління, однак його значення виходить далеко за межі адміністративних реформ. У сучасних умовах воно стає інструментом демократизації міжнародної взаємодії, оскільки сприяє підвищенню прозорості держави, зміцненню довіри до її інституцій, покращенню комунікації з громадянами за кордоном, діаспорою, міжнародними партнерами та організаціями. Таким чином, електронне урядування поступово інтегрується в ширший контекст міжнародних політичних комунікацій.

Однією з головних переваг електронного урядування є зростання доступності інформації та цифрових сервісів, що полегшує взаємодію між державою, громадянами та зовнішнім середовищем. Це особливо важливо у сфері консульської підтримки, міжнародної мобільності, транскордонної співпраці, участі громадян за кордоном у політичному житті та інституціоналізації цифрового зворотного зв'язку. Через електронні сервіси держава може діяти більш відкрито й оперативно, що позитивно впливає на її міжнародну репутацію.

Електронне урядування також має значення як показник рівня інституційної модернізації та демократичної якості держави. У міжнародному середовищі розвиток цифрових сервісів, відкритих даних, електронної участі та цифрової підзвітності сприймається як свідчення ефективності, сучасності та прозорості політичної системи. Це, у свою чергу, впливає на міжнародну довіру, інвестиційну привабливість і загальний образ держави.

Водночас демократизуючий потенціал електронного урядування не слід абсолютизувати. Якщо цифрові сервіси впроваджуються без належного захисту даних, без реального доступу до участі або без інституційної відкритості, вони можуть залишатися лише технічною модернізацією без глибокого політичного ефекту. Саме тому електронне урядування стає інструментом демократизації лише за умови, що воно супроводжується змінами в культурі управління, комунікації та підзвітності.

Отже, електронне урядування як інструмент демократизації міжнародної взаємодії є важливим напрямом осмислення сучасної державності. Воно поєднує внутрішній вимір цифрової модернізації з міжнародним виміром довіри, комунікації та відкритості, тим самим показуючи, що технологічна трансформація держави має безпосередні наслідки для її міжнародної комунікаційної суб'єктності.

Онлайн-участь громадян та проблема цифрової нерівності

Онлайн-участь громадян є однією з найбільш помітних рис сучасної цифрової демократії, оскільки вона створює нові канали включення населення в політичні процеси через електронні петиції, цифрові консультації, платформи громадського бюджету, мережеві кампанії, онлайн-обговорення та інші форми комунікації з владою. У цьому сенсі цифрове середовище справді розширює можливості політичної активності, роблячи її більш доступною у просторовому й часовому вимірі. Проте цей позитивний потенціал безпосередньо пов'язаний із проблемою цифрової нерівності.

Цифрова нерівність означає нерівномірний доступ до інтернету, технологічних пристроїв, цифрових навичок, мовних ресурсів і здатності ефективно користуватися інструментами онлайн-участі. Вона проявляється як між державами, так і всередині суспільств – між містом і селом, різними поколіннями, соціальними групами, регіонами, рівнями освіти та доходу. Унаслідок цього формальна наявність цифрових механізмів участі не означає автоматичної рівності політичного включення.

Політична небезпека цифрової нерівності полягає в тому, що вона може відтворювати або навіть поглиблювати вже наявні форми соціального виключення. Ті, хто краще інтегрований у цифрове середовище, отримують вищу видимість, ширші можливості висловлювання й більше шансів впливати на публічний порядок денний. Натомість групи з обмеженим цифровим доступом ризикують опинитися на периферії політичного процесу, навіть якщо формально цифрова участь проголошується відкритою для всіх.

Проблема цифрової нерівності має також міжнародний вимір. Держави з розвиненою цифровою інфраструктурою здатні повніше інтегрувати своїх громадян у сучасні форми цифрової участі, тоді як держави з обмеженими ресурсами стикаються з дефіцитом інституційної спроможності. Це створює нову форму глобальної демократичної асиметрії, в якій цифровий розвиток безпосередньо пов'язується з рівнем політичної включеності.

Отже, онлайн-участь громадян може бути ефективним інструментом демократизації лише тоді, коли супроводжується політикою цифрової інклюзії, розвитком цифрової грамотності, забезпеченням доступності сервісів і подоланням структурних бар'єрів. Саме тому проблема цифрової нерівності повинна розглядатися як фундаментальний виклик сучасної демократії, а не лише як технічна проблема доступу до інтернету.

Стратегічні наративи у зовнішній політиці провідних держав світу

Стратегічні наративи у зовнішній політиці є цілеспрямовано сформованими смисловими конструкціями, за допомогою яких держава пояснює

власну роль у міжнародному середовищі, обґрунтовує свої дії, формує бажану інтерпретацію подій та впливає на міжнародне сприйняття своїх інтересів. Вони мають особливе значення для провідних держав світу, оскільки саме такі держави не лише реагують на міжнародні події, а й активно беруть участь у конструюванні глобального порядку денного. Наратив стає для них інструментом політичної легітимації, символічного лідерства та стратегічного впливу.

Стратегічний наратив, як правило, поєднує кілька елементів: опис міжнародної ситуації, уявлення про загрозу або можливість, образ самої держави, її місію, моральне обґрунтування дій і уявлення про бажаний міжнародний порядок. Через нього зовнішня політика постає не як набір окремих рішень, а як послідовна розповідь про місце держави у світі. Саме тому провідні держави приділяють велику увагу не лише військовим чи економічним ресурсам, а й наративному супроводу своєї політики.

У сучасному міжнародному середовищі стратегічні наративи особливо важливі через високу конкуренцію інтерпретацій. Жодна велика держава не може розраховувати на автоматичне прийняття власної позиції – вона повинна бути переконливою для союзників, нейтральних акторів, міжнародних організацій, медіа та глобальної громадськості. Саме тому наративна боротьба стає частиною геополітичного суперництва, а дипломатія дедалі більше перетворюється на змагання за смислову перевагу.

Вивчення стратегічних наративів провідних держав дозволяє виявити, як вони формулюють свої цілі, які ціннісні категорії використовують, як будують образи «своїх» і «чужих», як легітимують власні дії та які символічні ресурси мобілізують. Це дає можливість побачити не лише політичну поведінку держав, а й логіку її смислового оформлення.

Отже, стратегічні наративи у зовнішній політиці провідних держав світу є важливим інструментом міжнародного впливу, легітимації та позиціонування. Їхній аналіз допомагає зрозуміти, яким чином у сучасній світовій політиці боротьба за владу дедалі тісніше переплітається з боротьбою за право тлумачити міжнародну реальність.

Антикризові комунікації у міжнародному середовищі

Антикризові комунікації у міжнародному середовищі є одним із найважливіших елементів сучасної зовнішньополітичної діяльності, оскільки в умовах глобальної медіатизації будь-яка міжнародна криза майже одразу стає публічною, інтерпретованою та політично насиченою. Кризою може бути війна, дипломатичний скандал, гуманітарна катастрофа, техногенна аварія, інформаційний витік або інша подія, що різко змінює сприйняття держави чи інституції у міжнародному просторі. У таких ситуаціях якість комунікації стає критично важливою для збереження легітимності, довіри та контролю над смыслом події.

Антикризові комунікації не зводяться до оперативного інформування. Їхня головна функція полягає в тому, щоб сформувати переконливу інтерпретаційну рамку події, пояснити позицію актора, запобігти поширенню чуток, нейтралізувати дезінформацію та зменшити репутаційні втрати. У міжнародному вимірі це особливо складно, оскільки повідомлення повинне враховувати різні аудиторії – уряди, міжнародні організації, медіа, експертів, партнерів, опонентів і широку громадськість.

Однією з ключових вимог до антикризової комунікації є швидкість поєднана з достовірністю. Якщо державний або міжнародний актор запізнюється з реакцією, його позиція ризикує бути заміщеною чужими інтерпретаціями. Якщо ж він діє занадто поспішно й без належної перевірки, це може підірвати довіру до подальших повідомлень. Саме тому антикризова комунікація вимагає високого рівня інституційної координації, підготовлених сценаріїв і чітко визначених речників.

У сучасному цифровому середовищі антикризові комунікації ускладнюються ще й тим, що кожне повідомлення миттєво включається в мережевий обіг, стає предметом коментування, емоційного переоформлення й алгоритмічного ранжування. Це означає, що криза розгортається не лише на рівні події, а й на рівні її медійно-платформної динаміки. У результаті комунікація повинна бути не лише точною, а й адаптованою до особливостей цифрової уваги.

Таким чином, антикризові комунікації у міжнародному середовищі є не допоміжним інструментом, а важливим складником зовнішньополітичної та безпекової спроможності держави. Їхнє вивчення дозволяє зрозуміти, яким чином міжнародні актори намагаються зберігати довіру, легітимність і символічну цілісність у ситуаціях високої турбулентності.

Гібридні інформаційні загрози у міжнародних відносинах

Гібридні інформаційні загрози є одним із найхарактерніших феноменів сучасних міжнародних відносин, оскільки вони поєднують елементи дезінформації, психологічного впливу, медійного маніпулювання, кібердій, політичного тиску та стратегічного використання інформаційного середовища з метою дестабілізації противника. Їхня особливість полягає в тому, що вони не завжди мають форму відкритої агресії, але водночас здатні істотно впливати на політичну стабільність, громадську думку та зовнішньополітичні рішення. Саме тому вони набувають особливої ваги в умовах сучасної мережевої політики.

Гібридність означає поєднання різнорідних інструментів у межах однієї стратегії впливу. Інформаційні операції можуть супроводжувати військову ескалацію, кібератаки – дипломатичний тиск, а маніпулятивні наративи – економічне або політичне втручання. У цьому сенсі інформаційна загроза не є ізольованою, а функціонує як частина складнішої моделі міжнародного протистояння, у якій інформація використовується як засіб підготовки, супроводу або легітимації інших форм впливу.

Особливу небезпеку становить те, що гібридні інформаційні загрози часто спрямовані не на пряме переконання, а на руйнування довіри, посилення поляризації, дезорієнтацію суспільства та зниження здатності інституцій до консолідованого реагування. У таких умовах навіть обмежений за масштабом інформаційний вплив може мати непропорційно великі політичні наслідки. Це стосується виборчих процесів, міжнародної солідарності, стійкості демократичних інститутів і внутрішньої єдності держав.

Гібридні інформаційні загрози мають також виразний міжнародний вимір, оскільки цифрове середовище дозволяє зовнішнім акторам діяти без прямого фізичного вторгнення, використовуючи транскордонні мережі, платформи, медіа й анонімізовані інструменти впливу. Це ускладнює проблему атрибуції, міжнародної відповідальності та правового реагування. Унаслідок цього міжнародне співтовариство часто виявляється не готовим до швидкого й однозначного визначення природи загрози.

Отже, гібридні інформаційні загрози у міжнародних відносинах є складним поєднанням комунікаційних, технологічних і політичних механізмів дестабілізації. Їхнє вивчення є необхідним для розуміння сучасної безпеки, у межах якої межа між війною, миром, впливом і комунікацією стає дедалі більш розмитою.

Механізми протидії дезінформації на національному та міжнародному рівнях

Протидія дезінформації є одним із центральних завдань сучасної політичної комунікації та безпекової політики, оскільки дезінформація здатна підривати довіру до інституцій, спотворювати міжнародне сприйняття подій, дестабілізувати публічний простір і впливати на прийняття рішень. Механізми протидії мають бути багаторівневими й поєднувати національні інституційні заходи з міжнародною координацією. Саме такий комплексний підхід дає змогу розглядати дезінформацію не як окремий медійний інцидент, а як системну загрозу.

На національному рівні протидія дезінформації включає стратегічні комунікації, державні та незалежні центри моніторингу інформаційного простору, фактчекінг, розвиток медіаграмотності, кризову комунікацію, кіберзахист та правові механізми регулювання у сфері цифрових платформ і шкідливого контенту. Важливе значення має також підвищення комунікаційної спроможності держави, оскільки сильна і довірена офіційна комунікація є одним із найефективніших засобів зниження впливу дезінформації.

На міжнародному рівні проблема ускладнюється тим, що дезінформаційні потоки є транскордонними, а платформи поширення – глобальними. Саме тому ефективна протидія потребує міжнародного обміну аналітичною інформацією, координації підходів до регулювання цифрового середовища, спільних дослідницьких програм, обміну практиками фактчекінгу та формування міждержавної солідарності у сфері інформаційної безпеки. Без такого виміру національні зусилля часто залишаються обмеженими.

Окреме місце в системі протидії посідає питання балансу між безпекою й свободою слова. Надмірно жорсткі антидезінформаційні заходи можуть призводити до цензури, зловживань або обмеження демократичного плюралізму. Саме тому боротьба з дезінформацією повинна ґрунтуватися на принципах прозорості, пропорційності, правової визначеності та незалежного контролю. Лише за таких умов вона не суперечитиме демократичним стандартам.

Отже, механізми протидії дезінформації на національному та міжнародному рівнях повинні розглядатися як частина ширшої системи демократичної стійкості та інформаційної безпеки. Їхнє завдання полягає не лише у викритті неправди, а у збереженні здатності суспільства й міжнародних інституцій функціонувати на основі довіри, доказовості та відповідального публічного дискурсу.

Алгоритми соціальних платформ і їхній вплив на формування міжнародного політичного дискурсу

Алгоритми соціальних платформ стали одним із ключових чинників формування сучасного міжнародного політичного дискурсу, оскільки саме вони визначають, який контент стає видимим, які теми набувають резонансу, які повідомлення підсилюються, а які опиняються на периферії уваги. У традиційній медійній системі порядок денний формувався головно редакційними рішеннями, дипломатичними сигналами та інституційною авторитетністю джерел. Сьогодні значна частина цієї влади зміщується до алгоритмічних систем, що працюють на основі логіки залучення, реактивності та утримання уваги.

Алгоритми не є нейтральними посередниками, оскільки вони структуровані відповідно до технічних, комерційних і поведінкових пріоритетів платформ. Вони схильні посилювати контент, який викликає сильні емоції, конфлікт, суперечку або високу частоту взаємодії. Унаслідок цього міжнародний політичний дискурс набуває певних спотворень: складні питання можуть поступатися місцем конфліктно поданим сюжетам, емоційно заряджені теми витісняють аналітичні, а поляризація стає вигідною самій архітектурі поширення інформації.

У міжнародному вимірі це має особливо важливі наслідки. Те, як аудиторії в різних країнах сприймають конфлікти, дипломатичні заяви, гуманітарні катастрофи, протести, санкційні рішення чи міжнародну солідарність, дедалі більше залежить від алгоритмічного середовища платформ. Алгоритми визначають не лише доступ до інформації, а й темп, емоційне забарвлення та інтерпретаційну рамку політичного повідомлення. Це означає, що частина міжнародної політики фактично розгортається в умовах прихованого алгоритмічного посередництва.

Проблема алгоритмів у міжнародному дискурсі пов'язана також із питаннями прозорості та відповідальності. Більшість користувачів, політичних акторів і навіть дослідників не мають повного доступу до внутрішньої логіки алгоритмічних систем. Через це вплив платформ на міжнародну комунікацію часто є значним, але недостатньо контрольованим або публічно усвідомленим. Це створює нову форму влади, яка функціонує поза класичними політичними інституціями, але істотно впливає на міжнародне середовище.

Отже, алгоритми соціальних платформ є одним із найважливіших чинників трансформації міжнародного політичного дискурсу. Їхнє вивчення дозволяє зрозуміти, чому сучасна міжнародна комунікація дедалі більше визначається не тільки змістом політичного повідомлення, а й технічною архітектурою його поширення, яка стає новим полем боротьби за видимість, інтерпретацію і політичний вплив.

Цифрова політична мобілізація у глобальному середовищі

Цифрова політична мобілізація у глобальному середовищі є одним із найдинамічніших проявів сучасної політики, оскільки цифрові платформи дозволяють швидко об'єднувати розосереджених учасників навколо спільної теми, проблеми, символу або політичної вимоги. На відміну від традиційних форм мобілізації, які часто потребували значного організаційного ресурсу, мережі офлайн-активістів і тривалих інституційних структур, цифрова мобілізація може виникати майже миттєво. Це змінює саму морфологію політичної дії у глобальному масштабі.

Глобальне середовище робить цифрову мобілізацію особливо значущою, оскільки вона здатна швидко перетинати державні кордони, інтегрувати різні аудиторії та створювати транснаціональні хвилі солідарності, підтримки або протесту. Через хештеги, відео, онлайн-кампанії, цифрові звернення, мережеві петиції та платформи координації локальна подія може стати глобальною темою. У цьому сенсі цифрова мобілізація перетворює міжнародну політику на значно більш чутливий до мережевої активності простір.

Особливістю цифрової політичної мобілізації є поєднання раціональних і афективних механізмів. Вона базується не лише на ідеях чи програмах, а й на сильних візуальних образах, моральному шоку, емоціях солідарності, обурення чи співчуття. Це робить її потужною, але водночас нестабільною. Часто така мобілізація має високу інтенсивність на початковому етапі, проте швидко згасає, якщо не набуває організаційного продовження або інституційної підтримки.

Цифрова мобілізація має й суперечливі наслідки. Вона може розширювати громадянську участь, привертати увагу до ігнорованих проблем і посилювати міжнародну солідарність. Водночас вона здатна сприяти поляризації, підживлювати цифровий популізм, поширювати спрощені або маніпулятивні наративи, а також створювати ілюзію масової участі без реального політичного результату. Саме тому її слід аналізувати як складний феномен, а не як безумовно позитивне явище.

Таким чином, цифрова політична мобілізація у глобальному середовищі є важливою характеристикою сучасної міжнародної комунікації, де політична дія дедалі більше набуває мережевого, платформного й транскордонного характеру. Її дослідження дає змогу зрозуміти, як у цифрову епоху змінюються форми політичної участі, солідарності та впливу на міжнародний порядок денний.

Технологічна конкуренція великих держав у цифровій сфері

Технологічна конкуренція великих держав у цифровій сфері є однією з визначальних ознак сучасного міжнародного порядку, оскільки цифрові технології стали не лише джерелом економічного зростання, а й фактором безпеки, міжнародного впливу, нормативного домінування та геополітичної сили. Ідеться про суперництво за контроль над штучним інтелектом, мікроелектронікою, телекомунікаційною інфраструктурою, платформами, кіберможливостями, хмарними сервісами, цифровими стандартами та масивами даних. Саме тому технологічна сфера дедалі більше перетворюється на центральний простір міжнародної політики.

Особливість цієї конкуренції полягає в тому, що вона виходить за межі класичного економічного суперництва. Технологічне лідерство дає державі можливість не лише виробляти інновації, а й задавати правила гри, впливати на міжнародні регуляторні режими, формувати залежності інших акторів від своїх технологічних рішень і посилювати власну геополітичну вагу. У цьому сенсі цифрова сфера стає простором не тільки конкуренції, а й боротьби за структуру майбутнього світового порядку.

Великі держави використовують різні стратегії у цьому суперництві: державні інвестиції в інновації, підтримку національних технологічних корпорацій, обмеження доступу до критичних технологій, експорт стандартів, кіберзахист, створення альтернативних цифрових екосистем та міжнародні коаліції навколо питань технологічного регулювання. Через це технологічна конкуренція дедалі більше переплітається з дипломатією, безпекою та глобальним нормативним впливом.

Разом із тим така конкуренція має й ризики. Вона може посилювати фрагментацію глобального цифрового простору, створювати паралельні технологічні блоки, поглиблювати нерівність між центрами й периферією та ускладнювати міжнародну кооперацію у сферах, що потребують спільних стандартів, зокрема в кібербезпеці, управлінні даними та штучному інтелекті. У цьому сенсі технологічне суперництво має не лише інноваційний, а й дезінтеграційний потенціал.

Отже, технологічна конкуренція великих держав у цифровій сфері є ключовим чинником сучасної міжнародної динаміки. Її дослідження дозволяє краще зрозуміти, чому технології сьогодні стали не просто ресурсом розвитку, а фундаментом нової архітектури міжнародної влади, безпеки й глобального впливу.

Демократичний легітимізм у добу глобальних цифрових платформ

Демократичний легітимізм у добу глобальних цифрових платформ є однією з найскладніших теоретичних і практичних проблем сучасної політики, оскільки цифрове середовище суттєво змінює умови, за яких влада сприймається як законна, справедлива й така, що заслуговує на суспільне визнання. У класичному демократичному розумінні легітимність ґрунтувалася на виборчому мандаті, представницьких процедурах, правовій визначеності та інституційному порядку. У цифрову епоху до цього додається вплив платформ, алгоритмічного посередництва, постійної комунікативної видимості та мережевої реактивності.

Глобальні цифрові платформи змінюють не тільки технічні форми політичної участі, а й саму структуру легітимації влади. Вони створюють нові канали взаємодії між громадянами й інституціями, розширюють можливості для відкритості та зворотного зв'язку, але водночас посилюють емоційну поляризацію, алгоритмічну сегментацію аудиторій і залежність політичної видимості від приватних цифрових інфраструктур. Це означає, що демократична легітимність дедалі більше формується в середовищі, яке не є ані повністю публічним, ані повністю підконтрольним демократичним інститутам.

Проблема полягає в тому, що платформи не просто передають політичну інформацію, а структурно впливають на те, які теми стають видимими, які форми участі заохочуються, які повідомлення посилюються, а які маргіналізуються. У таких умовах легітимність влади може починати залежати не лише від процедурної правильності рішень, а й від здатності інституцій адаптуватися до платформної логіки публічності. Це змінює співвідношення між демократичною процедурою та цифровою видимістю.

У добу глобальних платформ виникає також питання про нові форми симуляції легітимності. Висока цифрова активність, велика кількість реакцій, онлайн-підтримка чи мережевий резонанс можуть створювати враження політичного схвалення, яке не завжди збігається з глибоким суспільним консенсусом або процедурною обґрунтованістю. Саме тому цифрова демократія потребує особливо уважного розрізнення між справжнім легітимізмом і його комунікативною імітацією.

Отже, демократичний легітимізм у добу глобальних цифрових платформ є новою формою політичної проблематики, у межах якої класичні принципи демократії змушені функціонувати в умовах платформного посередництва, алгоритмічного впливу та транснаціональної цифрової публічності. Осмислення цієї теми є необхідним для розуміння майбутнього демократії, політичної довіри та легітимності влади в XXI столітті.

ГЛОСАРІЙ. ЧАСТИНА 1

1. *Актор міжнародних відносин – суб'єкт, який бере участь у міжнародній взаємодії та впливає на міжнародні процеси.*
2. *Алгоритм видимості – цифровий механізм, що визначає, який контент і в якій послідовності бачить аудиторія.*
3. *Алгоритмічне посередництво – опосередкування комунікації цифровими алгоритмами, які відбирають, ранжують і поширюють інформацію.*
4. *Алгоритмічне управління – використання алгоритмів для ухвалення, підтримки або координації управлінських рішень.*
5. *Антикризові комунікації – система повідомлень і дій, спрямованих на мінімізацію наслідків кризи та збереження довіри.*
6. *Асиметрія інформації – нерівний доступ акторів до інформації або різний рівень поінформованості.*
7. *Баланс сил – співвідношення потужностей між державами, що стримує домінування одного актора.*
8. *Бот-мережа – сукупність автоматизованих акаунтів, які координовано поширюють контент або імітують активність.*
9. *Брендинг держави – цілеспрямоване формування впізнаваного й позитивного образу держави у світі.*
10. *Вестфальська система – модель міжнародного порядку, заснована на суверенітеті держав і принципі невтручання.*
11. *Взаємозалежність – стан, за якого актори міжнародних відносин залежать один від одного у політичній, економічній чи інформаційній сферах.*
12. *Візуальна комунікація – передавання смислів через зображення, символи, відео, інфографіку та інші візуальні форми.*
13. *Віртуальна дипломатія – здійснення дипломатичної діяльності через цифрові та онлайн-інструменти.*
14. *Віртуальні переговори – переговори, що відбуваються дистанційно за допомогою цифрових платформ зв'язку.*

15. *Влада – здатність впливати на поведінку, рішення або сприйняття інших суб'єктів.*
16. *Геополітика – підхід до аналізу міжнародних відносин через просторові, територіальні та стратегічні чинники.*
17. *Гібридна загроза – комплексна загроза, що поєднує військові, інформаційні, політичні, економічні та кіберінструменти.*
18. *Гібридна війна – форма конфлікту, у якій поєднуються традиційні бойові дії з інформаційними, кібер- та політичними засобами впливу.*
19. *Глобалізація – процес зростання світової взаємопов'язаності в економіці, політиці, культурі та комунікації.*
20. *Глобальне громадянське суспільство – сукупність транснаціональних громадських ініціатив, організацій і мереж, що діють у глобальному просторі.*
21. *Глобальний інформаційний простір – сукупність транснаціональних інформаційних потоків, каналів, платформ і комунікаційних практик.*
22. *Глобальний політичний дискурс – сукупність міжнародних уявлень, наративів і смислів, через які осмислюється світова політика.*
23. *Громадська думка – сукупність суспільних оцінок, суджень і настроїв щодо політичних подій або явищ.*
24. *Гуманітарна дипломатія – дипломатична діяльність, спрямована на захист людей, допомогу постраждалим і просування гуманітарних цінностей.*
25. *Дезінформація – свідомо поширена неправдива або викривлена інформація з метою введення в оману.*
26. *Делегітимація – процес підризу визнання, авторитету або правомірності актора, інституції чи рішення.*
27. *Демократична легітимність – суспільне визнання влади як правомірної на основі демократичних процедур і норм.*
28. *Демократичне врядування – система управління, що ґрунтується на участі, підзвітності, прозорості та верховенстві права.*

29. *Держава – суверенна політична організація, що має територію, населення, владу та міжнародну правосуб'єктність.*
30. *Державний імідж – образ держави, що формується у внутрішньому та зовнішньому сприйнятті.*
31. *Державний суверенітет – верховенство державної влади всередині країни та її незалежність у зовнішніх відносинах.*
32. *Державоцентризм – підхід, за якого держава розглядається як головний актор міжнародної політики.*
33. *Дигіталізація – перехід процесів, послуг і комунікацій у цифрову форму.*
34. *Дипломатична комунікація – обмін повідомленнями, позиціями та сигналами між суб'єктами міжнародних відносин у дипломатичному процесі.*
35. *Дипломатичний протокол – сукупність офіційних правил, норм і церемоніальних процедур дипломатичного спілкування.*
36. *Дискурс – система висловлювань, смислів і уявлень, через яку осмислюється певна реальність.*
37. *Дискурс-аналіз – метод дослідження текстів, висловлювань і смислових конструкцій у соціальному та політичному контексті.*
38. *Довіра до інституцій – рівень суспільного визнання надійності, компетентності та правомірності інституцій.*
39. *Електронна демократія – використання цифрових технологій для забезпечення участі громадян у демократичних процесах.*
40. *Електронне урядування – застосування цифрових технологій у діяльності органів влади та наданні державних послуг.*
41. *Емоційна мобілізація – залучення аудиторії до політичної дії через емоції, афекти та переживання.*
42. *Етичні стандарти комунікації – норми відповідального, правдивого та професійного здійснення комунікації.*
43. *Європейська інтеграція – процес політичного, економічного й правового зближення європейських держав у межах спільних інституцій.*

44. *Жорстка сила – здатність досягати цілей через примус, військовий тиск або економічні санкції.*
45. *Зовнішня політика – діяльність держави у сфері її відносин з іншими державами та міжнародними акторами.*
46. *Зовнішньополітичний імідж – уявлення про державу як міжнародного актора у зовнішньому середовищі.*
47. *Зовнішньополітичний наратив – цілісна смислова модель, через яку держава пояснює свою роль, інтереси й дії у світі.*
48. *Ідентичність – уявлення суб'єкта про самого себе, свою належність, роль і відмінність від інших.*
49. *Іміджева політика – система дій, спрямованих на формування та підтримання позитивного образу держави чи інституції.*
50. *Інституційна взаємодія – координація, обмін інформацією та співпраця між інституціями.*
51. *Інституційна довіра – рівень суспільної впевненості у надійності та легітимності інституцій.*
52. *Інституційна координація – узгодження дій, рішень і комунікацій між різними інституціями.*
53. *Інституційна легітимність – визнання інституції як правомірної та такої, що має право діяти від імені політичної спільноти.*
54. *Інституціоналізація – процес закріплення норм, правил і практик у стійких організаційних формах.*
55. *Інтерактивність – можливість двосторонньої або багатосторонньої взаємодії в комунікаційному процесі.*
56. *Інтероперабельність – здатність різних систем і платформ взаємодіяти та обмінюватися даними без втрати функціональності.*
57. *Інформаційна безпека – стан захищеності інформаційного середовища від загроз, маніпуляцій і несанкціонованого впливу.*
58. *Інформаційна влада – здатність впливати на інших через контроль над інформацією, її поширенням та інтерпретацією.*

59. *Інформаційна війна – використання інформації як інструменту боротьби для досягнення політичних чи стратегічних цілей.*
60. *Інформаційна операція – скоординований комплекс дій, спрямованих на вплив на інформаційне середовище та сприйняття аудиторії.*
61. *Інформаційна політика – система рішень і дій держави або інституції щодо управління інформаційною сферою.*
62. *Інформаційна стійкість – здатність суспільства або інституції протистояти дезінформації та інформаційним загрозам.*
63. *Інформаційний вплив – здатність змінювати сприйняття, позиції або поведінку через інформацію.*
64. *Інформаційний порядок денний – сукупність тем і питань, які набувають публічної значущості в інформаційному середовищі.*
65. *Інформаційний простір – середовище циркуляції, зберігання та поширення інформації.*
66. *Інформаційно-комунікаційні технології – технічні засоби і системи, що забезпечують створення, обробку, зберігання та передавання інформації.*
67. *Кібербезпека – захист цифрових систем, мереж і даних від атак, втручань і пошкоджень.*
68. *Кібердипломатія – дипломатична діяльність, пов'язана з міжнародною взаємодією у сфері кіберпростору та цифрової безпеки.*
69. *Кіберзагроза – небезпека, що походить з цифрового середовища і може завдати шкоди системам, даним або інституціям.*
70. *Когнітивний вплив – вплив на мислення, уявлення, оцінки та сприйняття аудиторії.*
71. *Комеморація – публічне вшанування пам'яті про події, осіб або історичні явища.*
72. *Комунікаційна стратегія – довгостроковий план організації повідомлень, каналів і цілей комунікації.*
73. *Комунікаційна інфраструктура – сукупність технічних, організаційних і мережевих засобів, що забезпечують комунікацію.*

74. *Комунікаційна кампанія – скоординований комплекс комунікаційних дій, спрямованих на досягнення конкретної мети.*

75. *Комунікаційна політика – система принципів і рішень щодо організації комунікації інституції або держави.*

76. *Комунікаційний канал – шлях або засіб передавання повідомлення від комунікатора до аудиторії.*

77. *Комунікаційний менеджмент – управління комунікаційними процесами, ресурсами та повідомленнями.*

78. *Комунікаційний ресурс – засіб або потенціал, що використовується для здійснення впливу через комунікацію.*

79. *Комунікативна дія – дія, спрямована на передавання смислу, узгодження позицій або вплив через комунікацію.*

80. *Комунікативна влада – здатність впливати на інших через формування смислів, інтерпретацій і публічної уваги.*

81. *Комунікативна компетентність – здатність ефективно, доречно й професійно здійснювати комунікацію.*

82. *Комунікативна мобілізація – залучення аудиторії до активності через повідомлення, символи й комунікаційні стимули.*

83. *Комунікативна стратегія – системно організований підхід до побудови й реалізації впливу через комунікацію.*

84. *Комунікативний вплив – зміна сприйняття або поведінки аудиторії через комунікаційні засоби.*

85. *Комунікативний простір – середовище, у якому відбувається обмін повідомленнями й смислами.*

86. *Конструктивізм – теоретичний підхід, що розглядає міжнародну політику як результат соціального конструювання норм, ідентичностей і смислів.*

87. *Консульська комунікація – комунікація дипломатичних установ з громадянами щодо захисту їхніх прав, послуг і підтримки за кордоном.*

88. *Контент* – змістове наповнення повідомлення, медіапродукту або цифрового ресурсу.
89. *Конфлікт* – зіткнення інтересів, цілей, цінностей або позицій між акторами.
90. *Координована неавтентична поведінка* – приховано скоординована активність мережі акаунтів або сторінок, що імітує справжню суспільну взаємодію.
91. *Координація політики* – узгодження дій, рішень і стратегій між різними акторами або інституціями.
92. *Корпоративна дипломатія* – міжнародна комунікаційна й представницька діяльність корпорацій у відносинах із державами та міжнародними акторами.
93. *Кризова комунікація* – комунікація в умовах кризи, спрямована на інформування, стабілізацію ситуації та збереження довіри.
94. *Критична теорія міжнародних відносин* – напрям, що аналізує міжнародну політику через владу, нерівність, домінування та можливість емансипації.
95. *Культурна дипломатія* – використання культури як засобу міжнародного представництва, діалогу та впливу.
96. *Культурна ідентичність* – усвідомлення належності до певної культурної спільноти та її цінностей.
97. *Культурний вплив* – вплив на аудиторії через культуру, символи, мистецтво, мову та традиції.
98. *Культурний код* – система символів, значень і уявлень, характерних для певної культури.
99. *Легітимація* – процес обґрунтування та суспільного визнання правомірності влади, рішень або дій.
100. *Лібералізм* – теоретичний підхід, що наголошує на ролі співпраці, інститутів, норм, демократії та взаємозалежності у міжнародних відносинах.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова О. Концепції міжкультурної комунікації у розвитку міжнародних економічних відносин. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. 2025. Т. 338, № 1. С. 493–498. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-73>
2. Баценко Л. М., Галенін Р. В. Сучасні виклики теорії та практики міжнародних комунікацій в системі адміністративного управління організації в умовах сталого розвитку: системний підхід. Збірник наукових праць ДУІТ. Серія: Економіка і управління. 2023. Вип. 53. С. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.32703/2664-2964-2023-53-58-66>
3. Безлугова В. Політична комунікація в соціальних медіа під час російсько-української війни. Трансформація українського суспільства в цифрову еру : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 24 берез. 2023 р. Одеса, 2023. С. 119–122.
4. Бойчук В. С. Дефініційний аналіз феномену міжкультурної комунікації. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2022. Вип. 2(51). С. 28–31. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2022.51.28-31>
5. Відімська К., Кулешова К., Рижих В., Шаглі Г. Прикладні аспекти суспільних комунікацій в міжнародних відносинах. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2022. Т. 14, № 2. С. 93–101. DOI: <https://doi.org/10.15421/352227>
6. Вільчинська І. Ю., Биркович, Т. І. Геополітика: еволюція ідей у контексті збереження мирних взаємовідносин між державами. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2022. (9), с. 7–19. <https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265451>
7. Гірман А.П., Загорулько Я.І., Резуник О.В. Питання співвідношення понять «міжнародні відносини» та «світова політика». Регіональні студії, 2021. № 27. С. 116-120. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2021.27.19>

8. Дронов Ю. В. Світова політика та міжнародні комунікації: методичні вказівки. Львів: Кошовий Б.-П., 2023. 60 с. DOI:10.32837/11300.27052
9. Касьяненко Л.В. Інновації в комунікаціях та нові підходи ведення переговорів. Причорноморські економічні студії. Вип. 86. 2024. С. 167-172. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.86-26>
10. Кубацький О.В. Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. Український політико-правовий дискурс. 2025. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17106982>
11. Кудлай І. В., Бабіна В. О. Міжнародні зв'язки та крос-культурна комунікація. Регіональні студії: наук. зб. / редкол.: М. М. Палінчак (голов. ред.) та ін. Ужгород: Гельветика, 2023. Вип. 34. С. 151–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.34.26>
12. Лікарчук Д. С. Медіація як спосіб врегулювання політичних конфліктів. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти, 2021. № (8), с. 50–61. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.8.2021.249009>
13. Лукач Н.М. Європейська політика згуртування в ХХІ ст.: орієнтири та досвід для України. Політікус: науковий журнал. 2021. Вип.5. С. 107-113. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.18>
14. Макаренко Л. П. Стратегічні комунікації як засіб запобігання та протидії інформаційним війнам. Регіональні студії. 2022. № 30. С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.30.13>
15. Міжнародна політологія: навч. посіб. / Бульбенюк С. С., Гапоненко В. А., Довганик Н. М. та інші. К.: КНЕУ, 2022. 290 с. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi71/0051711.pdf>
16. Міжнародно-політичні процеси на початку ХХІ століття: збірник наукових праць / За заг. ред. С.В. Толстова. Київ: ДУ Інститут всесвітньої історії НАН України; «Видавничий дім Дмитра Бураго», 2025. 175 с. https://ivinas.gov.ua/images/International.polit.processes-%D0%A5%D0%A5%D0%86%20.Scientific_ed.-2025_Tolstov.pdf

17. Пацьора Ж. Комунікаційна політика в сучасному безпековому середовищі. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія: Міжнародні відносини. 2024. Том 59. № 2. С. 58-65. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2024/2-59/58-65>
18. Петров П. Г. Технологічні системно-утворюючі чинники формування зовнішньополітичного іміджу Північної Кореї: загальна характеристика // Регіональні студії. 2023. № 32. С. 187–191. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.32.30>
19. Петров П. Г. Цифровізація технологій зовнішньої політики суб'єкта міжнародних відносин: цифровізація та дипломатичні технології Ізраїлю. Регіональні студії. 2023. № 34. С. 212–217. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2023.34.36>
20. Петров П. Г., Котов І. Д. Історичні засади розвитку цифровізації США у контексті становлення демократії // Національні інтереси України: науково-практичний журнал. 2025. № 1(6). С. 612–626. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-1\(6\)-612-626](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-1(6)-612-626)
21. Петров П. Глобальна цифровізація та криза міжнародного демократичного легітимізму // Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках. 2025. Т. 8, № 1. С. 254–262. DOI: <https://doi.org/10.15421/342531>
22. Петров П. Глобальна цифровізація як виклик та можливість для міжнародного демократичного порядку: політико-інституційний аналіз // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2025. Т. 17, № 1. С. 283–290. DOI: <https://doi.org/10.15421/352536>
23. Петров П. Демократія онлайн: виклики і можливості політичної участі в умовах цифрової держави // Acta Securitatae Volynienses. 2025. № 5. С. 80–87. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-9385/2025-5-11>
24. Петров П. Особливості формування зовнішньополітичного іміджу Ізраїлю // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2023. Т. 15, спецвип. С. 36–42. DOI: <https://doi.org/10.15421/352328>

25. Петров П. Роль соціальних мереж у формуванні політичної свідомості громадянина // Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках. 2025. Т. 8, № 2. С. 180–188. DOI: <https://doi.org/10.15421/342555>

26. Петров П. Технології політичної комунікації в міжнародних відносинах України: використання PR-технологій // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2023. № 3(17). С. 98–108. DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-03-98-108>

27. Петров П., Вершина В., Головка І. Роль публічної дипломатії та парадипломатії як інструмент зміцнення політичних інститутів у цифровому вимірі // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2025. Т. 16, № 2. С. 215–221. DOI: <https://doi.org/10.15421/352462>

28. Петров П., Головка І. Методичні рекомендації до семінарських занять з дисципліни «Міжнародні політичні комунікації»: електрон. вид. Дніпро : ДНУ, 2025. 86 с.

29. Петров П., Грушка В. Географія цифрового впливу: технологічна трансформація демократії і зовнішньої політики // Публічне управління і політика. 2025. № 4(8). С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.4.13>

30. Подгорна В. Цифрові платформи та їхній вплив на політичну сферу. Проблеми політичної психології. 2021. Т. 24, № 1. С. 301–309. DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol24-Year2021-81>

31. Руднєва А. О. Політичні комунікації: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 153 с. URI <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/17176>

32. Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу: збірник матеріалів XI Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (28 травня 2021 р.) / заг. ред. М. В. Трофименка. Маріуполь: МДУ, 2021. 218 с.

33. Фролова О. М., Мирончук Л. М. Стратегічні комунікації як засіб врегулювання міграційної кризи в ЄС. Політичне життя. 2021. Вип. 2. С. 135-140. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2021.2.20>
34. Чекштуріна В.М. Роль медіа у формуванні політичного дискурсу в умовах російсько-української війни. Публічне управління і політика. 2024. № 1. С. 53-62. DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2024.1.06>
35. Чугаєв О. А., Арутюнян О. Г. Формування міжнародної маркетингової комунікації підприємства. Журнал стратегічних економічних досліджень. 2023. № 1(12). С. 91–99. DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2023.1.10>
36. Шевченко О. В. Комунікації глобальних змін клімату: концептуальний вимір. Міжнародні та політичні дослідження. 2023. № 36. С. 224–231. DOI: <https://doi.org/10.18524/2707-5206.2023.36.288722>
37. Юрченко О. А. Публічна дипломатія як форма міжнародних комунікацій, її роль у формуванні іміджу України. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-124>
38. Elsherif M. Ali. The impact of Information and Communication Technologies (ICT) on diplomatic communication. International Journal of Scientific and Research Publications, 2022. Vol. 12, Issue 11. P.20-25. DOI: <http://dx.doi.org/10.29322/IJSRP.12.11.2022.p13104>
39. Naturski M. Compromise in Multilateral Negotiations and the Global Regulation of Artificial Intelligence. Computers and Society (cs.CY). 2023. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2309.17158>
40. Styrnik N., Ishchenko I., Kuz O., Bedrych Y., Lazneva I. Informal communication in international relations: role and impact. AD ALTA, journal of interdisciplinary research. 2024. pp.193-198, 14/01-XL. <https://doi.org/10.33543/j.140140.193198>
41. Бібліотека Конгресу США. Country Studies: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.loc.gov/collections/country-studies/?fa=online-format:pdf&sp=2>

42. Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
43. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара: офіційний вебсайт. URL: <https://www.dnu.dp.ua/>
44. Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека: офіційний вебсайт. URL: <http://www.libr.dp.ua/>
45. Європейський Союз: офіційний вебпортал. URL: https://european-union.europa.eu/contact-eu_uk
46. Інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
47. Міністерство закордонних справ України: офіційний вебсайт. URL: <https://mfa.gov.ua/>
48. Міністерство освіти і науки України: офіційний вебсайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua>
49. Наукова бібліотека Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: офіційний вебсайт. URL: <http://library.dsu.dp.ua/>
50. Національна академія наук України: офіційний вебсайт. URL: <http://www.nas.gov.ua/>
51. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний вебсайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
52. Національний інститут стратегічних досліджень: офіційний вебсайт. URL: <https://niss.gov.ua/>
53. Організація Об'єднаних Націй: офіційний вебсайт. URL: <https://www.un.org/en>
54. Рада національної безпеки і оборони України: офіційний вебсайт. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/>
55. Цифровий репозиторій Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. URL: <https://repository.dnu.dp.ua/>
56. ЮНЕСКО: офіційний вебсайт. URL: <https://www.unesco.org/en>

57. Directorate-General for Communication. Types of institutions and bodies: official web-site. Available at: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_en

58. European Commission. Areas of EU action: official web-site. Available at: https://commission.europa.eu/about/role/law/areas-eu-action_en

59. European Commission. Common Foreign and Security Policy: official web-site. Available at: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/common-foreign-and-security-policy_en

60. European Parliament. Directorate-General for Internal Policies. The European Council in 2022. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2023. Available at: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9154aba7-f617-11ee-8e14-01aa75ed71a1/language-en>

61. European Parliament. Members of the European Parliament: official web-site. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/meps/en/home>

62. Official Journal of the European Union. Court of Justice of the European Union. Access to European Union Law. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:eu_court_justice

63. Official Journal of the European Union. European Council. Access to European Union Law. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:european_council

64. Official Journal of the European Union. European Parliament. Access to European Union. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:european_parliament

ПЕТРОВ Павло кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

**Навчальний посібник з дисципліни
«Міжнародні політичні комунікації. Частина 1»**

Перша частина навчального посібника з дисципліни «Міжнародні політичні комунікації» підготовлена для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. У ній розкрито теоретико-методологічні засади міжнародних політичних комунікацій, охарактеризовано основних акторів міжнародного комунікаційного простору, роль інформаційної влади, стратегічних комунікацій, цифровізації демократії, соціальних мереж та дезінформації у сучасних міжнародних процесах. Окрему увагу приділено прикладним аспектам міжнародних політичних комунікацій, зокрема питанням формування зовнішньополітичного іміджу держави, PR-стратегій, публічної та цифрової дипломатії, парадипломатії й міжінституційної взаємодії. Посібник містить лекційний матеріал, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, глосарій і список джерел та призначений для студентів, викладачів і всіх, хто цікавиться сучасними комунікаційними вимірами міжнародних відносин.